

**FARKLI TÜRLERDEKİ OKULLARDA ÖĞRENİM GÖREN LİSE
ÖĞRENCİLERİNİN TARİHE MERAKLARI VE TARİH DERSİNE
OLAN TUTUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

Hakan Karaköse

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TARİH EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ARALIK, 2023

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 6 (altı) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Hakan
Soyadı : Karaköse
Bölümü : Tarih Eğitimi
İmza :
Teslim tarihi : 13.12.2023

TEZİN

Türkçe Adı : Farklı Türlerdeki Okullarda Öğrenim Gören Lise Öğrencilerinin Tarihe Merakları ve Tarih Dersine Olan Tutumlarının Karşılaştırılması

İngilizce Adı : Comparison of the History Curiosity and Attitudes Towards History Courses of Students From High Schools with Different Types of Education.

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : Hakan Karaköse
İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Hakan Karaköse tarafından hazırlanan “Farklı Türlerdeki Okullarda Öğrenim Gören Lise Öğrencilerinin Tarihe Merakları ve Tarih Dersine Olan Tutumlarının Karşılaştırılması” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Mustafa Safran

Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Prof. Dr. Bahri Ata

Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Hasan Işık

Genel Türk Tarihi Ana Bilim Dalı, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 12/12/2023

Bu tezin Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Tarih Eğitimi Bilim Dalı’ında Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Şaban ÇETİN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Hayat'a ve Kerem'e...

TEŞEKKÜR

Başta danışmanım Sayın Prof. Dr. Mustafa SAFRAN hocama ve tezin en başından beri her konuda yardımcı olan Sayın Prof. Dr. Bahri ATA hocama çok teşekkür ederim. Mersin Üniversitesinden Sayın Prof. Dr. Kalender Özcan ATILGAN hocama destek ve yardımları için çok teşekkür ederim. Mersin Erdemli Sultan Akın İlkokulu Müdürü Mehmet TAŞ, müdür yardımcıları Önder Arı ve Halil Taner, rehber öğretmenleri ve tüm öğretmen arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Çok kıymetli öğretmen arkadaşım Fatma Gülden KUZ hocama teşekkürlerimi sunarım. Tezin en başından beri bana destek olan, link ve diğer teknik konularda yardımlarını esirgemeyen öğrenci velim ve teknoloji tasarım öğretmeni İbrahim ŞAVUR ve eşi Duygu ŞAVUR' a çok teşekkür ederim. Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi Müdürü Hasan SUNGUR ve Erdemli TED Mersin Koleji Müdürü Savaşkan İLMAK hocalarıma kıymetli destekleri için çok çok teşekkür ederim. Erdemli Anadolu Lisesi müdür yardımcısı Musa ARSLAN ve rehber öğretmeni İbrahim YILDIRIM' a teşekkür ederim. Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi müdür yardımcısı Ulvi SERİN ve Rehber Öğretmeni Ali FESLİKAN hocama teşekkür ederim. Burada ismini yazamadığım birçok eğitimci arkadaşına şükranlarımı sunarım. Her zaman yanımda olan kıymetli eşim okul öncesi öğretmeni Hayat KARAKÖSE ve tez çalışmalarımda sürekli “Baba bu tez ne zaman bitecek.” diyen küçük oğlum Kerem KARAKÖSE' ye de ayrıca teşekkür ederim.

Hakan KARAKÖSE
Uzman Öğretmen

**FARKLI TÜRLERDEKİ OKULLARDA ÖĞRENİM GÖREN LİSE
ÖĞRENCİLERİNİN TARİHE MERAKLARI VE TARİH DERSİNE
OLAN TUTUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI
(Yüksek Lisans Tezi)**

Hakan Karaköse
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Aralık 2023

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, farklı türlerdeki okullarda öğrenim gören lise öğrencilerinin tarihe merakları ve tarih dersine olan tutumlarının incelenmesidir. Çalışmada karma araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Tarih tutumunun ölçülmesinde nicel araştırma tekniklerinden yararlanılmıştır. Tarih merakı ise nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılarak analiz edilmiştir. Mersin İli Erdemli İlçesi sınırları içerisinde olan, Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi, Erdemli Anadolu Lisesi, Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Erdemli TED Mersin Koleji ve Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrenciler araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Elde edilen verilere göre, bütün okullardaki araştırma örneklemine dahil olan öğrencilerin Tarih Dersi Tutum Ölçek puan ortalaması 68,89 olmuştur. Araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi öğrencilerinin Tarih Dersi Tutum Ölçek puanının, çalışmaya katılan Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Erdemli TED Mersin Kolejinde çalışmaya katılan 12.sınıf öğrencilerinin Tarih Dersi Tutum Ölçek puanı yine aynı okuldaki 9.sınıf, 10.sınıf ve 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksektir. Araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesinde, Erdemli Anadolu Lisesinde ve Erdemli Arpaçbahşiş MTA Lisesinde öğrenim gören erkek öğrencilerin Tarih Dersi Tutum Ölçek puanlarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Analiz sonuçlarına göre aylık ortalama hane geliri, anne ve baba eğitim durumu grupları arasında çalışmaya katılan öğrencilerde Tarih Dersi Tutum Ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde araştırma örneklemine dahil olan ve çekirdek ailede yaşayan öğrencilerin Tarih Dersi Tutum Ölçek puanının, geniş ailede yaşayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Tarih merakına geldiğimizde, uygulama yaptığımız lise öğrencileri genel

olarak lider karakterleri (padişahlar, krallar, imparatorlar ve devlet yöneticileri), lider karakterlerin yaşamlarını ve yaşadıkları olayların geçtiği mekânları özellikle de dünya tarihinde vuku bulmuş savaşları yoğun olarak merak etmektedir. En çok merak edilen tarihi olaylar yine merak ettikleri tarihi kişiler ve lider karakterle ilişkilidir. Lise öğrencileri en çok askeri olayları, bu olaylarla ilgili savaşları ve siyasi tarih konularını merak etmektedirler. Lise öğrencilerinin en çok merak ettiği tarihi mekânlarda Göbeklitepe cevabı ilk sırada yer almıştır. Ayrıca Ayasofya, Çanakkale, Topkapı Sarayı, Piramitler ve daha birçok tarihi mekân da merak konusu olmuştur. Merak edilen tarihi dönemlere geldiğimizde, en çok merak edilen tarihi karakter ve tarihi olaylarla ilişkili olduğunu söyleyebiliriz. Araştırma örnekleme dahil olan lise öğrencilerinin en çok merak ettikleri tarihi dönemlerin Osmanlı Devleti, Ortaçağ ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu ile ilgili olan tarihi dönemler olduğu görülmektedir. Tarih içerikli diziler konusuna geldiğimizde, tarihten konu alan, tarihin bir dönemini anlatan tarih içerikli dizilerin araştırma örnekleme dahil olan lise öğrencilerinin tarih merakında önemli bir rolü olduğu belirlenmiştir. Son olarak “Tarih ile ilgili başka neyi merak ediyorsunuz?” sorusuna çalışmaya dahil olan öğrenciler, ders kitaplarının doğru olup olmadığını, Eskiçağ icat ve teknolojilerini, eski insanların yaşamını ve tarihteki savaşları merak ettiklerini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler : Tarih tutumu, tarih merakı, lise.

Sayfa Adedi : XVII + 98 sayfa

Danışman : Prof. Dr. Mustafa SAFRAN

**COMPARISON OF THE HISTORY CURIOSITY AND ATTITUDES
TOWARDS HISTORY COURSES OF STUDENTS FROM HIGH
SCHOOLS WITH DIFFERENT TYPES OF EDUCATION
(M.S. Thesis)**

Hakan Karaköse
GAZI UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES
December 2023

ABSTRACT

The purpose of this research is to examine the interest in history and attitudes of high school students studying in different types of schools. Mixed research methods were used in the study. Quantitative research techniques were used to measure the historical attitude. His interest in history was analyzed by using qualitative research methods. Students studying at Erdemli Borsa İstanbul Science High School, Erdemli Anatolian High School, Erdemli Arpacbahşış Vocational and Technical Anatolian High School, Erdemli TED Mersin College and Erdemli Anatolian Imam Hatip High School, which are within the borders of Erdemli District of Mersin, constitute the sample of the research. According to the data obtained, the History Lesson Attitude Scale score average of the students included in the research sample in all schools was 68.89. It was determined that the History Lesson Attitude Scale score of the Erdemli Borsa İstanbul Science High School students included in the research sample was higher than the Erdemli Anatolian Imam Hatip High School students participating in the study. History Lesson Attitude Scale score of the 12th grade students included in the research sample at Erdemli TED Mersin College is higher than the 9th grade, 10th grade and 11th grade students in the same school. It was determined that the History Lesson Attitude Scale scores of male students studying at Erdemli Borsa İstanbul Science High School, Erdemli Anatolian High School and Erdemli Arpacbahşış MTA High School included in the research sample were higher than female students. According to the results of the analysis, there is no statistically significant difference between the groups of average monthly household income and educational status of mother and father in terms of History Lesson Attitude Scale score. History Lesson Attitude Scale score of students living in nuclear family at Erdemli Anatolian Imam Hatip High School was found to be higher than students living in extended families. When we come to the curiosity of history, the high

school students we practice are intensely curious about the leading characters (sultans, kings, emperors and state administrators), the lives of the leading characters and the places where the events took place, especially the wars. The most curious historical events are also related to the historical people and characters they are curious about. High school students are most curious about military events, wars related to these events, and political history. The answer to Göbeklitepe took the first place in the historical places that high school students are most curious about. In addition, Hagia Sophia, Çanakkale, Topkapı Palace, Pyramids and many other historical places have also been a matter of curiosity. When we come to the curious historical periods, we can say that it is related to the most curious historical characters and historical events. It is seen that the historical periods that the high school students included in the research sample are most curious about are the historical periods related to the Ottoman Empire, the Middle Ages and the Establishment of the Republic of Turkey. When we come to the subject of historical TV series, it has been determined that historical TV series, which are about history and describe a period of history, have an important role in the history curiosity of high school students included in the research sample. Finally, “What else are you curious about history?” The students included in the research sample to the question stated that they were curious about whether the textbooks were correct, ancient inventions and technologies, the life of ancient people and wars in history.

Key Words : History attitude, history curiosity, high school.
Page Number : XVII + 98 pages
Supervisor : Prof. Dr. Mustafa SAFRAN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR	v
ÖZ	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvi
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Çalışmanın Amacı	3
1.3. Çalışmanın Önemi.....	4
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar	5
BÖLÜM II	6
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1. Tarih Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar	6
2.1.1. Tarih Öğretiminin Amaçlarından Kaynaklı Sorunlar.....	6
2.1.2. Tarih Dersi Kitaplarından ve Müfredattan Kaynaklı Sorunlar.....	7
2.1.3. Ders Materyallerin Eksikliğinden Kaynaklı Sorunlar	8
2.1.4. Tarih Öğretmenlerinin Eğitimindeki Eksiklikle İlgili Sorunlar	9
2.2. Merak Kavramı.....	10
2.2.1. Merakın Sınıflandırılması	12
2.2.1.1. Algısal Merak	12

2.1.1.2. Epistemik (Bilgisel) Merak	13
2.1.1.3. Ayrıştırıcı Merak.....	14
2.1.1.4. Özgün Merak.....	14
2.2.2. Merak Teorileri	15
2.2.2.1. Dürtü Teorisi	15
2.2.2.2. Bilgi Boşluğu Teorisi	16
2.2.2.3. Maksimum Uyarılma Teorisi.....	16
2.2.3. Eğitim ve Merak	17
2.3. Tarih Merakı	19
2.3.1. Tarih Merakının Sınıflandırılması	21
2.3.1.1. Bilimsel Tarih Merakı.....	21
2.3.1.2. Duygusal Merak	22
2.3.1.3. Sıradışı Merak.....	23
2.3.1.4. Önemli Merak	23
2.3.1.5. Deneyimsel Merak.....	24
2.3.1.6. Sosyal ve İkilemsel Merak	24
2.4. Tutum Kavramı.....	25
2.4.1. Tarih Dersine Yönelik Öğrenci Tutumları.....	26
2.4.2. Öğretim Sürecinde Öğrenci Tutumunun Yeri	28
BÖLÜM III.....	32
YÖNTEM	32
3.1. Araştırmanın Yöntemi	32
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	32
3.3. Veri Toplama Yöntemi.....	33
3.4. Verilerin Analizi	33
3.5. Güvenilirlik Analizi	33
BÖLÜM IV	35
BULGULAR.....	35
4.1. Tarih Tutumu	35
4.2. Merak Edilen Tarihi Kişi, Olay, Zaman ve Mekânlar.....	39
4.2.1. Merak Edilen Tarihi Kişiler.....	40
4.2.2. Merak Edilen Tarihi Olaylar	46
4.2.3. Merak Edilen Tarihi Mekânlar	52

4.2.4. Merak Edilen Tarihi Dönemler	57
4.2.5. Tarih İçerikli Dizilerin Tarih Merakına Olan Etkisi	64
4.2.6. Merak Edilen Diğer Şeyler	67
BÖLÜM V	71
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	71
KAYNAKLAR	79
EKLER.....	88
EK 1. Anket Formu.....	89
EK 2. Görüşme Formu.....	91
EK 3. Etik Kurul Komisyon Raporu.....	92
EK 4. Anket İzin Yazısı.....	93
EK 5. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu	95
ÖZGEÇMİŞ	96

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Güvenilirlik Analizi	34
Tablo 2. Demografik Bilgiler.....	35
Tablo 3. Betimleyici İstatistikler	36
Tablo 4. Ölçek Puanlarının Öğrencilerin Okulları Bakımından Karşılaştırılması	36
Tablo 5. Ölçek Puanlarının Öğrencilerin Sınıfları Bakımından Karşılaştırılması	37
Tablo 6. Ölçek Puanlarının Öğrencilerin Cinsiyetleri Bakımından Karşılaştırılması	37
Tablo 7. Ölçek Puanlarının Öğrencilerin Aylık Ortalama Hane Gelirleri Bakımından Karşılaştırılması.....	38
Tablo 8. Ölçek Puanlarının Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumları Bakımından Karşılaştırılması.....	38
Tablo 9. Ölçek Puanlarının Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumları Bakımından Karşılaştırılması.....	38
Tablo 10. Ölçek Puanlarının Öğrencilerin Aile Tipleri Bakımından Karşılaştırılması	39
Tablo 11. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	39
Tablo 12. Erdemli Anadolu Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Kişiler	40
Tablo 13. Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Kişiler	41
Tablo 14. Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Kişiler.....	42
Tablo 15. TED Mersin Kolejinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Kişiler	43
Tablo 16. Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Kişiler.....	44
Tablo 17. Erdemli Anadolu Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Olaylar	46
Tablo 18. Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Olaylar.....	47

Tablo 19. <i>Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Olaylar</i>	48
Tablo 20. <i>TED Mersin Kolejinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Olaylar ...</i>	49
Tablo 21. <i>Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Olaylar</i>	50
Tablo 22. <i>Erdemli Anadolu Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Mekânlar.....</i>	52
Tablo 23. <i>Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Mekânlar.....</i>	53
Tablo 24. <i>Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Mekânlar</i>	54
Tablo 25. <i>TED Mersin Kolejinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Mekanlar</i>	55
Tablo 26. <i>Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Mekânlar</i>	56
Tablo 27. <i>Erdemli Anadolu Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Dönemler</i>	58
Tablo 28. <i>Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Dönemler</i>	59
Tablo 29. <i>Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Dönemler.....</i>	60
Tablo 30. <i>TED Mersin Kolejinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Dönemler</i>	61
Tablo 31. <i>Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Dönemler.....</i>	62
Tablo 32. <i>Erdemli Anadolu Lisesinde Tarih İçerikli dizilerin Öğrencilerin Tarih Merakına Etkileri</i>	64
Tablo 33. <i>Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde Tarih İçerikli dizilerin Öğrencilerin Tarih Merakına Etkileri</i>	64
Tablo 34. <i>Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde Tarih İçerikli dizilerin Öğrencilerin Tarih Merakına Etkileri.....</i>	65
Tablo 35. <i>TED Mersin Kolejinde Tarih İçerikli dizilerin Öğrencilerin Tarih Merakına Etkileri</i>	65
Tablo 36. <i>Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesinde Tarih İçerikli dizilerin Öğrencilerin Tarih Merakına Etkileri</i>	66

Tablo 37. <i>Erdemli Anadolu Lisesinde Tarih Öğrencilerin Merak Ettikleri Diğer Şeyler...</i>	67
Tablo 38. <i>Erdemli Arpaçbahşış Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Diğer Şeyler.....</i>	68
Tablo 39. <i>Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Diğer Şeyler</i>	68
Tablo 40. <i>TED Mersin Kolejinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Diğer Şeyler</i>	69
Tablo 41. <i>Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Diğer Şeyler</i>	69

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AIHL	Anadolu İmam Hatip Lisesi
L	Lise
MTAL	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
TDK	Türk Dil Kurumu
TED	Türk Eğitim Derneği

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Çağdaş tarih bilimi geçmiş olayların ve önemli tarihsel kişiliklerin kronolojik listelenmesinden çok daha kapsamlıdır. Geçmiş olay ve olguların değerlendirilmesinde tüm verilerin ortaya konularak objektif bir şekilde inceleyen süreç bir anlamda iç içe geçmiş olayların gizli kalmış yönlerinin araştırılması ve açıklanabilmesidir. Bu bağlamda tarihin bilimsel sorumluluğu metodolojik ve disiplinler bir süreç olmasıdır (Kabapınar, 2012, s. 12-13).

Tarih “geçmişteki olayları, yer, zaman ve faillerini göstererek sebep ve sonuç ilişkisi içerisinde inceleyen bilim dalıdır”. Görüldüğü gibi tarihin konusu geçmiştir. Geçmiş ise meraka gayet açıktır. Bireyin geçmişini merak etmesi mühimdir. Geçmişin merakı ve akabinde geçmişin öğrenilmesi ise bireyde tarih şuurunu oluşturur (Köstüklü, 2004, s. 2). Tarih merakının ortaya çıkmasını sağlayan ise bireyin zihnindeki tarih bilgisidir. Tarih merakının açıklanabilmesi için öncelikle merak ve merakın doğası açıklanmalı, akabinde tarih ve tarihin merak ile ilişkisi ortaya konmalıdır.

William James (1890), merakı; dikkatin yeni (novel) olana çevrilmesi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan yaklaşma-keşfetme tepkisi olarak açıklamaktadır. Yine James’e göre, daha durumsal ve içgüdüsel olan bu boyuttan başka, bilimsel merak, ise “...bilgideki bir tutarsızlığa ya da boşluğa...” verilen yanıttır (James’den aktaran Kaya, 2016). Ardılı olarak keşfetme ve keşfi sürdürme eylemlerini tetikleyen ve kişilerin davranışlarını yönlendiren güdüsel-duygusal bir unsur olarak ele alınagelen ilgi ve merak hakkında psikolojinin birçok alt alanında farklı araştırma soruları ile birbirinden bağımsız olarak yürütülmüş çalışmalar bulunmaktadır (Renninger ve Hidi, 2011; Silvia, 2006).

İlgi ya da merak, farklı boyutlarda ele alınan bir yapı olarak çalışılmıştır. Buna göre literatürde merak uyaran çatışması ya da uyumsuzluğu nedeniyle ortaya çıkan bir güdü olarak,

durumsal bir değişken olarak, meslek seçiminde rolü olan kişisel bir özellik olarak, bir duygu olarak, gelişimsel bir özellik olarak, durumlar karşısında bireyin kendini düzenlemesine olanak tanıyan bir yapı olarak araştırmalara konu olmuştur (Sansone ve Thoman, 2005; Silvia, 2005).

Olumlu bir duygu olarak merak, bireyleri keşfetmeye yönelterek bu yöndeki çabalarını sürdürmelerini sağlar. Eğitimde, merakın sağlanmasının öğrenmeyi ve performansı beraberinde getireceğı yönündeki görüşleri ilk dile getiren kişilerden biri Dewey’dir (Dewey, 1913). Dewey (1913), “Eğitimde İlgi ve Gayret” adlı kitabında, öğrencinin bireysel olarak merak duyduğu konuları ve soruları esas alan eğitim görüşü ile yeterince çalışma ve gayret göstererek öğrenmenin gerçekleşmesinin mümkün olduğu görüşlerini karşıt perspektifler olarak sunmaktadır. Ona göre, öğrencinin ilgileri doğrultusunda gerçekleştirilen eğitim, öğrencinin ilgi duymasa da gayret ederek gelişmesini hedefleyen eğitime göre daha etkilidir.

Türk Eğitim Tarihi’nde de eğitimde ilginin rolü ve önemi üzerinde durulmuştur. Örneğin, Ziya Gökalp Malta Mektupları’nda “Çocuklar her şeyi anlamak isterler, sorarlar fakat bizde ekseriya ana ve babalar çocuğun bu suallerine kıymet vermezler. Ona baştan savma bir cevap verirler. Bu iyi değildir. Bilakis çocuğun bu soruşlarından istifade ederek, ona sorduğı şeye dair doğru bilgiler öğretmelidir. Bir çocuk daima suallerine baştan savma cevaplar alınca, yavaş yavaş artık hiçbir şeyi merak etmez sormaz olur; çünkü evvelden suallerine aldığı cevaplar ruhunu doyurmadı.” çocuğun sahip olduğu doğal merakın onun eğitiminde korunup güçlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir (Gökalp, 1989, s. 514). Bu bağlamda bu araştırmada öğrencilerin tarihe olan merakları incelenecektir. Ayrıca tarih merakı ile tarih tutumu arasındaki ilişkide irdelenmeye çalışılacaktır.

Tarih öğretimine yönelik olarak öğrencilerin geçmiş olay ve olguları bilimsel esaslara uygun bir şekilde analiz etmelerini sağlayan ve neden sonuç ilişkisini geliştirebilecekleri tarih dersi eğitim ve öğretimde önemli bir ders olarak gösterilmektedir (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008, s. 83).

Tarih öğretiminin etkili olması ile ilgili alan yazında bazı problemlerin olduğu görülmektedir. Özellikle tarih derslerinin öğrenciler tarafından sıkıcı ve zor olarak algılandığı ve genellikle sözel ve soyut kavramlarla birlikte kullanıldığı, öğrencilerin tarih dersinden ileriye yönelik beklentilerinin fazla olmadığı, konuların üst sınıflarda sürekli tekrarlandığı, tarih eğitiminin geleneksel öğretim yöntem ve teknikleriyle işlendiğı,

öğrencilerin doğrudan ezbere hapsedildiği, derslerin doğası gereği öğretmen merkezli işlendiği, sevilmeyen dersler arasında olduğu ve tarih dersi içeriğinin soyut bir yapıda olmasının dersin öğrencilerin hafızalarında yer etmesini güçleştirdiği gibi farklı problemlerin olduğu görülmektedir (Öztaş ve Turan, 2009; Derelioğlu ve Şar, 2010; Özdemir, 2014).

Tarih dersinin öğretiminde yaşanan bu sıkıntılar öğrencilerin tarih dersine karşı tutumlarını etkilemektedir. Safran (1993), öğrencilerin tarih dersine karşı tutumlarının olumlu düzeyde olmadığını, öğrencilerin tarih derslerinden çok fayda beklemediklerini, tarihi sıkıcı ve monoton olarak algıladıklarını ifade etmiştir. Yine aynı çalışmada ilköğretim beşinci sınıftan üniversiteye doğru gidildikçe öğrencilerin tarih dersine yönelik tutumlarının olumsuzlaştığı ifade edilmiştir. Başka bir çalışmada ise tarih eğitiminde mevcut sistemin yenilikçi tarih öğretiminden uzak olduğu, temel öğretim materyalinin halen ders kitabı olduğu ve bunun sonucunda öğrencilerin tarih dersine karşı olumlu tutum geliştirmedikleri ifade edilmiştir (Kaya ve Demirel, 2008; Paykoç, 1998). Tüm bu aktarılanlar bağlamında bu araştırmada lise öğrencilerinin tarih merakı ve tarih tutumları incelenecektir.

1.2. Çalışmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, farklı türlerdeki okullarda öğrenim gören lise öğrencilerinin tarihe merakları ve tarih dersine olan tutumlarının incelenmesidir. Araştırmanın alt amaçları şu şekildedir:

- Farklı türlerdeki liselerde öğrenim gören öğrencilerin tarih tutumları arasında fark var mıdır?
- Farklı türlerdeki liselerde öğrenim gören öğrencilerin sınıflarına göre tarih tutumları arasında fark var mıdır?
- Farklı türlerdeki liselerde öğrenim gören öğrencilerin cinsiyetlerine göre tarih tutumları arasında fark var mıdır?
- Farklı türlerdeki liselerde öğrenim gören öğrencilerin aile tiplerine göre tarih tutumları arasında fark var mıdır?
- Farklı türlerdeki liselerde öğrenim gören öğrencilerin aile gelir durumlarına göre tarih tutumları arasında fark var mıdır?

- Farklı türlerdeki liselerde öğrenim gören öğrencilerin anne ve baba eğitim durumlarına göre tarih tutumları arasında fark var mıdır?
- Farklı türlerdeki liselerde öğrenim gören öğrencilerin tarih merakları arasında fark var mıdır?

1.3. Çalışmanın Önemi

Merakın, keşif davranışını harekete geçirerek akademik başarıyı etkilediği ve öğrenme üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu ilgili araştırmalar ile sabittir (Kahraman, 2021). Merak ile ilgili araştırmalar, genellikle merakın doğasına ve psikoloji ile ilişkisine yöneliktir. Hâlbuki tarih ve sosyal bilgiler gibi disiplinlerin merak ile ilişkisini ele alan çalışmalar çok azdır. Yerli ve yabancı literatür incelendiğinde tarih tutumu ve tarih merakı hakkında çok sınırlı sayıda araştırma yapıldığı görülmektedir. Ayrıca tarih tutumu ve tarih merakının incelendiği bir çalışmaya ise rastlanmamıştır. Bu bağlamda çok önemli bir araştırma olacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Bu araştırma kapsamında yer alan Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi, Erdemli Anadolu Lisesi, Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi, Erdemli TED Mersin Koleji ve Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi araştırmanın örneklemi temsil etmektedir. Araştırmanın samimi bir ortamda ve sabit, sistematik ve tesadüfî hatalardan arındırılmış bir ortamda gerçekleştiği ayrıca öğrenciler ile yapılan anketler ve görüşmeler esnasında öğrencilerin doğru ve hiçbir kimsenin etkisi altında kalmadan cevap verdikleri, elde edilen verilerin de geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, lise öğrencilerinin tarihe dair meraklarına ilişkin görüşleri ve tarih tutumları ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca araştırma alanı Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi, Erdemli Anadolu Lisesi, Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi, Erdemli TED Mersin Koleji ve Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim gören lise öğrencileri ile sınırlıdır. Araştırma bu sözü geçen liselerde 2022-2023 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören lise öğrencileri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Tarih: Geçmişteki olayları, yer, zaman ve failleri göstererek sebep ve sonuç ilişkisi içerisinde inceleyen bilim dalıdır (Köstüklü, 2004, s. 2).

Merak: Dikkatin yeni olana çevrilmesi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan yaklaşıma-keşfetme tepkisi anlamına gelmektedir (James, 1890, s. 430).

Tutum: Kişinin deneyim ve yaşantıları neticesinde meydana getirdiği ön düşünce, gözlenen özellikteki davranışlardan farklı olarak davranışa hazırlayıcı bir eğilimdir (Yıldız, 2006, s. 5).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Tarih Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar

Türkiye’de tarih öğretimine dair problemler geçmişten günümüze kadar akademik açıdan ele alınmış ve bu kapsamda çalışmalar gerçekleştirilmiştir (Safran, 2012). Tarih öğretimindeki problemler, aşağıda ele alınmıştır.

2.1.1. Tarih Öğretiminin Amaçlarından Kaynaklı Sorunlar

Türkiye’de tarih öğretim programının hedeflerinin ve içeriğinin öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerine uygun olmadığı ve buradan kaynaklı tarih öğretmenlerinin tarih öğretiminde verimli olamadıkları belirtilmektedir. Dinç (2006) tarafından yapılan araştırmada, tarih dersi öğretmen adayları, eğitimciler ve öğretmenlerin var olan tarih öğretim programı ve tarih öğretiminin hedeflerine dair görüşleri ele alınmıştır. Çalışmada, tarih öğretmenlerinin müfredatın durumu ile tarih dersinin genel işleyişinden memnun olmadıkları aktarılmıştır. Çalışmada ilginç olan bir diğer husus da tarih dersi müfredat içeriğinin tespiti ve bunun nasıl sunulması gerektiğiyle alakalı konulardır. Çalışmada, katılımcıların bazılarının ulusal bir bakış açısı kapsamında tarih öğretimini savunduğu, büyük kısmının ise ulusal, evrensel ve yerel konuların bir bütün oluşturacak şekilde verilmesi ve tarihsel konuların farklı bakış açıları ile ele alınmasından yana fikir sunduğu görülmüştür.

Bruno ve Schiralli (2002) tarafından John Dewey’in tarih anlayışı kapsamında tarih öğretiminde sorgulayıcı bir modeli geliştirmede gerçekleştirdikleri çalışmada, modelin öğrencilerin analiz ve sorgulama özelliklerine katkı verdiği ifade edilmiştir. Araştırmacılar bu şekilde tarih öğretiminin yapılması için tarih öğretmenlerinin son derece disiplinli olarak hazırlanmaları gerektiğini ifade etmişlerdir.

Türkiye’deki tarih öğretim programlarının iyileştirilmesi bağlamında görülen problemler, tarih-değer ilişkisinden ayrı düşünülemez. Demircioğlu tarafından tarih öğretiminin ilk hedefinin empati becerisi ve hoşgörü kazandırmak; kültürel, sosyal ve ahlaki gelişimi sağlamak; demokrasi anlayışı geliştirmek; geçmişî öğreterek dersler çıkarmak ve böylece geleceğe yön vermek; milli kimlik kazandırmak; iyi vatandaş olma bilinci sağlamak şeklinde sıralanmıştır (Demircioğlu, 2007).

Bundan dolayı tarih öğretim programlarında tarih ve değer ilişkisi daima önemli kabul edilmiştir. Phillips, tarih-değer ilişkisinin, geçmişteki olaylardan değerlerin nasıl değiştiğini, aynı olayla alakalı farklı yorumların nasıl meydana geldiğini ve bunun değer yargılarını nasıl etkilediğini ortaya koyan isimdir (Philips’den aktaran Demircioğlu ve Tokdemir, 2008).

2.1.2. Tarih Dersi Kitaplarından ve Müfredattan Kaynaklı Sorunlar

Tarih öğretimindeki önemli sorunlardan biri de ders kitaplarıdır. Ders kitaplarında çok önemli eksiklikler vardır. Bunlar, müfredatın yoğun olması, kitapta yer alan bilgilerin genellikle politik tercihler doğrultusunda meydana getirilmesidir. Öğretmenlerin konuları belirlemede rollerinin bulunmaması da söz konusu sorunu derin hale getiren bir konu olarak dikkat çeker (Demircioğlu, 2013).

Tarih ders kitapları ve müfredatı genellikle onları yazarların bakış açılarını ve inançlarını yansıtan önyargılar veya yanlılıklar içerebilir. Bu, tarihsel olayların çarpık ve eksik bir şekilde anlaşılmasına yol açarak geçmişin çarpık bir şekilde görünüşüne yol açabilir. Tarih ders kitapları ve müfredatı, karmaşık tarihsel olayları ve sorunları aşırı basitleştirerek geçmişin sığ bir şekilde anlaşılmasına ve tarihin nüanslarının ve karmaşıklıklarının göz ardı edilmesine yol açabilir. Tarihsel olaylar için yeterli bağlam sağlamada başarısız olabilir, bu da tarihsel gelişmelere katkıda bulunan faktörlerin yüzeysel bir şekilde anlaşılmasına yol açmaktadır. Tarih ders kitapları ve müfredatı, önyargılı ve çarpık bir tarih görüşüne yol açacak şekilde, politik gündemler ve ideolojilerden etkilenebilir.

Tarih ders kitaplarının hazırlanmasındaki önemli nokta, bu alandaki gelişim ve değişimlerdir. Bundan dolayı tamamen kitabi bilgilerin aktarımıyla yetişen öğrencilerin üretken, aktif ve yaratıcı olması söz konusu dahi değildir. Bu kapsamda ansiklopedik bilgi aktarımının yerine günün koşullarına uygun kişilerin yetiştirilmesi amacıyla öğrenci katılımını temel alan yeni ders kitaplarının hazırlanması, tarih öğretimi noktasında oldukça

önemlidir. Ders kitabı yazımı ve tarih öğretiminde yapılandırmacılık kuramı, önemli bir anlayış olarak dikkat çekmektedir (Demircioğlu, 2013).

Okul programları incelendiğinde sayısal ders saatlerinin arttığı, buna karşın sosyal bilimler saatlerinin ise azaldığı görülür. Tarih öğretiminde öğrenci merkezli olan yaklaşımların kolay bir şekilde benimsenmesi ve bunların pratiğe aktarılması amacıyla tarih derslerinde gereksinim duyulan araç ve gereç ihtiyaçlarının giderilmesi ve bilgisayar teknolojilerinin getirdiği faydalardan etkin olarak yararlanılması gerekir. Ayrıca tarih ders saatleri de tüm bu etkinlikleri kapsayacak şekilde yeniden belirlenmek zorundadır (Yıldız, 2003).

Tarih öğretiminde ders kitaplarının niteliği ve ders müfredatlarına dair farklı lise türlerinde öğretmen görüşleri paylaşılmış ve bunlar incelenmiştir. Yapılan bir çalışmada, meslek liselerindeki tarih öğretiminde öğretmenlerin yaşadıkları problemler ile normal liselerde görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile kıyaslanmıştır. Çalışmada, tarih öğretmenlerinin müfredatı, ders kitaplarını ve ders saatlerini ciddi bir problem olarak gördükleri saptanmıştır (Kuşbaşı, 2008).

2.1.3. Ders Materyallerin Eksikliğinden Kaynaklı Sorunlar

Eğitim teknolojilerinde yaşanan gelişmelere karşın Türkiye’de tarih öğretimi, temel olarak soru cevap yöntemine ve düz anlatıma dayalı bir yaklaşımla sürdürülmektedir. Tarih öğretiminde farklı disiplinlerden destek alınmaması, öğretmen adaylarının eğitimlerinde tarih öğretimi bakımından önemli olan disiplinlere yer verilmemesi, öğretmenlik mesleği bakımından ciddi bir sorundur (Yılmaz ve Avcı, 2018). Yapılan bir çalışmada tarih öğretmenlerinin lisans eğitimlerinde coğrafya dersi görmediklerini ve konuya dair yetersiz bilgiye sahip olduklarını ifade etmeleri, buna örnek olarak gösterilebilir. Bu durum öğretmenlerin harita kullanımı başta olmak üzere, farklı alanlardaki verimliliklerini düşürmektedir.

Şengül ve Safran (2013) tarafından “Tarih Öğretiminde Haritaların Önemi ve Kullanımı” isimli çalışmalarında “Mekânı Algılama Becerisi”nin öğrencilere kazandırılmasında tarih haritalarından yararlanılması ile tarih konularının somut hale getirilmesi ve olayların yaşandığı mekanların farkına varılması bakımından önemli olduğu ifade edilmiştir.

Ocak ve Selimoğlu (2016) tarafından yapılan Tarih Öğretiminde Tarih Dizilerinin Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri-Nitel Bir Analiz” isimli çalışmada, tarih dizilerinin kullanılmasına dair öğrencilerin görüşleri değerlendirilmiştir. İçerik analizi yönteminden

yararlanan araştırmacılar, 14 öğrenciden 9 tanesinin tarih dizilerinin gerçekleri yansıtmadıklarını düşünüklerini tespit etmişlerdir. Araştırma grubundaki 6 öğrenci ise dizilerin öğrencileri sorgulamaya ve düşünmeye ittiğini ifade etmiştir. Araştırmacılar, tarihi dizilerin tarih öğretiminde olduğunu düşünmekte, buna karşın araştırma verilerine göre bu haliyle dizilerin ders materyali olmasının mümkün olamayacağı belirtilmektedir.

Yeterli ders materyali olmadan öğrenciler, tarihsel olaylar ve bunların önemi hakkında sınırlı bir anlayışa sahip olabilir. Bu, tarih hakkında dar bir perspektifin yanı sıra tarihsel olayların karmaşıklığının anlaşılmamasına neden olabilir. Sınırlı ders materyalleri, öğrencilerin tarihle etkileşimini sınırlayabilir. İlginç veya ilgi çekici ders materyallerinin olmaması nedeniyle tarihi sıkıcı veya ilgisiz bulabilirler. Bu, tarihe karşı bir ilgisizliğe ve tarih hakkında daha fazla şey öğrenmek için motivasyon eksikliğine yol açabilir. Çeşitli ders materyalleri olmadan, öğrenciler farklı kùltürler ve toplumlar hakkında sınırlı bir anlayışa sahip olabilir. Bu, kùltürel duyarsızlığa ve farklı geçmişlere sahip insanların farklı deneyimleri ve bakış açıları için takdir eksikliğine yol açabilir.

Genel olarak, tarih öğretiminde ders materyallerinin eksikliği, öğrencilerin tarihi anlamaları, katılımları ve takdir etmeleri üzerinde önemli sonuçlar doğurabilir. Eğitimcilerin, öğrencilerin tarih ve önemi hakkında geniş bir bakış açısı geliştirmelerini sağlayan çeşitli ve kapsamlı ders materyalleri sağlaması önemlidir.

2.1.4. Tarih Öğretmenlerinin Eğitimindeki Eksiklikle İlgili Sorunlar

Tarih konusunda doğru eğitim almamış öğretmenler, tarihi olaylar hakkında doğru bilgiye sahip olmayabilir ve öğrencilerine yanlış bilgiler öğretebilir. Bu, geçmişe dair çarpık bir görüşe ve gelecek nesillere yanlış bilgilerin aktarılmasına neden olabilmektedir. Kapsamlı bir tarih eğitiminden yoksun olan öğretmenler, tarihsel olaylar ve bunların önemi hakkında sınırlı bir anlayışa sahip olabilir. Bu, öğrencilerine aktarılabilircek sığ ve eksik bir tarih anlayışına yol açabilmektedir.

Öğretmenlerin, öğrencilerin temel yetenek özelliklerini ortaya çıkarması gerekir. Öğretmenlerin iyi bir gözlemci olması ve öğrencilerin kendilerini rahat şekilde ifade edebildiği geliştirici bir ortam sağlaması ile mümkün olur. şahin tarafından bunların yapılmasının öğretmenlerin kişilik eğitimi noktasında beceri ve bilgilerle donatılması ile olabileceği ifade edilir (şahin, 2014).

Bundan dolayı öğretmenlerin yetiştirilmesindeki öncelikli konu, öğretmenlere gerekli olan beceri ve bilgilerin kazandırılmasıdır. İkinci olarak da söz konusu bilgi ve becerinin kazandırılmasına ilişkin etkili programların planlanmasıdır (Aslan, 2015).

Tarih eğitiminde öğretmenlere dair bir diğer önemli konu ise müfredattaki bazı tarihi olayların anlatılmasındaki çekincelerle ilgilidir. Bu yüzden tarih öğretiminde yaşanan sorunların içinde öğretmenlerden kaynaklı sorunlar ortaya konulurken, öğretmenlerin bazı hassas konulara dair çekincelerini de dikkate almak gerekir. Örneğin; Günal (2016) tarafından yapılan “Tarih Öğretmenlerinin Tartışmalı ve Hassas Konuların Öğretim Sırasında Yaşadıkları Çekince ve Sorunlar (Erzurum Örneği)” isimli araştırmada, tarih öğretmenlerinin işlerini kaybetme korkusunun da tarih öğretiminin problemleri arasında değerlendirilebileceği ifade edilmiştir. Araştırmacı, tarih öğretmenlerinin işlerini kaybetme endişesiyle öğretimde hassas ve tartışmalı konulara yeteri kadar yer vermediklerini ifade etmiştir. Araştırmaya dahil olan öğretmenler, müfredat konularını yetiştiremediklerini de belirtmiştir.

Genel olarak, tarih öğretmenlerinin tarih öğretimindeki eğitim eksikliği, öğrencilerin tarihi anlamaları, katılımları ve takdir etmeleri üzerinde önemli sonuçlar doğurabilir. Eğitimcilerin konuyu doğru ve etkili bir şekilde öğretebilmeleri için kapsamlı bir tarih eğitimi almaları önemlidir. Mesleki gelişim ve devam eden eğitim, öğretmenlerin tarih öğretimindeki becerilerini ve bilgilerini geliştirmelerine de yardımcı olabilir.

2.2. Merak Kavramı

Merak, yaşamın içindeki bir olgudur. Neredeyse yaşamın her alanında kendini gösteren merak, literatürde de yer almaktadır. Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından merak; bir şeyi öğrenme ve anlama arzusu olarak ifade edilmiştir. Filozoflar uzun yıllardır merakın nasıl harekete geçtiğini anlamak için uğraşmışlardır. Merak kavramına dair çalışmalar, 17.yüzyıl içinde filozoflar ve psikologlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu kavramın ilk defa incelenmesi ise antik çağlara dayanır (Reio, 1997).

Merak kavramına yönelik çalışmalar Eski Yunan dönemine kadar uzanır. 17. ve 18. yüzyılda Hume ve Hobbes, 19.yüzyılda ise Titchener, Wund ve Fechner tarafından deneysel psikolojide bu kavrama dair çalışmalar yapılmıştır. İçinde olduğumuz dönemde ise Berlyne tarafından yapılan çalışmalarla bu kavram yeniden incelenmiş ve farklı araştırmacılar

tarafından kişilik ve eğitim psikolojisi türünden alanlarda dikkate alınan bir özelliğe dönüşmüştür (Acun, Kapıkıran ve Kabasakal, 2013).

Merak, insan yaşamının başından sonuna kadar pozitif veya negatif açılardan insan davranışlarını ve tavırlarını sürekli tesir altında tutan bir kavramdır. Merak, çocuk gelişiminde ilham kaynağı ve eğitim sistemindeki motivasyon etkenlerindendir (Wohlwill, 1987).

Bu kavram, öğretme ve öğrenme sürecinde meydana geldiğinden, öğrenmenin kendiliğinden meydana gelmesinde etkilidir. Merakın öğrenme evresinin tetikleyicisi olduğu kabul edilir. Öğrenme sürecinde merak uyandırma, dikkat çekme evrelerini daha özenli olarak ele almaları, öğretmenlere tavsiye edilir (Demirel ve Coşkun, 2009).

Yapılan çalışmaların ardından 1950'lerden önce merak kavramı, arzu/dürtü/iştah şeklinde açıklanmış ve günah olarak kabul edilmiştir (Loewenstein, 1994). Çocukları çok soru sorması, kendilerine ait olmayan eşyalarla ilgilenmeleri, meraklı olarak kabul edilmelerini sağlar. 1950'lerden önce merak paradoksuna karşılık, 1950'lerden sonra yeni bir merak paradoksu ortaya çıkmıştır. 1950'lerin ardından merak, pozitif bir erdem olarak kabul edilmiştir (Mišćević, 2016).

Merak kavramını;

- Aristoteles tarafından “içsel şekilde motive edilen bir istek”,
- Çiçero tarafından “doğuştan gelen aşk”,
- Hume tarafından “bilgi sevgisi ve tutku”,
- Augustine tarafından “boşuna olan bilgi özlemi”,
- Platon tarafından “iştahlı ve tutkulu hareket”,
- Harold Blumberg tarafından “deneme”,
- Betham tarafından “doyumsuz iştah açıcı bir istek”,
- Kant tarafından “bilgi iştahı”,
- Feulerbach tarafından “acı verici bir yoksunluk duygusu”,
- Freud tarafından “bilgi için susuzluk” şeklinde ifade edilmiştir (Loewenstein, 1994, s. 75-77).

Alan yazın taramasında, tanımlamaların temelinde bilgi sevgisi olduğu görülür. Augustine tarafından bu kavramın “boşuna olan bilgi özlemi” şeklinde açıklamasının sebebi, Tanrı’nın insanı en üstün özelliklerle yaratmasıdır. İnsanlar, bilmesi gerekenleri bilir. Merak, insanlara gerekli bilgilerden fazlasını istemeye neden olur. Rena Descartes tarafından ise ruhun 6 primitif tutkusu bulunduğu, bunların nefret, sevgi, neşe, merak, keder ve arzu olduğu ifade edilmiştir. Primitif bir tutku olarak niteleyen Descartes, merakı pragmatizm için kullanıldığında yararlı, pragma sağlamadığında ise ruh hastalığı olarak kabul eder (Yiğit, 2011, s. 10).

Leslie (2014) tarafından kitabında merak, dürtü, duygu ve zekâ şeklindeki 3 temel bileşenden oluşan bir kavram olarak ifade edilir. Bu kavramın yemek, seks ve barınak dürtülerinden sonra gelen dördüncü dürtü olduğu, yemek, seks ve barınak dürtülerinin hayvanlarda da olduğu, ancak merak dürtüsünün sadece insanlarda bulunduğu kitabında ifade edilir.

2.2.1. Merakın Sınıflandırılması

Merak kavramının kategorize edilmesiyle alakalı psikologlar tarafından farklı ayrımlar yapılmıştır. James (1950) tarafından merak, bir yenilik karşısında heyecan duyma şeklinde ifade edilen yaygın merak ve bilginin özgün çeşitlerine yoğunlaşma olarak belirtilen bilimsel merak şeklinde ikiye ayrılır. Bilimsel merak kavramı, aşağıda detaylı olarak açıklanacaktır. James tarafından yapılan kategorize etmeden farklı şekilde Kreidler, Zigler ve Kreidler (1975) tarafından ise kontrol edilebilir/tepkisel, belirsizlik/karmaşıklık, kavramsal, algısal ve hileli (manipülatif) merak şeklinde beşe ayrılmıştır (Kreidler, Zigler ve Kreidler’den aktaran Altun, 2016).

Merak kavramına dair araştırmalar yapan psikolog Berlyne (1954) tarafından merakın boyutlarından yola çıkarak ilki algısal ve epistemik merak ve ikincisi ise özgün ve saptırıcı merak şeklinde iki boyuttan söz edilir. Söz konusu merak türlerine dair detaylar aşağıda yer almaktadır.

2.2.1.1. Algısal Merak

Algısal merak; yeni algısal, yani duysal ve görsel uyarıcılar ile motive olan ve söz konusu uyarıcıların fark edilmesiyle artan bir meraktır. Bunun yanında algısal merak için bilhassa hayvanlarda görülebilen, duysal veya dürtüsel algının artmasıyla gelişen bir merak çeşididir

ve belirsiz ya da karmaşık obje ve durumlar hakkında yeni bilgi edinebilmek için duygusal kavramların yönlendirilen (koku, ses ve görüntü) davranışları ile yeni bilgi elde etme durumu vardır (Litman ve Spielberger, 2003).

Algısal merakın ortaya konulabilmesi, hayvanlardaki keşfedici davranışı açıklar (Loewenstein, 1994). Söz konusu açıklamadan ve algısal merak dürtüsel algı ile olan ilişkisinden yola çıkarak hayvanlarda ve insanlarda ortak olduğu, aşağıda detaylı olarak ifade edilecek olan ve bilgisel merak anlamındaki epistemik merakın ise çoğunlukla insanlarda görüldüğü ifade edilmektedir (Fulcher, 2004).

Algısal merakın bireysel farklılıklarını ele almak için 320 lisans öğrencisine 33 maddelik anket yapılmış ve bunun sonucunda özgün ve ayrıştırıcı şeklinde iki algısal merak türü olduğu ve ölçeğin maddeleri ve alt başlıklarıyla algısal merak ölçeğinin maddeleri ve neticeleri arasında olumlu ilişki bulunduğu tespit edilmiştir (Collins, Litman ve Spielberger, 2004).

2.1.1.2. Epistemik (Bilgisel) Merak

Leslie (2014) kitabında ham merak olarak ifade ettiği saptırılmış merakın yönlendirilmiş yönü şeklinde açıkladığı epistemik merak, kişinin bilişsel uğraşını gerekli hale getirerek bilgi edinme isteğidir. Farklı alanlardan ve zamanlarda karşılaşılan bir değişken durumundaki epistemik merak, bilgi boşluklarının doldurulması, yeni bilgiler edinmek ve fikişsel problemlerin çözülmesi noktasında kişileri motive eden bilgi isteği olarak da ifade edilir (Berlyne, 1954; Litman, 2008; Loewenstein, 1994).

Epistemik merakla alakalı yapılan çalışmalara bakıldığında, bu merak türünün içeriğinin ve tanımlarının dayalı olduğu “fikirlere açıklık”, “bilişsel bağlam” ve “biliş” şeklindeki 3 yapıdan söz edilebilir. İlgili üç kavramın biliş kavramı çevresinde birleştiği ve ilişkili olduğu görülür. İlgili düşünceyi doğrulayan araştırmalar vardır. İlgili kavramlardan “fikirlere açıklık” sıra dışı düşünceleri kapsama, problem çözme ve düşünme türünden becerilerle ilişki içindedir (Mussel, 2010).

Epistemik meraka dair ilk bilimsel açıklamaları gerçekleştiren Berlyne (1954) tarafından epistemik merakın problem çözme süreci ile ilişkisini ortaya koyar. Epistemik meraka dair sorulan sorular, önermeler, alınan cevaplar, tatmin olunamayan cevaplar neticesinde sorulan yeni sorular ve alınan yanıtlar, yani bilgi tekrarı çerçevesinde doyurulmaya çalışılır ve bu yönüyle algısal meraktan ayrılır.

Epistemik merakla alakalı değişkenlerin merakla alakalı değişkenlerle ve bilişsel etkinliklerde bulunma ile bilişsel etkinliklere dahil olmaya heyecanlanma arasında pozitif yönlü ilişki olduğu neticesi, epistemik meraka dair yapılan çalışmalardan elde edilen neticelerdendir (Litman, 2008).

Epistemik merak ile merak arasındaki kavramsal ilişkiden söz eden Litman ve Jimerson (2004) tarafından yapılan çalışmada ifade edilen yoksunluk ve ilgi kavramlarının merak ve epistemik merak kavramıyla beraber kullanılması, yukarıda yer alan epistemik merak ve merak değişkenlerinin bağlantılı olduğunu kanıtlar. Keşfedici davranışı pekiştiren olumlu duyguları içeren ve öğrenmeye ve yeni bilgilere duyulan ilgi ile bilinmeyene karşı olan ve negatif duyguları kapsayan “yoksunluk” duyguları, merakı tetikleyen duygular olup, temelde epistemik merakı hareketlendiren, epistemik merak kavramı doğrultusunda araştırılan duygular olarak ifade edilir. Merakla alakalı kavramlar bağlamında, “ilgi” kavramına aşağıda detaylı olarak yer verilecektir.

2.1.1.3. Ayırıtıcı Merak

Day (1971) tarafından “saptırıcı keşif” şeklinde açıklanan ve yeni bilgiyi araştırma ya da bilgiyi artırma gereksinimi ya da yeni kavramsal bilgileri edinme arzusu, bilinmeyene duyulan memnuniyetsizlik, öfke ve “yoksunluk hissi”, yeni kaynaklar arama, sosyallik ve cesaretle bağlantılı olan epistemik merak türü olarak farklı açıklamaları yapılan ayırıtıcı merak daha genel durumları araştırmaya olan arzudur (Acun vd., 2013; Loewenstein, 1994).

Yeni, eğlenceli, heyecanlı olana duyulan istek şeklinde belirtilen ayırıtıcı merakın kaynağının kişilerin eğilimlerinden kaynaklı bireysel farklılıkları olduğu, ayırıtıcı merak hissine sahip kişilerin bilinmeyenleri öğrenmeye eğilimli olduğu ve yeni fikirleri keşfetmekten mutluluk duyduğu ifade edilmektedir (Mussel, 2010).

2.1.1.4. zgn Merak

Bilgiye duyulan istek, belirsizlik ve karmaşıklıktan kaynaklı ve ayırıtıcı meraka kıyasla daha özel bilgileri edinmeye duyulan arzu olan epistemik merak eşsididir (Loewenstein, 1994). Epistemik merak ve algısal merak tarafından uyarılan özgün merak, problemleri çözme, yeni bilgiyi edinme süreci ya da problem çözme sürecini resmetmekten hoşlanma, problem çözmek için bilgi araştırma şeklinde ifade edilebilir (Litman ve Silvia, 2006; Litman ve Spielberg, 2003).

2.2.2. Merak Teorileri

2.2.2.1. Dürtü Teorisi

Merak kavramına dair yapılan araştırmalar, merakın doğasının anlaşılmasına yönelik de olabilmektedir. Merakın bir güdü olup olmadığı, güdü olarak kabul edildiğinde birincil mi, yoksa ikincil mi olduğu konuları ele alınmaktadır. Meraka dair çalışmalar yapan psikologlar merakı doğuştan gelen veya içgüdüsel bir ihtiyaç olarak ifade etmişlerdir. Fowler (1965) Mc Dougall tarafından geliştirilen içgüdü kuramından yola çıkarak merak güdüsünün de yemek arama güdüsü gibi bir keşif ve yönelim davranışı olduğunu ifade etmiştir (Fowler'den aktaran Subaşı, 2009).

Diğer çalışmalardan merakın cinsellik, susuzluk ve açlık türünden birincil güdü olamayacağı ve ikincil güdülerin birincil olanlardan türemesi türünden neticeleri, merakın da birincil güdülerden kaynaklanabileceği düşüncesini ortaya çıkarmıştır. Fakat zaman içinde yapılan çalışmalar merakın sadece bir içgüdü şeklinde açıklanmasının yetersiz olduğunu ve dürtüyle açıklanabileceğini göstermiştir (Subaşı, 2009).

Leslie (2014) tarafından meraka dair yazılan kitapta, merakın barınma, seks ve yemek gibi üç dürtünün haricinde duygu, zekâ ve dürtünün birleşiminden oluşan dördüncü dürtü olduğu ve diğer üç dürtü insan ve hayvanlardan bulunurken, dördüncü dürtünün ise sadece insana has olabileceği ve bilgi öğrenerek doyurulacağı düşüncesi ortaya konulmuştur.

Çalışmalarda merakın diğer temel dürtülerden farklılaştığı fakat yine de diğer temel dürtülere dayanacağı görülür. Merak dürtüsü de diğer dürtüler gibi uyarıcılara maruz kalmayla doyurulur. Doymamış merakın diğer dürtüler türünden şiddetlenmeye veya artmaya eğilim göstermesi araştırmalar neticesinde fark edilmiştir. Bu noktada önemli olan; merakın temel dürtülerle ilişkilendirilebilecek uyarıcı ile tatmin olan, doyurulmadığında şiddetlenen, içsel/dışsal unsurlardan etkilenen özelliklere sahip olmasıdır (Loewenstein, 1994).

Merak-dürtü teorisine dair gerçekleştirilen açıklamalardan yola çıkarak merakın keşfedici davranışlar, duyuşsal durumlar ve ödüllendirici deneyimlerle ilişkili olduğu ifade edilebilir (Litman, 2005). Şöyle ki Berlyne tarafından merak; karmaşık, şaşırtıcı ve ilginç davranışları kapsar. Bunlar da merak dürtüsünü harekete geçirir ve organizmanın uyarılma seviyesini artırır (Loewenstein, 1994).

Merak-dürtü teorisini desteklemekte olan farklı çalışmalar bulunmaktadır. Bunlarda ortaya konan, obje ya da resim gibi uyarıcıların sunumuyla bilgiye olan keşif azalmaktadır (Berlyne, 1954). Merak-dürtü teorisine destek veren çalışmalara karşın bireyin merakını artıran uyarıcıları isteyerek aradığı, merakın sadece dürtüsel olmadığını da göstermektedir (Litman ve Silvia, 2006).

2.2.2.2. Bilgi Boşluğu Teorisi

Loewenstein (1994) tarafından içgüdüsel-bilişsel yapının sentezlenerek, gestalt psikoloji, davranış ve sosyal psikoloji teorilerinin birleşmesiyle meydana çıkarılan “bilgi boşluğu teorisi”, kişide karışık ve tuhaf uyarıcılarla karşı karşıya kalındığında bilinmeyen ya da bilinen “bilgi” ile kişinin bilmek istedikleri arasındaki farklılıkların yol açtığı “bilgi boşluğu” ve “yoksunluk hissi”nin oluşmasından kaynaklanmaktadır.

Bilme hissi, yani merak bilgi boşluğunun büyüklüğü ile güdülenir. Daha fazla bilme isteği, daha küçük bilgi boşlukları algısıyla karşılık bulan bilgi edinimiyle neticelenir. Bundan dolayı bilgi boşluğunu kapamak için bilgi edinmek, kişilerin yetkinliğini sağlar ve güçlendirir (Eren, 2009; Leslie, 2014; Litman, 2005; Loewenstein, 1994; Subaşı, 2009).

Kişinin karşı karşıya kaldığı uyarıcılar, kişinin bilgisi ile bilmeyi arzuladığı bilgi arasındaki farklılık durumundaki bilgi boşluğu, yani yoksunluk, bilgi boşluğunun azalmasıysa daha fazla bilme arzusu, yani merakla neticelenen bilgi edinimi şeklinde ifade edilebilir. Dolayısıyla kişilerin sahip oldukları bilgi boşluklarını küçültmek amacıyla daha fazla bilme duygusuna, bundan dolayı da daha fazla meraka bağlı olduğu ifade edilebilir. Bilgi boşluğuna dair hissedilen rahatsızlık nedeniyle kişi aramaya güdülenir ve bu da merak olarak ifade edilir. Merak duygusuna sahip olma, kişiye sorular sordurur ve bunların yanıtlarını aratarak bilgi boşluklarını gidermeye çalıştırır (Serin, 2010).

Kişinin merakla sorular sorması da bilgiye olan gereksiniminden ve farklı bilgiler edinme isteğindendir. Bundan dolayı meraklı kişi, çok soru soran olarak nitelendirilirken dahi, kişilik özelliği olduğu ifade edilir (Demirel ve Coşkun, 2009).

2.2.2.3. Maksimum Uyarılma Teorisi

Merakın temelindeki unsurlar olarak içsel uyarıcılardan dürtü olabileceği düşüncesi, 1960’lı yıllarda yerini dürtüsel sebeplerin haricinde dışsal unsurların kişiyi yüksek seviyede uyarması neticesindeki maksimum uyarılmaya bırakmıştır (Litman ve Silvia, 2006).

Hayvanlar ve insanlar tanınmayan ve yeni ve hatta korku ve kaygı gibi negatif duygulara yol açan uyarıcılara rastladıklarında, yüksek seviyede uyarılacakları için merak ortaya çıkar. Bundan dolayı maksimum uyarılma teorisini destekleyenler, merak ortaya çıktığında merakın doyumunun yerine merakı uyandıran uyarıcıların en üst seviyede olmasının merak duyusunun sürekli uyarılmasına neden olacağını ifade ederler (Litman ve Silvia, 2006; Eren, 2009).

Dolayısıyla maksimum uyarılma modelini, kişinin düşük seviyede uyarılmasında merakı gidermek amacıyla fazla uyarıcı arama duygusuyla ifade etmek yanlış olmaz. Merakı fazla uyarıcılarla tatmin etmek yerine merakın fazla uyarıcılar üzerinden uyarılmasını sağlamak hedeflenmelidir. Zira yüksek seviyede uyarılma ile merak azalır, çünkü organizma gereksinim duyduğu düzeye gelmiştir. Fakat düşük seviyede uyarıldığında merak sürekli canlı kalır ve bilgi arayışı sürer ve bu da kişinin merakı aktif tutmak için devamlı üst seviyede uyarılmayı amaçlamasını sağlar. Bu teorinin etkisiyle araştırmacılar bazı ölçekler geliştirmiştir. Bunlar; “Values In Action Inventory of Strengths”, “Curiosity Trait Scale”, “T-Cur” ve “OTIM” şeklindedir (Litman ve Jimerson, 2004).

Yukarıda ifade edilen iki merak teorisinden yola çıkarak dürtü ve maksimum uyarılma teorilerinin temel kaynağında merakın temelindeki unsurlar olduğu, ayrıca kişilik teorisyenlerince merakın bireysel farklılıkla ilişkisinden hareketle yapılan çalışmaların neticesinde merakın bir kişilik özelliği de olduğu fark edilir (Litman ve Jimerson, 2004).

2.2.3. Eğitim ve Merak

İnsanlar, doğdukları andan başlayarak farklıya ve yeniye çekilmektedir. Söz konusu durum, meraktan kaynaklanır. Çocuklar, adeta bir bilim insanı olarak dünyaya gelir. Piaget, merakı bilişsel dengesizlikten oluşan asimilasyon sürecinin parçası olarak görmektedir. Piaget, çocukların doğumdan başlayarak meraklı olduklarını, çocukların inandıklarından farklı olanın yeni öğrenmelere yol açtığını belirtmektedir (Jirout ve Klahr, 2012). Çocuklar, söz konusu bilişsel gelişimde kendilerini keşfetmeye, gözlem yapmaya ve araştırmaya adanmıştır. İlgili sorgulama, araştırma ve keşfetme davranışı merakın doyuma ulaşmasını sağlar. Çocuklarda bilginin depolanmasına imkân verir (Vardi ve Demiriz, 2020).

Çocuklar, Türkiye’de reşit olmadan, istekleri dışında eğitim ve öğretime alınmaktadır. İlgili dayatmaya karşı öğrencilerden yapılan etkinliklere gönüllü olmaları beklenmektedir (İnan, 2016). Jirout ve Klahr (2012) tarafından okullaşma ile merakın azaldığı ifade edilmiştir.

Öğrencilerin, okula başladıkları andan başlayarak sürece aktif olarak katılmaları, sorular yöneltmeleri ve keşif yapmaları desteklenmelidir. Çocukların meraklarının uyarılması için etkinlikler yararlı olabilir. Dewey (1913) tarafından çocukların merak ettikleri türden bir eğitimin, çocukların daha çok çaba göstererek çalıştığı bir eğitimden çok daha etkili sonuçlar vereceği ifade edilmiştir (Dewey'den aktaran İnan, 2016).

Öğrencilerin merakları, eleştiri ve yargıyla karşılaştığında öğrencilerdeki merak dürtüsü bir süre sonra söner (Kashdan ve Silvia, 2009). Öğrencilerin entelektüel gelişiminin korunması için merak etmesi desteklenmeli ve çocuklar meraka teşvik edilmelidir (Loewenstein, 1994).

Etkili bir eğitim sürecinde, öğrencilerin merakının eğitimciler tarafından bilinmesi ve meraklarını artıracak bir öğrenme ortamının hazırlanması gerekmektedir. Merak olarak isimlendirilen pozitif keşif hissi, kişiyi keşfetmeye yönelterek keşif sürecini başlatmaktadır. Öğrenenler, merak duygusu ile bilgi boşluklarını fark eder (Loewenstein, 1994). Merak, öğrencilerin öz düzenlemesini sağlar ve kişiyi içsel açıdan kuvvetlendirerek benlik duygusunun gelişmesini sağlar. Çevresel açıdan kişinin uyumunu sağlamaktadır (Kashdan, Rose ve Fincham, 2004).

Maw and Maw (1961) tarafından yüksek meraka sahip olan öğrencilerin daha fazla bilgiye sahip olduğu ifade edilmiştir. Yaptığı çalışmaya göre yüksek meraka sahip öğrencilerin bilgiyi hatırlama seviyesi ile merakları arasında yüksek seviyede pozitif olumlu ilişki fark edilmiş ve Kang ve diğerleri (2006) tarafından yapılan araştırma da ilgili neticeyi kanıtlamıştır.

Meraklı öğrencilerin belirsiz durumlara karşı daha sosyalleştikleri bilinir. Maw and Magoon (1971) tarafından merak, davranış biçimi olarak ifade edilmiştir. Düşük meraka sahip olanlar, hareketten dahi korkar, güvensiz olur ve daha düşük sorumluluk becerileri vardır. Merak, entelektüel gelişimin parçasıdır ve merak dürtüsünün fazla olduğu kişilerin özsaygıları yüksek olur. Ayrıca hafızaları da gelişmiştir (Kashdan vd., 2009).

Eğitimin temel hedefi, meraklı kişiler yetiştirilmesidir. Öğrenme, etkileşimdeki en önemli boyut olup, öğrenme sürecinde öğretmenin, öğrencinin içindeki merakı uyandırarak ve harekete geçirerek merakın korunması, eğitimdeki temel hedeftir. Öğrenme, çocuklar açısından kendi meraklarının giderilmesine yönelik süreçken, burada öğretmen, öğrencilerin güvenlerini, bilişsel meraklarını ve fiziksel hijyenlerini birleştirmek suretiyle çocukları güçlendirmek zorundadır (MEB, 2023).

2.3. Tarih Merakı

Tarih merakı, dünyanın en eski zamanından çağımıza kadar her zaman taze kalmış, hiçbir zaman vazgeçilmemiştir. Bu açıdan eğitimin temel hedefi olan merak duygusunun zayıflatılmaması ve her zaman merakın diri tutulması gerekir. Bundan dolayı devamlı olarak güncellenen eğitim modelleri, öğretmenlerin dersi iyi anlatmasından ziyade, öğrencileri daha iyi motive ederek ondaki merak duygusunu açığa çıkararak ilgiyi artırmayı daha fazla önemsemektedir (Güngör, 1993).

Tarih merakı çoğu kez tarih ilgisi ile karıştırılabilir. Bu nedenle her iki kavramın farklılıklarına değinmek önemlidir. Tarih ilgisi, bireyin tarihle olan genel bir bağlantısını ifade eder. Bu bağlamda, kişi tarihle ilgili temel bilgilere sahip olabilir ve tarihsel olaylara karşı genel bir merak duyabilir. Ancak tarih ilgisi, derinlemesine araştırmalara veya spesifik olaylara odaklanmış bir merakı içermez. Tarih ilgisi genellikle genel bilgilerle sınırlıdır ve bireyin tarihle ilgili konularda daha fazla derinleşme eğiliminde olmadığı bir düzeyde kalabilir. Öte yandan, tarih merakı, bireyin tarihle ilgili konularda derinleşmiş ve spesifik bir araştırma eğilimini ifade etmektedir. Tarih meraklısı bireyler, belirli bir dönem, olay veya konu hakkında derinlemesine bilgi edinme arzusunu taşımaktadır. Bu kişiler, tarihsel kaynaklara, belgelere ve uzman görüşlerine daha yakından odaklanarak, tarihi olayların bağlamını ve etkilerini anlamaya yönelik daha sistematik bir çaba sarf ederler (Bayraktar, 2002; Barton, 2008).

Tarih ilgisi genel bir ilgi düzeyini yansıtırken, tarih merakı derinlemesine bir anlayış ve spesifik konularda uzmanlaşma isteğini yansıtır. Her iki kavram da bireylerin tarihle olan ilişkisini tanımlarken, tarih merakının daha özelleşmiş ve derin bir düzeyde olduğunu söylemek mümkündür. Tarih ilgisi genellikle geniş bir perspektife sahipken, tarih merakı belirli konulara odaklanarak bu ilgiyi daha derinleştirir.

Tarih merakındaki önemli olan ilk evre, tarih merakına etki eden konuların neler olduğu ile ilgilidir. Bunlara bakıldığında, öğrenci bilgileri, öğretim programları, sosyal çevre, medya ve derslerdeki kitaplar gibi unsurlar, öğrencilerin tarihe yönelik merak ve ilgilerini önemli seviyede belirler. Barton tarafından Amerika ve İrlanda’da tarih üzerine yapılan çalışmada, öğrencilerin tarihi mekânları, akrabalarını, okulları, yazılı ve görsel medyayı ve müzeleri tarihin bilgi kaynağı olarak gördükleri ifade edilmiştir. Öğrenciler açısından akrabaları, en fazla ismi yer alan tarihi bilgi kaynağı olmuştur. Yapılan bir çalışmada Amerikalı öğrenciler

açısından en fazla söz edilen ikinci kaynağın ise televizyon, medya ve filmler olduğu görülmektedir (Barton, 2001).

Bu açıdan dikkat çeken bir diğer nokta da tarihin hangi konularının merak edildiği ile ilgilidir. Öğrencilerin daha çok hangi konuları merak ettiği sorusuna yanıt aramak gerekir. Tarih eğitimcileri, öğrencilerin tarihin toplumsal ve kültürel yönünü ilgilendiren konuları daha fazla merak ettiklerini ifade etmektedir. Ayrıca Barton (2008) tarafından çocukların tarihin “sonucu kesinleşmeyen” ve “negatif” olan kısımlarına ilgi duyduğu ifade edilir. Garip ve enteresan olarak ele alınacak durumların da öğrencilerce ilgi kaynağı olduğu kabul edilmektedir. İlk olarak ortaokul öğrencilerinin, daha çok yakın tarihteki olaylara daha fazla ilgi duydukları kabul edilmektedir (Levstik, 2011).

Yaşanan bölgelerin tarihi geçmişine ilgi duyulması öğrencilerin yerel tarihe olan ilgilerine delildir. Bu bağlamda kişilerin başta kendi bölgeleriyle ilgili tarihi olaylara merak duyması olağandır. Son dönemlerde şehir tarihi ile yerel tarih alanlarındaki çalışmaların arttığı fark edilmektedir. Artan söz konusu ilginin temelinde ise tarih yazımının geleneksel formlarındaki hâkim yaklaşımdan rahatsız olunması vardır. Ayrıca tarihin ulusal anlatımındaki tek şekilciliğinden kurtularak yerel ve bölgesel çeşitliliğe yönelme vardır. Yerel tarih, bizzat yaşanan tarih olduğundan kişilerin tarihte önemli başarılarda yer alan isimleri tanınması, kendi kentleriyle alakalı müzeleri ziyaret etmesi ancak yerel tarih araştırması ile mümkün olabilmektedir (Bayraktar, 2002).

Alan yazın incelendiğinde öne çıkan son husus dikkate alınırsa, tarih merakının sınıf içerisinde canlandırılması için öğretmenlerin burada neler yapabilecekleri konusundaki öneriler olduğu görülür. Tarihin, anlaması zor ve karmaşık konulardan oluşmadığı, tersine ilgi çekici konuların da fazla olduğu ve grup şeklinde çalışılması halinde bu ilgi çekici konuların daha rahat anlaşılabilceği ifade edilmiştir (Yıldız, 2003).

İlgili konuyla alakalı olarak ilk elden alınan kaynakların öğrencilerin daha fazla merakını ve ilgisini çektiğini gösteren çalışmalar vardır (Barton, 2008). Barton (2005) tarafından orijinal tarihi kaynakların tıpkı fen eğitimindeki “olağan dışı olaylar” türünden öğrencilerin meraklarını harekete geçirebileceği ifade edilmiştir. Konuyla alakalı bir örnek vermek gerekirse; fen bilimleri derslerindeki öğrencilerin ilgililerini çekmek, algısal uyumsuzluk meydana getirmek ve farkındalık oluşturmak için farklı ağırlıktaki objelerin aynı hızla yere düşmeleri türünden verilen fiziksel örnekler kullanılır.

Levstik (2011) tarafından ise görsel simgelerle ticari hedefi olan tarihi eserlerin ve tarih kitaplarının öğrencilerde merakı neden olduğu ifade edilmektedir. Çocukların tarih meraklarını uyandırmak amacıyla kullanılabilecek bir başka husus ise anekdotlardır.

Egan (2010) tarafından anlama türleri üzerine gerçekleştirilen çalışmada “romantik anlama” ve “mitik anlama” olarak isimlendirilen evrelerde çocuklar için hikayeci anlatımın ve hikayelerin etkisine yönelik açıklamalar desteklenir. Diğer tarafından hikayelerin bazı öğrencilerde heyecan oluşturduğu, ancak anlatıya dayalı tarihin veya hikayelerin yeterli olmadığını gösteren çalışmalar olduğunun da unutulmaması gerektiği vurgulanmaktadır (Grant, 2001).

2.3.1. Tarih Merakının Sınıflandırılması

2.3.1.1. Bilimsel Tarih Merakı

Altun (2016) tarafından bilimsel merak; başkalarınca atfedilen önemi dikkate almadan, konuya duygusal olarak yaklaşmadan, toplum ya da medya gibi çevresel unsurlardan etkilenmeden yalnızca gerçeğe ulaşmak, belirsizliği ortadan kaldırmak, ikilemlerden kurtulmak türünden bilimsel nedenlerle ortaya çıkmış olan bir merak türü olarak kabul edilir.

Bilimsel tarih merak türleri aşağıdaki gibidir (Altun, 2016; Ata ve Keçe, 2014; Keçe, 2015):

- İkilemsel Merak: Öğrenmede öğrencilerin farklı kaynaklardan aldıkları bilgilerdeki çelişme, tarihsel gerçekliğe yönelik şüphenin oluşması ve söz konusu şüphelerin giderilmesi için gerçekte olanların öğrenilmesi arzusuyla ortaya çıkan bir tarihsel merak çeşididir.
- Sebep ve Sonucu Merak: Sebep ve sonuç olguları tarih öğretiminde önemli kavramlar olup, aynı zamanda sebep ve sonuç ilişkisini kurmak da tarihsel düşünme yeteneklerinden (tarihsel yorum ve analiz becerisi içinde) ve tarih okuryazarlığının alt boyutlarından biri şeklinde kabul edilir.
- Nasılı (Süreç) Merak: Tarihi olgu ve olayların hangi süreçte meydana geldiğinin merak edildiği durumdur. Sebep ve sonucu merak ile benzerlik göstermesine karşın sürece çok daha fazla yoğunlaşan bir boyuttur.
- Gerçek merak: “Gerçek merak” kodlamasının bilimsel merakın altındaki kategoriler ile ilişkilendirilebileceği; bu açıdan geçişin kategori olarak görülmesi gerektiği ifade

edilebilir. Doğruya ve gerçeğe ulaşma perspektifinin unutulmaması ve bilimsel merakın temel hedeflerinden olduğu gerçeğinin gözden kaçırılmaması gerekir.

- Belirsizliği Merak: Tarih bilgileri insanların zihinlerinde yarattığı ikilemler gibi tarihin sayfaları, tarihsel süreçteki boşluklar da meraka neden olabilmektedir. Bu boyutun bilimsel merak kapsamında olması, katılımcıların daha çok var olan kaynakların konuyu aydınlatmadıklarını, bu konuda yeterli çalışmaların olmadığına altını çizmelerinden kaynaklanır.
- Ayrıntıları merak: Katılımcıların bilimsel merak kapsamındaki görüşlerine bakıldığında bilgi sahibi oldukları, ancak kaynakların yetersizliği nedeniyle detaylara hâkim olmadıklarından merak ettikleri görülür. Bu noktada en fazla dikkat çeken, katılımcıların daha fazla yaygın tarih yazımı anlayışı içinde çok fazla yer almayan sosyal tarihi, sıradan insanların yaşamını ve günlük hayatı merak ettikleri ve bunları detaylı olarak nitelendirdikleri görülür.
- Karşılaştırmalı merak: Kişi geçmişi günümüzle ilişkilendirebilme becerisine sahip olmalıdır. Tarih okuryazarlığının alt basamaklarından biri olarak nitelendirilen “geçmişle günümüzü ilişkilendirme becerisi” aynı zamanda bilimsel tarih merakının bir boyutu olabileceği görülmektedir.
- Problem çözücü merak: Söz konusu tarihsel düşünce becerisi sorununun belirlenmesi, tanımlanması, sınırlarının tespit ve sorunun muhtemel çözüm yollarının denenmesi aşamalarına dayanır. Bu açıdan insanların tarihteki problemlerinin çözümünü merak etmeleri, bu merak türünün bilimsel merak kapsamında incelenmesine imkân vermiştir.

2.3.1.2. Duygusal Merak

Empati, antipati veya sempati türünden duygularla beraber ortaya çıkan merak, duygusal merak şeklinde isimlendirilmiştir. Antipatik, sempatik ve empatik merak şeklinde üç farklı başlıkta incelenmiştir.

Empatik Merak

Tarihsel empati veya tarihi empati, tarihsel düşünme yeteneklerinden olan tarihsel kavramanın üç önemli unsurundan tarihsel bilgi, empati ve anlamlılığın birini oluşturur.

Çocukların tarihsel olayları geçmişteki şartları dikkate alarak empati kurmaları, tarihsel kavrama yeteneklerini, yetilerini pozitif yönlü olarak etkiler (Keçe, 2015).

Literatürdeki bazı çalışmalarda, öğrencilerin duygusal empati kurmayı sevdikleri görülmektedir. Tarihsel empati kurma, bireyin kendi tecrübeleri ve davranış tarzıyla diğer bireyin durumuna dair bildikleri temeline dayalı olan başka birinin davranışlarını anlama kapasitesi şeklinde açıklanır (Barton, 2008).

Sempatik Merak

Sempatî, tarih eğitiminde biyografi öğretimi, değerler eğitimi, aidiyet ve kimlik gelişimi gibi bağlamlarda, pozitif bir kavram olarak kabul edilebilir. Buna karşında çoğunlukla eleştirel olarak bakılan ve olumsuz değerlendirmeler yapılan bir kavram şeklindedir. Genellikle empati ile karıştırılır. Empati, insanların karşısındakini anlamaya yönelik objektif gözleme dayalı olan “oymuş gibi davranma” deneyimidir. Sempatî ise anlayalım veya anlamayalım, karşıdaki hak vermeyi belirten sübjektif bir durum olarak ifade edilebilir (Karabağ, 2013).

Antipatik Merak

Altun (2016) tarafından antipatik merak, tarihe yönelik tartışmalı konularla ilgili olarak öfke ve nefret gibi duygularla kendisini gösteren bir merak türü olarak ifade edilmiştir.

2.3.1.3. Sıradışı Merak

Tarihte yer alan sıra dışı olay, karakter, mekân ve dönemler hangi cinsiyette ve yaşta olursa olsun, öğrencilerin ilgisini çekmektedir. Gerçekleştirilen çalışmalar da ilginç tarihi olayları, gizemli karakterleri, olağan olmayan şartlar altındaki olayları ve kültürlerine ilişkin efsaneleri merak ettiklerini ortaya koymaktadır. Bunların yanında efsaneler, mitler, doğüstü olaylar, mucizeler, gizemli tarafların bulunduğu vakalar, sırlarla dolu yaşamlar da sıra dışı merakın ortaya çıkmasını açık olarak sağlar. Buradan yola çıkarak sıra dışı merak; geçmişte meydana gelen, ilginç, akıl almaz, gizemli, yaratıcı, şaşırtıcı, komik, eğlenceli ve imkânsız olarak ifade edilen hususlara ilişkin ortaya çıkan merak çeşididir (Barton, 2008; Levstik, 2011).

2.3.1.4. Önemli Merak

Tarihsel önem; tarihçilerin, tarihin olası tüm yapısının hangi parçalarından, tutarlı ve anlamlı bir hikâye meydana getireceğine dair bir değer biçmesi olarak açıklanır. Tarihsel manada

çalışmaya değecek olan bir olayın önemli olduğunu ifade etmek doğru olacaktır. Tarihsel bakımdan önemli olan olayların ise zamanla ilişkili olarak önem derecesinde bazı değişimler meydana gelebilmektedir. Bunların yanında tarihsel önem yalnızca insan ilişkileri veya geçmişte yaşanan olaylardan ibaret değildir. Tarihsel önem, geçmişte meydana gelen olay, söz konusu olayın içinde yer alan kişiler ve bizlerle, yani şu anda tarihsel düşünmeyi yapan kişiler arasındaki ilişkileri de içine almaktadır (Er Tuna, 2014).

2.3.1.5. Deneyimsel Merak

Deneyimsel merak, kendi içerisinde realistik (gerçekçi) ve romantik (hayalci) merak olmak üzere iki farklı başlık altında incelenmiştir.

Romantik/Hayalci (Deneyimsel) Merak

Romantik merak veya bilinen diğer isimleriyle hayalci (deneyimsel) merak; kişinin gerçekleşmesi mümkün olmamasına karşın geçmişteki bir olay, kişi, mekân veya döneme ait olduğu dönem içinde kendini görmeyi, deneyimlemeyi (tarihi bir kişilikle iletişime geçmek ve onunlar hareket etmek vb.) istediği bir merak türü olarak ifade edilebilir (Altun, 2016).

Realistik/Gerçekçi (Deneyimsel) Merak

Gerçekçi veya realistik tarih merakı; kişinin geçmişte yapılan, toplumsal veya bireysel olarak içinde bulunduğumuz dönemde önemli (ya da sıra dışı, ilginç olan) kabul edilen ve varlığını sürdüren tarihi alanları ziyaret etme arzusuna bağlı olarak ortaya çıkan meraktır. Müze, savaş alanı ve mabet türünden tarihi mekanları ziyaret istemek, gerçekçi bir deneyim isteğinden kaynaklanmaktadır (Altun, 2016).

2.3.1.6. Sosyal ve İkilemsel Merak

Çocukların ebeveynlerinden, büyükbaba ve büyükannelerinden, kardeşlerinden, yakın olan diğer akrabalarından, arkadaşlarından ve akranlarından tarihi öğrenir ve yine aynı sosyal çevresi sayesinde tarihe olan ilgisinde bir artış meydana gelir (Barton, 2008). İlgili boyut, çevresel merak başlığı adı altında; medyatik merak ile beraber “sosyal merak” şeklinde isimlendirilmiştir (Altun, 2016).

Öğrenciler, tarih bilgilerini edinirken genellikle aileleri, akrabaları, öğretmenleri, arkadaşları ve çeşitli basılı kaynaklar, ders kitapları ve ticari kitaplar gibi medya ürünleri aracılığıyla

bilgiye ulaşırlar. Bu bilgileri öğrenme süreçlerinde, farklı kaynaklardan gelen bilgiler arasındaki çelişkilerle karşılaşabilirler. Öğrenciler, tarihle ilgili gerçekliğe dair şüpheler geliştirebilir ve bu şüpheleri gidermek amacıyla gerçekte ne olduğunu öğrenme isteği duyabilirler. Bu bağlamda ikilemsel merak, öğrencilerin karşılaştıkları bilgi çatışmalarıyla birlikte ortaya çıkar, bu da onların bilgileri yorumlama ve konumlandırma sürecini etkiler (Altun, 2006).

2.4. Tutum Kavramı

Literatüre bakıldığında farklı tutum tanımlamalarının olduğu görülür. Bu durumun sebeplerinden biri, tutum konusuna dair gerçekleştirilen çalışmaların sayısının fazla olmasıdır. İlgili tanımlardan bazıları, aşağıda yer almaktadır. TDK (2023) tarafından tutum; kişinin olaylar, diğer kişiler ve cansız varlıklar karşısında almış olduğu davranış şeklidir.

Yıldız (2006) tarafından tutum; kişinin deneyim ve yaşantıları neticesinde meydana getirdiği ön düşünce, gözlenen özellikteki davranışlardan farklı olarak davranışa hazırlayıcı bir eğilim (s. 5) şeklinde ifade edilmiştir. Sevilmiş (2006) tarafından ise bu kavram, bireyin içerisinde yer aldığı çevrede meydana gelen herhangi türden bir duruma veya olaya karşı göstermiş olduğu tepki, hareket geçmeye hazır olma durumu ya da ön eğilim şeklinde tanımlanmıştır.

İlgili alan yazın tarandığında tutum kavramına dair çok sayıda çalışma yapıldığı fark edilmektedir. İlgili durumun temel nedenleri arasında tutumun bireyin davranışlarının öngörülmesini mümkün kılması olduğunu ifade etmek yanlış olmayacaktır. Bu kapsamda tutumun çok önemli bir kavram olduğu, bireylerin davranışlarını ve öğrenmelerini olumsuz ve olumlu yönlü olarak etkileme gücüne sahip olduğu ifade edilebilir (Güven ve Uzman, 2016).

Tutumda bulunan söz konusu gücün eğitim ve öğretim sürecinde etkili olarak kullanılması, pozitif öğrenci tutumlarının gelişmesine katkı verebilmektedir. Bir derse karşı geliştirilen pozitif yönlü tutumun, derse katılma isteği duyulması, katılım ile doyuma ulaşma ve bir değeri olduğunun farkına varma türünden farklı davranışları desteklediği ifade edilmektedir (Özçelik, Günseren, Atakan, & Mamikoğlu, 1998).

Öğrencilerin derslere dair tutumlarının pozitif ya da negatif olması, öğrencilerin akademik başarılarına direkt olarak etki etmektedir. Silverman ve Subramaniam (2000) tarafından yapılan çalışmalar da söz konusu görüşü doğrulamaktadır. Yazarlar tarafından tutumların, belli bir etkinliğe başlayıp başlamama durumunu veya etkinliği sürdürüp sürdürmeme

durumunu, belli alanda başarılı olup olmama durumunu etkileme gücü olduğu ifade edilmektedir.

Turgut ve Baykul (2010) tarafından yine benzer olarak pozitif tutumların öğrenmeyi kolay hale getirdiği, negatif tutumların ise öğretmeye ket vurabildiği, bundan dolayı derslere dair tutumların öğrenme etkinliklerine yön vermede büyük bir öneme sahip olduğunu ifade edilmiştir.

Eğitim ve öğretim sürecinde kişilerin derslere dair mevcut tutumlarını istenen yönde değiştirmenin sadece öğrencilerin bireysel farklılıklarının, hedef kitlenin tutumlarının ve özelliklerinin oluşmasına ve gelişmesine yol açan unsurların saptanması ve belirlenmesi ile mümkün olabileceği ifade edilmektedir (Erden, 1995).

2.4.1. Tarih Dersine Yönelik Öğrenci Tutumları

Tarih derslerine yönelik öğrenci tutumları, öğretmenin öğretme tarzı, işlenen konu ve öğrencilerin bireysel ilgi ve deneyimleri dahil olmak üzere çeşitli faktörlere bağlı olarak değişebilmektedir. Bazı öğrenciler tarih derslerini ilgi çekici ve büyüleyici bulabilirken, diğerleri materyalde alaka bulmakta zorlanabilir veya konudan kopuk hissedebilir. Genel olarak, tarihe güçlü bir ilgisi olan veya tarihsel olaylar ile kendi yaşamları arasındaki bağlantıları görebilen öğrencilerin tarih derslerine karşı olumlu tutumlara sahip olma olasılığının daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

Tarihe ilişkin tutumlardan, tarih dersine ilişkin tutumlar incelendiğinde, öğrencilerin öğrenme sürecine bakılması gerekir. Öğrenme, kişinin yaşantı ile kazandığı ve farklı unsurların etkisinde gelişen bir süreçtir. Öğrenci ve öğretmenlerin ilgili konuya dair giriş davranışları, burada öğrenmeye etki eden değişkenlerdendir (Şimşek, 2010, s. 185).

Öğrenme, kişinin yaşantıyla elde ettiği ve farklı unsurların etkili olduğu karmaşık bir süreç olup, burada öğrenmeye etki eden unsurlar arasında öğrenciler ve öğretmenlerin ilgili konuya dair giriş davranışlarının niteliği de vardır. Bloom tarafından giriş davranışları duyuşsal ve bilişsel olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Bilişsel giriş davranışları, öğrenme açısından gerekli olan beceri ve bilgileri; duyuşsal giriş davranışları ile öğrencilerin konuya dair tutumu, ilgisi ve akademik benlik tasarımı şeklinde isimlendirilen konuyu öğrenmeye dair pozitif ve negatif eğilimleri içerir. Bu kapsamda duyuşsal giriş davranışlarının en az bilişsel giriş davranışları kadar öğrenme sürecine etki edeceği ifade edilmektedir (Şimşek, 2010, s. 185).

Olumsuz tarih dersi tutumları, tarih öğretimindeki temel sorunlar arasındadır. Bunlar, öğrencilerin tarih dersine yeteri kadar ilgi göstermemeleri, bu dersle kendi yaşamları arasında ilişki kuramamaları, dersleri sıkıcı ve günlük yaşamda etkisiz olarak görmeleri türünden farklı şekillerde kendilerini göstermektedir (İskender ve Kuş, 2008, s. 93).

Bunun yanında öğrencilerin direkt ezberle karşı karşıya kalması; öğrencilerin bu ders için hayal güçlerini kullanmaya yönelik etkinliklerle karşılaşmamaları nedeniyle yaratıcılıklarını kullanmaya alışık olmamaları türünden farklı unsurlar da bu negatif tutumlara yol açabilmektedir (Akça ve Ata, 2009, s. 1-13).

Öğrencilerin belirli bir derse dair tutumları dersi öğrenme ve derste başarılı olmada rol oynar. Kişide belli nesneye dair tutum oluşturmak ve mevcut tutumu değiştirmek son derece zordur. Öğrencilerin tutumlarını istenen yönde değiştirmek zorlu bir süreç gerektirir. İlk olarak hedef kitlenin tutumlarının ve özelliklerinin oluşmasına ve gelişmesine yol alan unsurların belirlenmesi gerekir. Buradan yola çıkarak bir derse dair negatif tutumun, ilgili derste öğrenci başarısızlığına neden olan önemli etkenlerden olduğu ifade edilir (Öztürk ve Otoğlu, 2014, s. 33).

Öğrencilerin dersi sevme durumların farklı unsurlar etki eder. Örneğin; cinsiyet değişkeninin tarih dersine olan tutumlara etkisine yönelik yapılan çalışmalarda farklı neticelere ulaşılmıştır. Bazılarında kızların bu derse ilişkin tutumlarının daha yüksek olduğu, bazılarında ise erkeklerin olumlu tutumlarının daha yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir (Bolton, 1937). Öğrencilerin öğrenim gördükleri alanın tarih dersine dair tutumlarda belirleyici etkiye sahip olmadığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda öğrencilerin fen ve sosyal gibi alanların tarih dersine yönelik tutumlarına etki etmediği ifade edilmektedir (Kont, 2008).

Müfredat bakımından ele alındığında ise tarih öğretiminin ders kitabıyla sınırlanması ve tarihsel bilginin yalnızca ders kitaplarından tekdüze aktarılması, öğrencilerin derse yönelik tutumlarının olumsuz olmasına neden olmaktadır. Derse dair negatif tutumlar, müfredattaki konular, öğretim yöntemi ve sınıf ortamından kaynaklanabilir (Perricelli, 2008, s. 2).

Bunların yanında öğretmenlerin tarih dersine yönelik olan tutumlarını idare etmedeki etkililiği; öğrencilere dair davranışları, sınıf içerisindeki tutumları yönetme yeteneği ile öğrencilerin motivasyonlarına olan etkisi öğrencilerin derse yönelik tutumlarına etki eden unsurlar arasında yer alır (Phillips, 2007, s. 50). Ata (2007, s. 32) tarafından ders öğretmenin sevilmesinin, dersin de sevilmesine neden olduğu belirtilmektedir.

Tarih derslerinin verimliliği bu açıdan incelendiğinde, duyuşsal unsurlardan öğrenci tutumlarının, ders verimliliği üzerindeki etkili unsurlardan biri olarak dikkat çektiği görülür. Tarih dersine yönelik negatif öğrenci tutumlar yalnızca ülkemizde yaşanan bir problem olarak kabul edilemez. İlgili sorun, yurtdışında yapılan çalışmalarda da tespit edilmiştir. Jensen (2003, s. 85) tarafından yapılan çalışmada, Gençlik ve Tarih projesi kapsamında yaklaşık olarak 30 ülkedeki 14-15 yaş aralığında olan 32 bin öğrenciye yapılan geniş kapsamlı anketten çıkan neticeler arasında, öğrencilerin okulda gördükleri tarih ile eğitim sistemi dışındaki tarih türlerine göstermiş oldukları ilgi seviyeleri arasında farklılıklar olduğu da yer almaktadır.

Bazılarının kurgusal niteliklerinin olmasının yanında, söz konusu tarihsel anlatımın günlük hayatla ilişkilendirilmesi, sürükleyici olması, onu çekici yapmaktadır. Benzer araştırmanın ülkemiz ayağındaki neticelerinde, öğrencilerin tarihe dair olumlu bir tutuma sahip olmalarının yanında, tarih derslerini güvenilmez ve sıkıcı buldukları fark edilmiştir. Çalışmada, öğrencilerin tarihe duydukları ilginin kendi ve güncel kimliği ile ilgili konulara yönelik olduğu ve dışa kapanık türden bir ilginin bulunduğu fark edilmiştir (Tekeli, 1998, s. 214-219).

Amerika’da son dönemlerde öğrencilerin sosyal bilimlere ilişkin tutumlarına dair gerçekleştirilen çalışmalarda da öğrencilerin tarihi önemsiz olarak gördükleri saptanmıştır. Farklı bir çalışmada öğrenciler, tarih dersinden İngilizce ve matematik derslerine kıyasla daha yüksek notlar alıyor olmalarına karşın, favori dersleri sıralandığında tarihi sonda sıralamışlardır. Araştırmadaki öğrencilerin tarih dersinden kaçındıkları dahi tespit edilmiştir (U.S. Department of Education, 2004, s. 1).

Sonuç olarak, öğrencilerin farklı bakış açılarına ve deneyimlerine değer veren olumlu ve ilgi çekici bir öğrenme ortamı yaratmak, tarih derslerine karşı olumlu bir tutum geliştirmenin anahtarıdır.

2.4.2. Öğretim Sürecinde Öğrenci Tutumunun Yeri

Genel manada tutumlar hoşlanma veya hoşlanmama; nesne, durum, insan veya dünyanın herhangi bir niteliğine soyut düşünceyle pozitif veya negatif tepkileri kapsar (Atkinson vd., 2010).

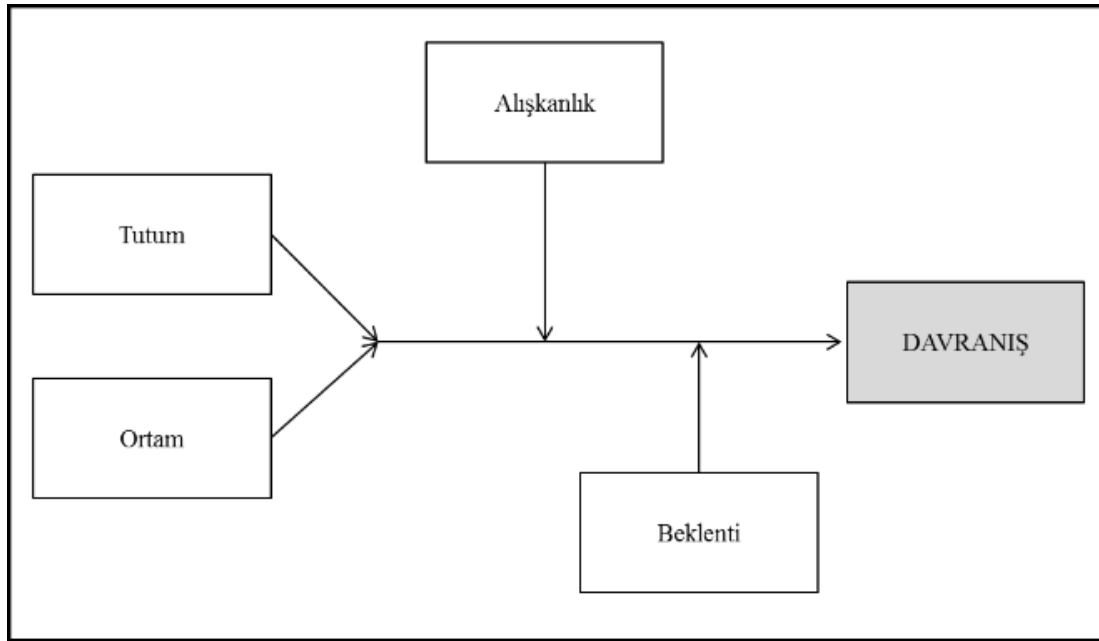
Tutumlar, doğuştan gelen özellikler arasında yer almazlar ve zamanla, yaşam içerisinde oluşurlar. Tutumların oluşmasında farklı etkenler rol oynar. Tutumlar, genel manada taklit

etme, denetim, sosyal öğrenme ya da pekiştirme ile meydana gelirler. Kişi tarafından geliştirilen tutumların önemli kısmı diğer kişilerden edinilir. Bu kişiler ise çoğunlukla arkadaşlar, ebeveynler ve öğretmenlerdir (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2016).

Eğitim ve öğretim sürecinde öğrencilerin sahip oldukları tutumlar çok önemli role sahiptir. Öğrencilerin derslere dair olumsuz tutum içerisinde olması, ilgili durum bir anlamda dersin faydalı olmayacağına dair genel bir değerlendirme içerir. Öğrenciler ilgili tutumlara sahip olduklarında, inanmadıkları konuya dair istek ve ilgi duymaz ve etkinlik yapma arzusu oluşturmaz (Ataünal, 2003, s. 52).

Cole ve Morgan (2001) tarafından içten gelen ilginin başarıdaki önemi, birinin bir şey yapmak istediğinde başarı elde etmek için tüm çabasını o işe yönelteceği şeklinde ifade edilmektedir. Küçükahmet (2008, s. 205) tarafından ise eğitsel tepkiler içinde değerlendirilen öğrenci çalışma tutumları, alınan eğitimin kabullenilmesi ve öğretmenin onaylanması şeklinde sınıflandırılmıştır. Ayrıca öğrenci yaklaşımlarının sınavlardaki davranışlar ile ders çalışmaya etki ettiği de ifade edilmiştir.

Öğrenci tutumları ele alınırken alışkanlıklar, eğitim ortamı, öğrenci beklentileri ve netice karmaşık olarak birbirini etkiler. Öğrenci davranışları, söz konusu karmaşık bileşimle meydana gelir ve akademik başarılarına etki eder. Aşağıda yer alan şekilde davranış ve tutum ilişkisi gösterilmiştir.

Şekil 1. Tutum-ortam-alışkanlık-beklenti-davranış ilişkisi Kağıtçıbaşı, Ç. & Cemalcılar Z. (2016). *İnsan ve insanlar sosyal psikolojiye giriş*. 22.Baskı. İstanbul: Evrim

Şekil 1'e göre eğitim ortamı ve öğrenci tutumları, geçmişteki deneyimlere bağlı olarak geliştirilen eğitim alışkanlıklarıyla birleşir. Öğrencilerin eğitim ve öğretim sürecinden beklentisinin de etki ettiği bu süreçte öğrenci davranışları belirlenir. Eğitim ve öğretim sürecinde öğrenci davranışlarının olumlu seviyede olması amacıyla söz konusu dört unsurun tamamının aynı doğrultuda olması ve tutarlı olacak şekilde etkileşime girmesi gerekir (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2016).

Öğrenciler tarafından tarih derslerinde gösterilen pozitif veya negatif tutumların birbirlerini etkiledikleri öğretmenlerce fark edilen bir durumdur. Olaylara ve eşyaya insanların zihnen bakış şekli olarak da ifade edilen ilgili tutumların “bulaşıcı” olduğu ifade edilmiştir (Chapman, 2002).

Öğrencilerin tarih dersine ve okula yönelik önceden belirlemiş oldukları tutumlar, hazır bulunuşluk seviyesine etki eder. Öğrenci tutumları, tarih eğitim ve öğretiminde işlemler ile çıktılarına etki eden önemli bir değişken olarak kabul edilir. Burada öğrencilerin tarih derslerine yönelik olumlu tutuma sahip olması için öğretmenlerin yapacakları üzerinde durulur. Öğretmenin, öğrencilerin tutumlarına yönelik hedef davranışlarla alakalı beceri, bilgi ve duyguları, özel ve genel becerisi gibi unsurları, derisiyle alakalı uygun ortamı meydana getirmek ve öğrenmeyi sağlamak için dikkate alması gerekmektedir (Sönmez, 1998).

Öğrencilerin tarih öğretimine dair amaçlarının sağlanmasında öğretmene, materyallere, öğrenim görülen konu alanına ilişkin tutumların etkisi, bir manada duyuşsal ve bilişsel olarak öğrenme davranışındaki başarıyı açıklar. 1980'lerden başlayarak gerçekleştirilen araştırmalarda öğrenci tutumlarının değiştirilmesinin, belli bir dış müdahale ile oldukça zor olduğu tespit edilmiştir (Pehlivan, 1994, s. 50).

Eğitim ve öğretim sürecinde öğrencilerin bu derse yönelik tutumlarının akademik başarıya etki eden unsurlar arasında olduğu kabul edilir. Öğrencilerin eğitim sisteminde öğretmen, okul, ders ve öğretim tekniğine dair olumlu tutumları, psikolojik hazırlıklarına katkı verirken, olumsuz tutumları ise başarısızlığa ve eğitime direnmesine neden olabilmektedir (Alıcı, 2013, s. 319-320).

Öğrencilerin, tutumlarından dolayı istenen amaçlara ulaşmamasında birçok unsur etkilidir. Öğrenci duygularının öğretmenlerce dikkate alınmaması, öğretim yöntem ve tekniklerinin tutumlara etki etmesi olasıdır. Öğrencilerin olumlu tutum ile derse ilgi gösterirken, yeteneklerini geliştirdikleri gibi öğrenmeye dair yaklaşım da geliştirirler. Fakat öğrencilerin

geliştirmiş olduğu tutuma bağlı olarak etkinliklerde uzaklaşma durumunun da ortaya çıkma olasılığı vardır (Türkasan, 2019, s. 31).

Tarih öğretim sürecindeki tutumun bir diğer özelliği de öğrencilerce geliştirilen tutuma uygun olarak davranmalarından kaynaklanır. Tutarlılığa sahip olan bilişsel değerlendirmeler öğrencilerin kaygılarının meydana gelmesine yol açabilir. Öğrencilerin, negatif tutum geliştirmesi, geçmişteki tecrübelerle ilgili olabilmektedir. İlgili tecrübelerin kaygıya neden olması, doğal kabul edilir. Fakat öğrenme yöntem ve tekniklerinin öğrencinin pozitif yönlü tutum geliştirmesine yönelik olarak planlanması, öğretim sürecindeki başarının artmasını sağlayabilmektedir (Erdener, 2018, s. 19).

Tarih öğretim sürecindeki çalışmaların nasıl yapılandırılacağına planlanması, öğrenci tutumlarını değiştirmeye yönelik yapılır. Bu bağlamda düşünce becerileri olan, öğrenmeyi öğrenen, bilgiye erişebilen, üretken, iletişim kurabilen, bilişim teknolojilerini kullanan, eğitim sürecine aktif şekilde dahil olan ulusal ve uluslararası değerleri benimseyen öğrenciler yetiştirecek şekilde eğitim ve öğretim süreci yapılandırılır (Türkasan, 2019, s. 31).

Kılıç (2004, s. 162) tarafından öğretmenlerin öğrencilerin tutumlarını belirleyen “öğrenme seviyesini, hızını, öğrenmeye dair dikkat ve ilgisini” yani bireysel farklılıklarını bilmesi gerektiği ve öğrencilerin zekâ seviyeleri bakımından farklı gelişim özellikleri olanları gözlemlemek suretiyle, duyu organlarında fonksiyon bozuklukları bulunanları, algısal sorunları olanları tanımak için çaba göstermesi gerektiği ifade edilmiştir. Öğrencilerin öğrenmelerine etki eden kendine has durumlarının farkında olan öğretmenlerin, öğretme sürecinde de bunların tamamını dikkate alması beklenmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada karma araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Karma yöntem yaklaşımı en basit ve genel geçer tanımıyla nitel ve nicel yaklaşımların veri toplama ve veri analizi aşamalarında bir arada kullanılarak tek yöntemle ulaşılabileceğinden daha geçerli ve güvenilir çıkarımlar üretmeyi amaçlayan bir araştırma stratejisidir (Creswell ve Plano Clark, 2018). Bu bağlamda bu araştırmada hem nitel hem de nicel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır.

Tarih tutumunun ölçülmesinde nicel araştırma tekniklerinden yararlanılmıştır. Nicel araştırmalarının en güçlü tarafı geniş örneklemden elde edilen verilerin istatistiksel analizle genellenebilirliği yüksek, ölçülebilir ve sayısal bulgular sağlayabilmesidir (Collier, Brady ve Seawright, 2004).

Tarih merakı ise nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılarak analiz edilmiştir. Nitel araştırmalar süreç izlemek ve uzun vadeli değişim süreçlerini şekillendirmede kritik rol oynayan dönüm noktalarını keşfetmek için oldukça uygundur. Nitel çalışmalara yöneltilen eleştiriler küçük örneklem kullandıkları, öznel oldukları ve bunların sonucunda genellenebilir sonuçlara ulaşamadıkları noktalarında yoğunlaşır (Söyler, 2020: 102). Buna göre öğrencilerin tarih meraklarını saptamak adına öğrencilere araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu uygulanmıştır.

3.2. Araştırmanın Örneklemi

Araştırmanın örneklemini, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Mersin'in Erdemli İlçesinde yer alan beş farklı lise türünde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Erdemli İlçe sınırları içinde olan, Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi, Erdemli Anadolu Lisesi ve Erdemli

Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Erdemli TED Mersin Koleji ve Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrenciler araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini evrenden tesadüfi (random) yöntemi olarak seçilmiştir.

3.3. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmanın nicel bölümünde veri toplama yöntemi olarak araştırmacı tarafından geliştirilen demografik bilgi formu ve Safran (2006) tarafından geliştirilen tarih dersi tutum ölçeğinin yer aldığı anket yöntemi kullanılmıştır.

Tutum Ölçeği: Ölçek Safran (2006) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 20 madde içermektedir. Ölçeğin (3-5-7-8-10-11-12-14-16-19) maddeleri olumlu, (1-2-4-6-9-13-15-17-18-20) maddeleri ise olumsuzdur. Ölçeğin tekrar testi yöntemi ile elde edilen güvenirlik katsayısı .83 olarak bulunmuştur. 5’li likert tipinde geliştirilen ölçeğe verilen cevaplar “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Tamamen Katılıyorum” şeklindedir.

Araştırmanın nitel bölümünde veri toplama yöntemi olarak araştırmacı tarafından oluşturulan Ek-2’de yer alan 6 soruluk görüşme formu kullanılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Nicel verilerin analizinde SPSS 23 programı kullanılmıştır. %95 güvenlik düzeyinde çalışılmıştır. Ölçeğin güvenirlik analizinde Cronbach Alpha katsayısı belirlenmiştir. Bunun dışında ölçeklerin demografik değişkenlere göre farklılık gösterme durumu ise t testi, ANOVA, Mann Whitney ve Kruskal Wallis testleri ile analiz edilmiştir.

Nitel verilerin analizinde içerik analizi yapılmıştır. Öğrencilerin sorulara verdikleri yanıtlar kodlanarak ilgili temalarla eşleştirilerek tablolastırılmıştır.

3.5. Güvenirlik Analizi

Tablo 1’de Tarih Dersi Tutum Ölçeğinin güvenirlik analizi sonucunda elde edilen Cronbach Alfa katsayısı verilmiştir.

Tablo 1
Güvenilirlik Analizi

	Madde Sayısı	Cronbach's Alfa
Tarih Dersi Tutum Ölçeği	20	0,909

Cronbach's alfa katsayısı 0-1 arasında değişmektedir. Katsayı 0,00 <0,40 aralığında yer alıyorsa ölçek güvenilir değil, 0,40 <0,60 aralığında ise ölçek düşük güvenilirlikte, 0,60 <0,80 aralığında ise ölçek oldukça güvenilir ve 0,80 <1,00 aralığında ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçek olarak değerlendirilmektedir (Tavşancıl, 2005). Cronbach Alfa değerlerine göre ölçek yüksek derecede güvenilirirdir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında yapılan nicel ve nitel analizlerin sonuçları yer almaktadır. Öncelikle nicel araştırma olan tarih tutumunun sonuçlarına yer verilmiştir. Sonrasında ise nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılarak analiz edilen tarih merakına dair bulgular yer almaktadır.

4.1. Tarih Tutumu

Tablo 2
Demografik Bilgiler

		N	%
Okul	Erdemli Borsa İstanbul Fen L	217	21,7
	Erdemli Anadolu L	360	36,0
	Erdemli TED Mersin Koleji	110	11,0
	Erdemli Arpaçbahşiş MTAL	158	15,8
	Erdemli Anadolu İ.H.L.	155	15,5
Sınıf	9.sınıf	269	26,9
	10.sınıf	234	23,4
	11.sınıf	268	26,8
	12.sınıf	229	22,9
Cinsiyet	Kız	442	44,2
	Erkek	558	55,8
Aylık ortalama hane geliri	0-10.000 TL	404	40,4
	10.001-20.000 TL	337	33,7
	20.001-30.000 TL	122	12,2
	30.001-40.000 TL	64	6,4
	40.001 TL ve üzeri	73	7,3
Anne eğitim durumu	Okuryazar değil	24	2,4
	İlkokul	384	38,4
	Ortaokul	145	14,5
	Lise	214	21,4
	Üniversite ve üstü	233	23,3
Baba eğitim durumu	Okuryazar değil	13	1,3
	İlkokul	283	28,3
	Ortaokul	145	14,5
	Lise	261	26,1
	Üniversite ve üstü	298	29,8
Aile tipi	Çekirdek aile	801	80,1
	Geniş aile	110	11,0
	Anne-baba ayrı	89	8,9

Tablo 2’de katılımcıların kişisel bilgilerinin dağılımı verilmiştir. Buna göre katılımcıların %26,9’ı 9.sınıftadır. Ankete katılanların %44,2’si kız, %55,8’i erkektir. Katılımcıların %40,4’ünün aylık ortalama hane geliri 0-10.000 TL arasındadır. Ankete katılanların %38,4’ünün annesi ilkokul mezunu, %29,8’ünün babası üniversite ve üstü mezunudur. Katılımcıların %80,1’i çekirdek ailede yaşamaktadır.

Tablo 3

Betimleyici İstatistikler

	Ort.	Ss.	Min.	Maks.	Çarpıklık	Basıklık
Tarih Dersi Tutum Ölçeği	68,89	13,62	30	100	-0,099	-0,316

Tablo 3’te Dersi Tutum Ölçeğine ilişkin elde edilen verilerin normal dağılıma uygunluğunun tespit edilebilmesi amacıyla çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmıştır. Ölçeklerden elde edilen basıklık ve çarpıklık değerlerinin +1 ile -1 arasında olması normal dağılım için yeterli görülmektedir (Hopkins ve Weeks, 1990; De Carlo, 1997). Buna göre ölçekte normal dağılım göstermektedir. Bu nedenle analizlerde parametrik yöntemler tercih edilmiştir.

Tablo 4

Ölçek Puanlarının Öğrencilerin Okulları Bakımından Karşılaştırılması

		Tarih Dersi Tutum Ölçeği
Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi	ort.	70,19
	ss.	14,14
Erdemli Anadolu Lisesi	ort.	69,18
	ss.	14,28
Erdemli TED Mersin Koleji	ort.	69,00
	ss.	13,91
Erdemli Arpaçbahşiş MTAL	ort.	69,38
	ss.	12,10
Erdemli Anadolu İHL	ort.	65,84
	ss.	12,23
F		2,547
p		0,038*

Tablo 4’te araştırma örneklemine dahil olan öğrencilerin okullarına göre Tarih Dersi Tutum Ölçek puanlarının ANOVA testi sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre;

Okul grupları arasında Tarih Dersi Tutum Ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). Buna göre araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi öğrencilerinin Tarih Dersi Tutum Ölçek puanı, Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerine göre daha yüksektir.

Tablo 5

Ölçek Puanlarının Öğrencilerin Sınıfları Bakımından Karşılaştırılması

		9.sınıf		10.sınıf		11.sınıf		12.sınıf		F	p
		ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.		
Tarih Dersi Tutum Ölçeği	Erdemli Fen L	73,71	13,68	68,16	13,29	67,85	15,48	70,00	13,33	2,478	0,062
	Erdemli Anadolu L	70,72	13,77	69,58	15,23	69,55	14,82	67,45	13,30	0,819	0,484
	TED Mersin Koleji	66,79	15,19	65,59	14,12	67,38	12,79	77,96	10,02	4,499	0,005*
	Arpaçbahşiş MTAL	69,14	11,37	70,79	13,29	66,31	12,75	70,62	11,44	1,016	0,387
	Erdemli AİHL	65,59	12,95	65,53	10,86	67,06	13,26	65,24	11,78	0,147	0,932

Tablo 5’ te araştırma örnekleme dahil olan öğrencilerin sınıflarına göre Tarih Dersi Tutum Ölçek puanlarının ANOVA testi sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre;

Erdemli TED Mersin Kolejinde öğrenim gören ve araştırma örnekleme dahil olan öğrencilerin sınıf grupları arasında Tarih Dersi Tutum Ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre, 12.sınıfta okuyan ve çalışmaya katılan öğrencilerin Tarih Dersi Tutum Ölçek puanı, 9.sınıf, 10.sınıf ve 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 6

Ölçek Puanlarının Öğrencilerin Cinsiyetleri Bakımından Karşılaştırılması

		Kız		Erkek		t	p
		ort.	ss.	ort.	ss.		
Tarih Dersi Tutum Ölçeği	Erdemli Fen L	67,32	13,14	73,25	14,59	-3,148	0,002*
	Erdemli Anadolu L	67,00	14,08	72,44	13,99	-3,600	0,000*
	TED Mersin Koleji	68,60	13,76	69,37	14,15	-0,287	0,775
	Arpaçbahşiş MTAL	66,77	13,37	71,02	10,98	-2,175	0,031*

Tablo 6’da araştırma örnekleme dahil olan öğrencilerin cinsiyet gruplarına göre Tarih Dersi Tutum Ölçek puanlarının bağımsız örneklem t testi sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre araştırma örnekleme dahil olan;

Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesinde erkek öğrencilerin Tarih Dersi Tutum Ölçek puanları kız öğrencilere göre daha yüksektir.

Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde erkek öğrencilerin Tarih Dersi Tutum Ölçek puanları kız öğrencilere göre daha yüksektir.

Erdemli Anadolu Lisesinde erkek öğrencilerin Tarih Dersi Tutum Ölçek puanları kız öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 7

Ölçek Puanlarının Öğrencilerin Aylık Ortalama Hane Gelirleri Bakımından Karşılaştırılması

		0-10.000 TL		10.001-20.000 TL		20.001-30.000 TL		30.001-40.000 TL		40.001 TL ve üzeri		F	p
		ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.		
Tarih Dersi Tutum Ölçeği	Erdemli Fen L	68,08	14,59	72,26	13,51	69,87	14,42	70,05	14,11	65,444	16,172	1,120	0,348
	Erdemli Anadolu L	68,24	13,40	71,10	15,15	66,67	14,44	70,76	13,25	69,900	17,123	1,172	0,323
	TED Mersin Koleji	73,06	12,03	67,53	18,45	66,09	12,78	71,33	9,80	68,568	14,546	0,791	0,534
	Arpaçbahşiş MTAL	69,91	11,62	68,05	12,61	71,40	13,07	70,00	11,10	76,000	22,627	0,437	0,782
	Erdemli AİHL	66,00	12,82	67,67	12,17	65,90	16,12	61,14	7,03	61,87	6,82	1,819	0,154

Tabloda 7’ de öğrencilerin aylık ortalama hane gelirlerine göre Tarih Dersi Tutum Ölçek puanlarının ANOVA testi sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğrencilerin aylık ortalama hane geliri grupları arasında Tarih Dersi Tutum Ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 8

Ölçek Puanlarının Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumları Bakımından Karşılaştırılması

		İlkokul		Ortaokul		Lise		Üniversite ve üstü		F	p
		ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.		
Tarih Dersi Tutum Ölçeği	Erdemli Fen L	70,88	14,26	70,74	13,74	68,09	14,41	71,20	14,15	0,577	0,631
	Erdemli Anadolu L	69,28	13,94	70,81	15,58	67,93	13,92	69,80	15,24	0,452	0,716
	TED Mersin Koleji	75,85	11,05	77,67	17,04	71,44	12,34	66,73	14,30	2,344	0,077
	Arpaçbahşiş MTAL	68,69	12,29	70,79	10,11	68,89	13,64	74,24	12,34	1,090	0,355
	Erdemli AİHL	66,98	12,83	64,59	10,12	67,85	13,59	64,10	11,05	0,698	0,555

Tabloda 8 incelendiğinde çalışmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına göre Tarih Dersi Tutum Ölçek puanlarının ANOVA testi sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre anne eğitim durumu grupları arasında Tarih Dersi Tutum Ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 9

Ölçek Puanlarının Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumları Bakımından Karşılaştırılması

		İlkokul		Ortaokul		Lise		Üniversite ve üstü		F	p
		ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.		
Tarih Dersi Tutum Ölçeği	Erdemli Fen L	72,10	12,49	67,28	14,29	70,97	14,30	69,38	14,74	0,667	0,573
	Erdemli Anadolu L	71,29	12,91	67,61	14,94	67,17	14,89	69,78	14,70	1,806	0,146
	TED Mersin Koleji	77,60	13,32	70,33	7,71	72,06	14,11	67,07	14,04	2,112	0,103
	Arpaçbahşiş MTAL	67,86	12,05	69,78	13,81	71,43	10,01	68,54	13,46	0,750	0,524
	Erdemli AİHL	68,04	12,08	63,26	11,88	65,45	13,27	66,56	11,19	0,993	0,398

Tabloda 9’ da araştırma örneklemine dahil olan öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına göre Tarih Dersi Tutum Ölçek puanlarının ANOVA testi sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim durumu grupları arasında Tarih Dersi Tutum Ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 10

Ölçek Puanlarının Öğrencilerin Aile Tipleri Bakımından Karşılaştırılması

		Çekirdek aile		Geniş aile		Anne-baba ayrı		F	p
		ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.		
Tarih Dersi Tutum Ölçeği	Erdemli Fen L	70,11	14,13	71,64	14,56	69,67	15,43	0,083	0,921
	Erdemli Anadolu L	69,18	14,37	67,63	14,22	70,64	13,59	0,305	0,737
	TED Mersin Koleji	70,21	13,96	65,07	15,01	66,94	12,50	1,081	0,343
	Arpaçbahşiş MTAL	68,84	12,12	67,56	10,98	73,38	12,44	1,644	0,197
	Erdemli AİHL	67,86	12,21	61,92	11,20	58,82	10,69	5,862	0,008*

Tablo 10'a bakıldığında aile tiplerine göre Tarih Dersi Tutum Ölçek puanlarının ANOVA testi sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre;

Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören ve araştırma örneklemine dahil olan öğrencilerin aile tipi grupları arasında Tarih Dersi Tutum Ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). Buna göre, çekirdek ailesi olan öğrencilerin Tarih Dersi Tutum Ölçek puanı, geniş ailesi olan öğrencilerine göre daha yüksektir.

4.2. Merak Edilen Tarihi Kişi, Olay, Zaman ve Mekânlar

Bu çalışmada, çalışma grubu Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi, Erdemli Anadolu Lisesi, Erdemli TED Mersin Koleji, Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesindeki 9, 10, 11 ve 12. sınıf öğrencilerinden oluşan 150 kişilik bir gruptur. Araştırma örneklemine dair veriler aşağıda sunulmuştur.

Tablo 11

Araştırmanın Çalışma Grubu

Okul	Kız	Erkek	Toplam
Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi	15	15	30
Erdemli Anadolu Lisesi	15	15	30
Erdemli TED Mersin Koleji	17	13	30
Erdemli Arpaçbahşiş MTAL	17	13	30
Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi	0	30	30
Toplam	64	86	150

Tablo 11 araştırma örneklemine dahil olan öğrencilerin okullara ve cinsiyete göre dağılımını göstermektedir. Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesinden 15 kız 15 erkek, Erdemli Anadolu Lisesinden 15 kız 15 erkek, Erdemli TED Mersin Kolejinden 17 kız 13 erkek, Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinden 17 kız 13 erkek ve Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinden 30 erkek öğrencinin görüşü alınmıştır. Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde kız öğrenci olmadığı için kız öğrenci sayısı 0 olarak görülmektedir.

4.2.1. Merak Edilen Tarihi Kişiler

Araştırma örneklemine dahil olan öğrencilerin merak ettiği tarihi kişilere ait veriler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 12

Erdemli Anadolu Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Kişiler

	Erdemli Anadolu Lisesi				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
Atatürk	2	3	7	3	15
Fatih Sultan Mehmet	3		1	3	7
Yıldırım Bayezid	1	2			3
Napolyon	1	1		1	3
Hitler		1	2		3
Kanuni Sultan Süleyman	1			1	2
Einstein	1		1		2
Yavuz Sultan Selim		2			2
Atilla		2			2
Timur		1		1	2
Hız. Muhammed	1				1
Sultan Mesut	1				1
Mona Lisa	1				1
Cengiz Han		1			1
Lenin			1		1
Kleopatra				1	1
Kösem Sultan				1	1
Hürrem Sultan				1	1
Mevlâna				1	1
Büyük İskender				1	1

Tablo 12 incelendiğinde Erdemli Anadolu Lisesinde çalışmaya katılan öğrencilerde en fazla merak edilen tarihi kişiler sırasıyla Mustafa Kemal Atatürk ve Fatih Sultan Mehmet olmuştur. Tüm isimlere bakıldığında öğrencilerin 20 farklı tarihi karakterden söz ettiği görülmektedir. Bu karakterlerin 12'si Türk Tarihi ile ilgili iken diğer 8 tarihi karakterin başka milletlerin tarihi ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Türk Tarihi ile ilgili olan 12 tarihi karakterin 6'sının Osmanlı Devleti ile ilgili olan tarihi karakterlerdir. Yıldırım Bayezid, Sultan Mesut, Lenin ve Mevlâna gibi tarihi karakterler sadece araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Anadolu Lisesi öğrencileri tarafından ifade edilmiştir. Çalışmaya katılan öğrenciler 16 erkek tarihi karakter ve 4 kadın tarihi karakterden bahsetmişlerdir.

Tablo 13

Erdemli Arpaçbahşış Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Kişiler

	Erdemli Arpaçbahşış Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
Atatürk	3	4	5	3	15
Fatih Sultan Mehmet	2		4	1	7
Timur		3			3
Cengiz Han		1	1	1	3
Alparslan	1	1			2
Napolyon				1	1
Hitler			1		1
Kanuni Sultan Süleyman		1			1
Hürrem Sultan	1				1
Metehan			1		1
Oğuz Han			1		1
Mimar Sinan				1	1
Namık Kemal				1	1

Tablo 13 incelendiğinde, araştırmaya katılan Erdemli Arpaçbahşış Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri tarafından en fazla merak edilen tarihi kişiler sırasıyla Mustafa Kemal Atatürk ve Fatih Sultan Mehmet olmuştur. Bütün tarihi kişilere bakıldığında araştırma örneğine dahil olan öğrencilerin 13 farklı tarihi karakterden söz ettiği görülmektedir. Bu tarihi karakterlerden 11'inin Türk Tarihi ile ilgili, 2'sinin ise başka milletlerin tarihi ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Türk Tarihi ile ilgili olan bu 11 tarihi karakterin 4'ü Osmanlı Devleti Tarihi ile ilgilidir. Namık Kemal ve Oğuz Han gibi tarihi karakterler sadece araştırma örneğine dahil olan Arpaçbahşış MTAL öğrencileri tarafından ifade edilmiştir. Çalışmaya katılan öğrenciler 12 erkek tarihi karakter ve sadece 1 kadın tarihi karakterden bahsetmişlerdir.

Tablo 14

Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Kişiler

Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi					
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	Toplam
Fatih Sultan Mehmet	4	1	4	4	13
Atatürk		1	4	3	8
2. Abdülhamit	2	1	1	1	5
Alparslan		3	2		5
Hız. Muhammed			1	3	4
Kanuni Sultan Süleyman		1	1	1	3
Timur	1			2	3
Cengiz Han			1	2	3
Metehan			1	2	3
Tesla	1	1			2
Ertuğrul Gazi	1		1		2
Einstein		1			1
Yavuz Sultan Selim				1	1
Atilla				1	1
4. Murat			1		1
Osman Bey			1		1
Mimar Sinan				1	1
Naim Süleymanoğlu				1	1

Tablo 14 incelendiğinde araştırmaya katılan Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri tarafından en fazla merak edilen tarihi kişiler sırasıyla Fatih Sultan Mehmet ve Mustafa Kemal Atatürk olmuştur. Tüm isimlere bakıldığında araştırma örneklemine dahil olan öğrencilerin 18 farklı tarihi karakterden söz ettiği görülmektedir. 15 tarihi karakter Türk Tarihi ile ilgili iken 3 tarihi karakter başka milletlerin tarihi ile ilgilidir. Türk Tarihi ile ilgili olan 15 tarihi karakterin 8' i Osmanlı Devleti Tarihi ile ilgili olan tarihi kişilerdir. Ertuğrul Gazi, 4.Murat ve Naim Süleymanoğlu gibi tarihi karakterler sadece araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri tarafından merak konusu olmuştur. Araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin merak ettiği tarihi kişilerin tamamının erkek karakter olduğu görülmektedir. Hiç kadın tarihi karakterden bahsedilmemesinde Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde kız öğrenci olmaması nedeniyle araştırmaya katılan öğrencilerin tamamının erkek olmasının etkisinin olduğu ifade edilebilir.

Tablo 15

Erdemli TED Mersin Kolejinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Kişiler

	Erdemli TED Mersin Koleji				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
Atatürk	5	3	4	4	16
Fatih Sultan Mehmet			1	3	4
Büyük İskender	1		2		3
Kanuni Sultan Süleyman	1	1			2
Cengiz Han		1	1		2
Hitler		1		1	2
Hz. Muhammed			2		2
Mona Lisa		2			2
2. Abdülhamit				1	1
Timur			1		1
Tesla		1			1
Atilla		1			1
Osman Bey		1			1
Napolyon			1		1
Hürrem Sultan	1				1
Mete Han		1			1
Halide Edip Adıvar		1			1
Hz. İsa			1		1
Latife Hanım			1		1
Kleopatra			1		1
Sezar			1		1
Markus Antonius			1		1
1. Elizabeth			1		1
Mimar Sinan				1	1
Prences Diana				1	1

Tablo 15 incelendiğinde araştırma örneklemine dahil olan Erdemli TED Mersin Koleji öğrencileri tarafından en fazla merak edilen tarihi kişiler sırasıyla Mustafa Kemal Atatürk ve Fatih Sultan Mehmet olmuştur. Tüm isimlere bakıldığında çalışmaya katılan öğrencilerin 25 farklı tarihi karakterden söz ettiği görülmektedir. Bu tarihi karakterlerin 13'ünün Türk Tarihi ile ilgili 12'sinin başka milletlerin tarihi ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Türk Tarihi ile ilgili olan 13 tarihi karakterin 6'sı Osmanlı Devleti Tarihi ile ilgilidir. Halide Edip Adıvar, Latife Hanım, Hz. İsa, Sezar, Markus Antonius, 1. Elizabeth ve Prences Diana gibi tarihi karakterler sadece araştırmaya katılan Erdemli TED Mersin Koleji öğrencileri tarafından merak konusu olmuştur. Araştırmaya dahil olan öğrenciler 18 erkek tarihi karakter ve 7 kadın tarihi karakterden bahsetmişlerdir.

Tablo 16

Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Kişiler

Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi					
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	Toplam
Atatürk	5	4		4	13
Fatih Sultan Mehmet	2	2	3	3	10
Hitler	2	3	2		7
Timur	2		1	1	4
Cengiz Han	3	1			4
Mete Han	1	1		1	3
Kanuni Sultan Süleyman			1	1	2
Tesla		2			2
Einstein		1	1		2
Hız. Muhammed	1			1	2
Tarihteki güçlü kadınlar			2		2
2. Abdülhamit			1		1
Yavuz Sultan Selim				1	1
Osman Bey			1		1
Napolyon	1				1
Kösem Sultan				1	1
Hürrem Sultan				1	1
Stalin	1				1
Osmanlı Halkı	1				1
Edison		1			1
Said Nursi			1		1
Mimar Sinan				1	1
Franz Kafka				1	1

Tablo 16’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi öğrencileri tarafından en fazla merak edilen tarihi kişiler sırasıyla Mustafa Kemal Atatürk ve Fatih Sultan Mehmet olmuştur. Tüm isimlere bakıldığında öğrencilerin 23 farklı tarihi karakterden söz ettiği görülmektedir. Bu tarihi karakterlerin 15’i Türk Tarihi ile ilgiliyken 8’inin başka milletlerin tarihi ile ilgili olduğu ifade edilebilir. Türk Tarihi ile ilgili olan 15 tarihi karakterin 9’u Osmanlı Devleti Tarihi ile ilgilidir. Stalin, Said Nursi, Edison, Tarihteki güçlü kadınlar, Osmanlı Halkı ve Franz Kafka gibi tarihi karakterler sadece araştırmaya dahil olan Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi öğrencileri tarafından merak konusu olmuştur. Araştırmaya katılan öğrenciler 19 erkek tarihi karakter ve 4 kadın tarihi karakterden bahsetmişlerdir.

Merak edilen tarihi karakterler konusunda 5 farklı lise türündeki araştırma örneklemini oluşturan bütün öğrenciler incelendiğinde Mustafa Kemal Atatürk ve Fatih Sultan Mehmet dışında ilk 2’de başka bir isme rastlanmamıştır. Çalışma grubunda bulunan bütün öğrencilerin 67’sinin Mustafa Kemal Atatürk ve 41’inin Fatih Sultan Mehmet dediği görülmüştür. Mustafa Kemal Atatürk diyenler 9.sınıfta toplamda 15 iken 12.sınıfta 26 öğrenciye çıkmaktadır. 9. sınıfta Mustafa Kemal Atatürk diyenlerin azlığı bir önceki eğitim basamağında İnkılap Tarihi dersi almalarıyla ilgili olabilir. 8. sınıfta almaya başlanan İnkılap Tarihi dersinin Mustafa Kemal Atatürk ile ilgili merakı doyurarak azalmasına neden olduğunu söyleyebiliriz. En çok merak edilen tarihi kişiler sorusunda bütün okullardaki araştırmaya dahil olan bütün öğrenciler incelendiğinde şu sonuçları görmekteyiz: Cengiz Han 13, Timur 13, Hitler 13, Kanuni Sultan Süleyman 10, Hz. Muhammed 9, Mete Han 8, 2.Abdülhamid 7, Alparslan 7, Napolyon 6, Einstein 5, Tesla 5, Yavuz Sultan Selim 4, Atilla 4, Hürrem Sultan 4, Büyük İskender 4, Mimar Sinan 4, Yıldırım Bayezid 3, Osman Bey 3 ve Mona Lisa’yı ise 3 öğrenci merak etmiştir. Bu sonuçlarda görüldüğü gibi Cengizhan, Timur ve Hitler gibi savaşçı liderler Atatürk ve Fatih Sultan Mehmet’ten sonra en çok merak edilen tarihi karakterlerdir. Diğer tarihi karakterler arasında ise Türk Tarihinin ve özellikle Osmanlı Devleti Tarihi’nin ağırlığı görülmektedir. Bu sonucun lise tarih müfredatının etkisinden kaynaklandığını söyleyebiliriz. Araştırma örneklemine dahil olan bütün öğrencilerin toplamda 44 farklı tarihi karakteri merak ettiğini, bu tarihi karakterlerden 27’sinin Türk, 15’inin başka milletlerden ve 2’sinin ise dini karakterler (Hz. Muhammed ve Hz. İsa) olduğunu görmekteyiz. Yine toplamdaki 44 farklı tarihi karakterin 35’i erkek iken 9’u kadındır. Erkek tarihi karakterlerin sayısının kadın tarihi karakterlerin 4 katı olduğunu söyleyebiliriz. Merak edilen tarihi kişiler konusunda en fazla farklı tarihi karakteri Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi ve Erdemli TED Mersin Koleji öğrencileri söylemişlerdir. Bunda öğrencilerin kendi özelliklerinin olduğu kadar tarih öğretmenlerinin de etkisinin olduğunu söylenebilir. Merak edilen tarihi karakterlerde en fazla kadın tarihi karakter Erdemli TED Mersin Kolejinde en fazla erkek tarihi karakter ise Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesinde ifade edilmiştir. Araştırma örneklemine dahil olan bütün öğrencilerde merak edilen tarihi karakterler arasında Osmanlı Devleti Tarihi ile ilgili en fazla tarihi karakter Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesinde en az tarihi karakter ise Arpaçbahşiş MTAL öğrencilerinde görülmektedir. Başka milletlere ait merak edilen tarihi karakterler en fazla araştırma örneklemine dahil olan Erdemli TED Mersin Koleji öğrencilerince ifade edilmiştir.

4.2.2. Merak Edilen Tarihi Olaylar

Araştırma örneklemine dahil olan öğrencilerin merak ettiği tarihi olaylara ait veriler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 17

Erdemli Anadolu Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Olaylar

	Erdemli Anadolu Lisesi				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
İstanbul'un Fethi	4	2	2	1	9
2.Dünya Savaşı		1	3	1	5
Ankara Savaşı	1	1			2
Roma Tarihi	1	1			2
1.Dünya Savaşı			1	1	2
Osmanlı Yıkılış Dönemi			2		2
Malazgirt Savaşı			1	1	2
Kurtuluş Savaşı		2			2
Atilla'nın Hayatı	1				1
Sultan Selim'in oğlunu öldürmesi	1				1
Sümerler	1				1
Mısır'ın Fethi	1				1
Atatürk'ün Hayatı		1			1
Dünyanın oluşumu		1			1
Ortaçağ		1			1
Hitler Dönemi				1	1
Ateşin bulunuşu				1	1
Çanakkale Zaferi				1	1
Saraylarda yaşananlar				1	1

Tablo 17'ye göre araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Anadolu Lisesi öğrencileri tarafından en fazla merak edilen tarihi olaylar sırasıyla İstanbul'un Fethi ve 2. Dünya Savaşı olmuştur. Toplamda çalışmaya katılan öğrencilerin 19 farklı tarihi olaydan söz ettikleri görülmektedir. Bu olaylardan 12'sinin Türk Tarihi ile ilgili 7'sinin ise başka milletlerin tarihi ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Türk Tarihi ile ilgili olan 12 tarihi olayın 7'si Osmanlı Devleti Tarihi ile ilgilidir. Roma Tarihi, Sümerler, Mısır'ın Fethi, Ateşin Bulunması, Atilla'nın Hayatı, Ortaçağ ve Saraylarda Yaşananlar gibi tarihi olayların sadece çalışmaya katılan Erdemli Anadolu Lisesi öğrencileri tarafından merak konusu olmuştur. Araştırmaya katılan Erdemli Anadolu Lisesi öğrencilerinin merak ettikleri 19 farklı tarihi olayın 8'i dünya tarihindeki savaşlardan ibarettir.

Tablo 18

Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Olaylar

	Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi				
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	Toplam
İstanbul'un Fethi	1		4	2	7
Kurtuluş Savaşı	2	3		1	6
Çanakkale Zaferi	1	1		1	3
Malazgirt Savaşı		1	1	1	3
Osmanlı Tarihi			2		2
2.Dünya Savaşı				1	1
1.Dünya Savaşı				1	1
Fransız Devrimi				1	1
Mete Han Dönemi		1			1
Hilal Taktiği			1		1
Atatürk'ün Hayatı	1				1
İstiklal Marşı'nın Yazılışı			1		1
Nuh Tufanı		1			1
Piramitlerin inşası	1				1
Kavimler Göçü	1				1
Bizans Dönemi		1			1

Tablo 18 incelendiğinde araştırmaya katılan Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri tarafından en fazla merak edilen tarihi olayların sırasıyla İstanbul'un Fethi ve Kurtuluş Savaşı olduğunu görmekteyiz. Toplamda araştırmaya katılan öğrenciler 16 farklı tarihi olaydan söz etmişlerdir. Bu tarihi olaylardan 10'u Türk Tarihi ile ilgiliyken 6'sı başka milletlerin tarihiyle ilgilidir. Türk Tarihi ile ilgili olan 10 tarihi olayın 4'ünü Osmanlı Devleti Tarihi ile ilgili olaylar oluşturmaktadır. Hilal Taktiği, İstiklal Marşı'nın Yazılışı, Bizans Dönemi, Nuh Tufanı ve Kavimler Göçü gibi tarihi olayların sadece araştırma örneğine dahil olan Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri tarafından merak konusu olduğu görülmektedir. Araştırma örneğine dahil olan Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin merak ettikleri 16 tarihi olayın 7'si dünya tarihindeki savaşlardan oluşmaktadır.

Tablo 19

Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Olaylar

Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi					
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	Toplam
İstanbul'un Fethi	3		5	3	11
Malazgirt Savaşı	1	2		1	4
1.Dünya Savaşı	1			1	2
Uhud Savaşı				2	2
Bedir Savaşı			1	1	2
Kurtuluş Savaşı			1		1
Çanakkale Zaferi				1	1
2.Dünya Savaşı				1	1
Piramitlerin inşası		1			1
Osmanlı'nın Çöküşü			1		1
Osmanlı Kuruluşu			1		1
Ankara Savaşı			1		1
Bayezid'in Ölümü	1				1
Selçuklular	1				1
Memlükler	1				1
Mekke'nin Fethi		1			1
Ampul ve arabanın icadı		1			1
Ergenekon Destanı		1			1
İlk Vahiy inmesi		1			1

Tablo 19'a baktığımızda, araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri tarafından en fazla merak edilen tarihi olaylar sırasıyla İstanbul'un Fethi ve Malazgirt Savaşı olmuştur. Araştırmaya katılan Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri 19 farklı tarihi olaydan söz etmişlerdir. Bu tarihi olaylardan 12'si Türk Tarihi ile ilgili 7'si ise başka milletlerin tarihiyle ilgilidir. Türk Tarihi ile ilgili olan 12 tarihi olayın 7'sini Osmanlı Devleti Tarihi ile ilgili olaylar içermektedir. İslam Tarihi ile ilgili tarihi olaylardan Uhud Savaşı, Bedir Savaşı, İlk Vahyin İnmesi ve Mekke'nin Fethi gibi tarihi olaylarla, Selçuklular, Memlükler, Ergenekon Destanı, Ampul ve arabanın icadı gibi tarihi olayların sadece Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri tarafından merak edildiğini görülmektedir. Araştırmaya katılan Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin merak ettiği 19 tarihi olayın 10' u dünya tarihindeki savaşlardan oluşmaktadır.

Tablo 20

Erdemli TED Mersin Kolejinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Olaylar

	Erdemli TED Mersin Koleji				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
2.Dünya Savaşı	3	2	2		7
İstanbul'un Fethi			2	2	4
30 Yıl Savaşları	3		1		4
1.Dünya Savaşı		1	2		3
Kurtuluş Savaşı			2	1	3
Kazıklı Voyvoda		2			2
Hitler			1	1	2
Fransız Devrimi		1	2		3
Piramitlerin inşası				2	2
Ermeni Davası				1	1
11 Eylül Olayı				1	1
Osmanlı'nın savaşları	1				1
Sarı Selim'in Ölümü		1			1
Antik çağda insan yaşamı		1			1
Hız. Muhammed'in Hayatı		1			1
300 Spartalı		1			1
Hürrem Sultan			1		1
Rönesans				1	1

Tablo 20 incelendiğinde araştırmaya katılan Erdemli TED Mersin Koleji öğrencileri tarafından en fazla merak edilen tarihi olaylar sırasıyla 2.Dünya Savaşı, İstanbul'un Fethi ve 30 Yıl Savaşları olmuştur. Örneklemi oluşturan öğrenciler 18 farklı tarihi olaydan söz etmişlerdir. Bu tarihi olaylardan 6'sı Türk Tarihi ile ilgili 12'si ise başka milletlerin tarihiyle ilgilidir. Türk Tarihi ile ilgili olan 6 tarihi olayın 5'i Osmanlı Devleti Tarihi ile ilgilidir. Ermeni Davası, 11 Eylül Olayı, 300 Spartalı, Hürrem Sultan, 30 Yıl Savaşları, Kazıklı Voyvoda, Antik çağda insan yaşamı, Hız. Muhammed'in Hayatı gibi tarihi olayların sadece araştırma örneğine dahil olan Erdemli TED Mersin Koleji öğrencileri tarafından merak edildiği görülmektedir. Araştırmaya katılan Erdemli TED Mersin Koleji öğrencilerinin merak ettiği 18 tarihi olayın 6'sı dünya tarihindeki savaşlarla ilgilidir.

Tablo 21

Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Olaylar

	Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
İstanbul'un Fethi	1	3	2	5	11
Kurtuluş Savaşı	2	1	1	2	6
1.Dünya Savaşı		1		1	2
Osmanlı'nın Savaşları		1		1	2
Osmanlı'nın Kuruluşu		1	1		2
2. Dünya Savaşı		1		1	2
Fransız Devrimi			1		1
Yavuz Sultan Selim Dönemi	1				1
Yazının icadı	1				1
Çin Seddinin yapılması	1				1
Malazgirt Savaşı				1	1
Türkiye'nin Kuruluşu		1			1
Çanakkale Zaferi	1				1
Rönesans			1		1
Dünyanın oluşumu	1				1
İnsanlığın başlangıcı			1		1
Haçlı Savaşları			1		1
Macaristan'ın Fethi			1		1
Çok partili dönemdeki ayaklanma			1		1
Metehan Dönemi				1	1

Tablo 21 incelendiğinde araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi öğrencileri tarafından en fazla merak edilen tarihi olaylar sırasıyla İstanbul'un Fethi ve Kurtuluş Savaşı olmuştur. Toplamda araştırmaya katılan öğrenciler 20 farklı tarihi olaydan söz etmişlerdir. Bu tarihi olaylardan 12'si Türk Tarihi ile ilgili iken 8'i başka milletlerin tarihi ile ilgilidir. Türk Tarihi ile ilgili olan 12 tarihi olayın 7'sini Osmanlı Devleti Tarihi ile ilgili olaylar oluşturmaktadır. Yazının icadı, Çin Seddinin yapılması, Macaristan'ın Fethi, İnsanlığın başlangıcı, Çok partili dönemdeki ayaklanma ve Haçlı Savaşları gibi tarihi olayların sadece çalışmaya katılan Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi öğrencileri tarafından merak edildiği görülmektedir. Araştırmaya katılan Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi öğrencilerinin merak ettiği 20 tarihi olayın 9'unun dünya tarihinde görülen savaşlarla ilgili olduğu ifade edilebilir.

En çok merak edilen tarihi olaylarla ilgili olarak araştırma örneklemine dahil olan 5 farklı lise türündeki bütün öğrenciler dikkate alındığında, 42 öğrencinin İstanbul'un Fethi, 21 öğrencinin Kurtuluş Savaşı dediğini görmekteyiz. Bu durumun en çok merak edilen tarihi karakterler olan Fatih Sultan Mehmet ve Mustafa Kemal Atatürk ile ilişkili olduğunu söyleyebiliriz. En çok merak edilen tarihi olaylar sorusunda bütün okullardaki araştırmaya katılan bütün öğrenciler incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır: "2. Dünya Savaşı 16, Osmanlı Devleti Tarihi 16, Malazgirt Savaşı 10, 1. Dünya Savaşı 10, Çanakkale Savaşı 6, Fransız Devrimi 5, Piramitler 4, 30 Yıl Savaşları 4, Hitler 3, Ankara Savaşı 3". Bu sonuçlara göre öğrencilerin en çok merak ettiği tarihi olayların, askeri olaylar, lider karakterlerin mücadeleleri ve özellikle dünya tarihinde vuku bulmuş savaşlar olduğunu görmekteyiz. Bu durumun öğrencinin kendi merakının yanında tarih müfredatının etkisiyle de oluştuğunu söyleyebiliriz. Araştırma örneklemine dahil olan bütün öğrencilerin, en çok merak edilen tarihi olaylarla ilgili olarak 57 farklı tarihi olay, durum, tarihi karakter, sosyal ve kültürel olaylar ve tarihi mekânlardan bahsettiği görülmektedir. Bütün liselerdeki araştırmaya katılan bütün öğrencilerin bahsettiği 57 tarihi olayın dağılımları şu şekildedir: Savaşlar(dünya tarihindeki savaşlar) 17, Tarihi karakterler (Padişahlar, Krallar, Devlet yöneticileri ve Siyasi Liderler) 12, Toplumsal ve sosyal olaylar ile Devrimler 11, Devlet, imparatorluk ve tarihi dönem isimleri 8, Bilimsel gelişmeler, icatlar ve buluşlar 3 Tarihi mekanlar 2, Dünyanın Oluşu ve İnsanlığın Başlangıcı 2, Edebiyat (İstiklal Marşı'nın Yazılışı ve Ergenekon Destanı) 2 . Çalışmaya katılan öğrencilerin tarihi olaylara ilişkin meraklarının herhangi bir tarihi döneme, olaya ya da konuya odaklanmadığını ve çeşitlilik gösterdiğini söyleyebiliriz. Çalışmaya katılan bütün okullardaki bütün öğrencilerin bahsettiği toplam 57 tarihi olayın 37'si Savaşlar, Lider karakterler, devlet ve imparatorlukların siyasi tarihi üzerine olduğu görülmektedir. Sosyal, bilimsel, toplumsal, kültürel, sanatsal ve edebi konular toplam bahsedilen 57 tarihi olaydan sadece 20'sini oluşturmaktadır. Araştırma örneklemine dahil olan bütün liselerdeki öğrenciler dikkate alındığında merak edilen tarihi olaylarla ilgili en fazla tarihi olayı Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi öğrencileri söylemişler, başka milletlerin tarihi ile ilgili en fazla tarihi olayı ise Erdemli TED Mersin Koleji öğrencileri söylemişlerdir. Merak edilen tarihi olaylarla ilgili çalışmaya katılan öğrencilerden dünya tarihinde görülen savaşlar en fazla Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrencilerce, en az ise Erdemli TED Mersin Koleji öğrencilerince ifade edilmiştir.

4.2.3. Merak Edilen Tarihi Mekânlar

Araştırma örneklemine dahil olan öğrencilerin merak ettiği tarihi mekânlara ait veriler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 22

Erdemli Anadolu Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Mekânlar

	Erdemli Anadolu Lisesi				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
Göbeklitepe	2	1	1	2	6
Ayasofya Cami	1	2	1		4
Topkapı Sarayı	2	1	1		4
Çanakkale		1		2	3
Göktürk Abideleri			2		2
Efes Antik Kenti			1	1	2
Mimar Sinan'ın yapıları	1				1
Eski çağlarda Söğüt	1				1
Artemis Tapınağı	1				1
Peri Bacaları	1				1
Roma Kolezyum	1				1
Atatürk'ün Evi		1			1
Selimiye Cami		1			1
Süleymaniye Cami		1			1
Kâbe			1		1
İstanbul			1		1
Antik kentler			1		1
Aspendos antik tiyatro				1	1
Çifte minareli medrese				1	1
Üç kümbetler				1	1

Tablo 22 incelendiğinde araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Anadolu Lisesi öğrencileri tarafından en fazla merak edilen tarihi mekânlar, Göbeklitepe, Ayasofya Cami ve Topkapı Sarayı olmuştur. Öğrenciler toplam olarak 20 farklı tarihi mekândan söz etmiştir. Bu tarihi mekânlardan 17'sinin Türkiye'de, 3'ünün ise Türkiye dışında olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan öğrenciler tarafından merak edilen tarihi mekânlardan Türkiye'de bulunan 17 tarihi mekânın 4 tanesi İstanbul'da bulunmaktadır. Göktürk Abideleri, Süleymaniye Camii, Artemis Tapınağı, İstanbul, Aspendos, Üç Kümbetler, Eski Çağlarda Söğüt, Peri Bacaları, Antik Kentler ve Çifte minareli medrese gibi tarihi mekânlar sadece araştırmaya katılan Erdemli Anadolu Lisesi öğrencileri tarafından merak konusu olmuştur.

Tablo 23

Erdemli Arpaçbahşış Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Mekânlar

	Arpaçbahşış Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
Çanakkale		1	6	2	9
Göbeklitepe	1	3			4
Ayasofya Cami	1			2	3
Topkapı Sarayı			2		2
Müzeler				2	2
Boğaz Köprüsü	2				2
Kız Kalesi	1			1	2
Malazgirt			1		1
Galata Kulesi	1				1
Pamukkale		1			1
Piramitler		1			1
Dolmabahçe Sarayı	1				1
Mardin	1				1

Tablo 23'te araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Arpaçbahşış Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri tarafından en fazla merak edilen tarihi mekânların Çanakkale, Göbeklitepe, Ayasofya Cami olduğunu görmekteyiz. Çalışmaya katılan öğrenciler toplam olarak 13 farklı tarihi mekândan söz etmiştir. Piramitler dışında merak edilen tarihi mekânların tamamının Türkiye' de olduğunu söyleyebiliriz. Çalışmaya katılan öğrenciler tarafından merak edilen tarihi mekânlardan Türkiye' de bulunan 12 tarihi mekânın 5 tanesi İstanbul' da bulunmaktadır. Mardin, Malazgirt, Boğaz Köprüsü ve Pamukkale gibi tarihi mekânların sadece araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Arpaçbahşış MTAL öğrencileri tarafından merak konusu olduğu görülmektedir. Araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Arpaçbahşış Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin merak ettiği tarihi mekânların neredeyse tamamının ülkemizde olduğu ifade edilebilir.

Tablo 24

Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Mekânlar

	Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
Ayasofya Cami	3	1	5	2	11
Çanakkale	2	2	1	1	6
Göbeklitepe			2	1	3
Topkapı Sarayı	1		1		2
Müzeler		1		1	2
Efes Antik Kenti	1		1		2
Cengizhan'ın Mezarı		2			2
Piramitler	1				1
Selimiye Cami			1		1
Mescidi Nebevi				1	1
Eyfel Kulesi	1				1
Hira Mağarası		1			1
Surlar			1		1
Nemrut			1		1
Çin Seddi				1	1
Roma				1	1
Kudüs				1	1

Tablo 24 incelendiğinde araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri tarafından en fazla merak edilen tarihi mekânlar Ayasofya Cami, Çanakkale ve Göbeklitepe olmuştur. Çalışmaya katılan öğrencilerin 17 farklı tarihi mekândan söz ettiğini görmekteyiz. Bu tarihi mekânların 9'u Türkiye'de bulunmakta iken 8'i ülkemiz dışında bulunmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin merak ettiği tarihi mekânlardan Türkiye' de bulunan 9 tarihi mekânın 3 tanesi İstanbul' da bulunmaktadır. Kudüs, Nemrut, Surlar, Hira Mağarası, Eyfel Kulesi, Mescidi Nebevi gibi tarihi mekânların sadece araştırmaya katılan Erdemli Anadolu İmam Hatip öğrencileri tarafından merak edildiği görülmektedir.

Tablo 25

Erdemli TED Mersin Kolejinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Mekânlar

	Erdemli TED Mersin Koleji				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
Piramitler		1	2	3	6
Göbeklitepe	2		1		3
Berlin Duvarı		3			3
Babil'in Asma Bahçeleri		1	2		3
Ayasofya Cami				2	2
Topkapı Sarayı		1		1	2
Efes Antik Kenti	1			1	2
Tac Mahal	1		1		2
Çin Seddi		2			2
Yunan tapınakları			2		2
Roma Kolezyum			1	1	2
Atatürk'ün Evi	1				1
Moğolistan	1				1
Roma	1				1
Dolmabahçe Sarayı			1		1
Maya Yerleşkeleri			1		1
Pompei			1		1
Danyal Peygamberin Kabri			1		1
Kız Kalesi				1	1
Kız Kulesi				1	1
Cengiz Han'ın Mezarı				1	1
Galata Kulesi				1	1
Yıldız Sarayı				1	1

Tablo 25'te araştırma örneklemine dahil olan Erdemli TED Mersin Koleji öğrencileri tarafından en fazla merak edilen tarihi mekânlar Piramitler, Göbeklitepe, Berlin Duvarı ve Babil'in Asma Bahçeleri olmuştur. Çalışmaya katılan Erdemli TED Mersin Koleji öğrencilerinin 23 farklı tarihi mekândan söz ettiğini görmekteyiz. Bu tarihi mekânlardan 11'i Türkiye'de 12'si ise ülkemiz dışında bulunmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin merak ettiği tarihi mekânlardan Türkiye'de bulunan 11 tarihi mekânın 6 tanesi İstanbul'da bulunmaktadır. Berlin Duvarı, Babil'in Asma Bahçeleri, Tac Mahal, Pompei, Moğolistan, Danyal Peygamberin Kabri, Kız Kulesi, Mayalar ve Yıldız Sarayı gibi tarihi mekânların sadece araştırmaya katılan Erdemli TED Mersin Koleji öğrencileri tarafından merak edildiği görülmektedir.

Tablo 26

Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Mekânlar

Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi					
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	Toplam
Göbeklitepe	3	1	2	1	7
Çin Seddi	2	1		1	4
Topkapı Sarayı	1	2			3
Ayasofya Cami			1	1	2
Piramitler	1		1		2
Dolmabahçe Sarayı		1		1	2
Kâbe				2	2
Efes Antik Kenti		1			1
Selimiye Cami				1	1
Roma			1		1
Babil'in Asma Bahçeleri	1				1
Ötüken	1				1
Yunan tapınakları		1			1
Estergon Kalesi				1	1
Aztek Şehri	1				1
Kızılderili kampları	1				1
Anıtkabir		1			1
Çatalhöyük		1			1
Hürrem Sultan Külliyesi		1			1
Atatürk'ün Köşkü		1			1
Saraylar			1		1
Türklerin ilk yerleştiği yerler			1		1
Almanya-Fransa köyleri			1		1

Tablo 26 incelendiğinde araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi öğrencileri tarafından en fazla merak edilen tarihi mekânlar Göbeklitepe, Çin Seddi ve Topkapı Sarayı olmuştur. Çalışmaya katılan Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi öğrencilerinin 23 farklı tarihi mekândan söz ettiğini görmekteyiz. Bu tarihi mekânların 12'si Türkiye' de 11'i ise Türkiye dışında bulunmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin merak ettiği tarihi mekânlardan Türkiye' de bulunan 12 tarihi mekânın 5 tanesi İstanbul' da bulunmaktadır. Almanya Fransa Köyleri, Türklerin ilk yerleştiği yerler, Saraylar, Çatalhöyük, Anıtkabir, Hürrem Sultan Külliyesi, Kızılderili kampları, Aztek Şehri, Estergon Kalesi ve Ötüken gibi tarihi mekânların sadece araştırmaya katılan Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi öğrencileri tarafından merak edildiği görülmektedir.

En çok merak edilen tarihi mekânlar sorusunda tüm liselerden araştırma örneklemine dahil olan bütün öğrenciler incelendiğinde şu sonuçlar görülmektedir: “Göbeklitepe 23, Ayasofya Camii 22, Çanakkale 18, Topkapı Sarayı 13, Piramitler 10, Efes Antik kenti 7, Çin Seddi 7,

Mimar Sinan Yapıları 5, Müzeler 4, Babil'in Asma Bahçeleri 4, Dolmabahçe Sarayı 4, Roma 3, Berlin duvarı 3, Atatürk'ün Evi 3, Kâbe 3, Kız Kalesi 3, Roma Kolezyum 3, Cengiz Han'ın Mezarı 3, Yunan Tapınakları 3. Bu sonuçlara göre Göbeklitepe'nin bu kadar popüler olmasında basın ve sosyal medyanın etkili olduğunu söylenebilir. Yine Ayasofya Camii'nin merak edilmesinde son yıllarda tekrar camiye dönüştürülmesi nedeniyle basın, yayın ve diğer tüm paylaşım, haber ve sosyal medyanın etkisi olduğu ifade edilebilir. Çalışmaya katılan öğrencilerin tamamı dikkate alındığında merak edilen tarihi mekânlar konusunda Göbeklitepe ve Ayasofya Camii dışında kalan tarihi mekânların merak edilen tarihi kişiler ve olaylarla ilişkili olduğunu görmekteyiz. Çanakkale Savaşı'na olan tarihi merakın Çanakkale tarihi mekânına, Osmanlı Devleti'ne olan tarihi merakın da Topkapı Sarayı tarihi mekânına büyük ölçüde yansıdığı ifade edilebilir. Genel bir değerlendirme yapılacak olursa araştırma örneğine dahil olan 5 farklı lise türünde bütün öğrencilerin dünya üzerindeki 58 farklı tarihi mekânı ifade ettikleri ve tarihi mekânlarda çeşitlilik olduğunu söyleyebiliriz. Çalışmaya katılan bütün öğrencilerce merak edilen tarihi mekânların 34'ünün Türkiye'de 24'ünün ise Türkiye dışında olduğunu görmekteyiz. Türkiye'de bulunan 34 tarihi mekânın 13'ü ise İstanbul'da bulunmaktadır. Merak edilen tarihi mekânlardan Türkiye dışında olan tarihi mekânlar en çok araştırma örneğine dahil olan Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi ve Erdemli TED Mersin Koleji öğrencilerinde görülmüştür. Diğer okullardaki çalışmaya katılan öğrenciler daha çok ülkemizdeki tarihi mekânları merak etmişlerdir. Bu durumda öğrencilerin kendi özellikleri kadar okulun ve tarih öğretmenlerinin de rol oynadığı ifade edilebilir.

Merak edilen tarihi mekânlarda Göktürk Abideleri, Ötüken ve Türklerin ilk yerleştiği yerler gibi tarihimizin en önemli parçalarından olan Orta Asya'da bulunan tarihi mekânların sadece birer kez ifade edilmesi son derece düşündürücü bir konu olarak görülebilir. Yine aynı şekilde merak edilen tarihi kişiler konusunda sadece Mete Han'ın adının geçmesi, merak edilen tarihi olaylarda sadece bir öğrencinin Ergenekon Destanı demesi tarihimizin ilk başlangıç noktası ve ana vatanımız olan Orta Asya'nın araştırmaya katılan öğrencilerde son derece az merak edildiğini göstermektedir.

4.2.4. Merak Edilen Tarihi Dönemler

Araştırma örneğine dahil olan öğrencilerin merak ettiği tarihi dönemlere ait veriler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 27

Erdemli Anadolu Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Dönemler

	Erdemli Anadolu Lisesi				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
Ortaçağ	4	1		2	7
Yeniçağ	1	1	1	1	4
FSM Dönemi	1		1		2
M.Ö.	1		1		2
Atatürk Dönemi		1	1		2
Yavuz Sultan Selim Dönemi		1	1		2
19.yy	1			1	2
Dinozor Çağı		1	1		2
İlk yaradılış dönemi		1			1
7.yy	1				1
16.yy	1				1
17.yy	1				1
Taş Devri		1			1
Feodal Çağ		1			1
Antik Yunan	1				1
Kurtuluş Savaşı Dönemi			1		1
Osmanlı Yıkılış Dönemi			1		1
Yakın Çağ			1		1
Kanuni Sultan Süleyman Dönemi		1			1
4. Murat Dönemi		1			1
20.yy				1	1
18.yy				1	1
Sanayi Devrimi				1	1
Lale Devri				1	1
Osmanlı Kuruluşu				1	1

Tablo 27 incelendiğinde araştırma örneklemini oluşturan Erdemli Anadolu Lisesi öğrencilerinin en fazla merak ettiği tarihi dönemler Osmanlı Devleti Tarihi ile ilgili olan dönemler, Ortaçağ ve Yeniçağ olmuştur. Çalışmaya katılan öğrencilerin toplamda 25 farklı tarihi dönemi merak ettiği görülebilir. Osmanlı Devleti ile ilgili 7 farklı dönem ismi kullanmışlardır. Bunları bir araya getirdiğimizde araştırma örneklemine katılan Erdemli Anadolu Lisesi öğrencilerinin Osmanlı Devleti Dönemi toplam verisinin 9 olduğu görülmektedir. Yakınçağ, 7.yy, Antik Yunan ve Feodal Çağ gibi tarihi dönemler sadece araştırmaya katılan Erdemli Anadolu Lisesi öğrencileri tarafından merak konusu olmuştur.

Tablo 28

Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Dönemler

	Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
Osmanlı Dönemi	1		2	1	4
Ortaçağ		2		1	3
M.Ö.	2				2
1. Tanzimat			2		2
1. Dünya Savaşı Dönemi			2		2
19.yy	1				1
Atatürk Dönemi	1				1
FSM Dönemi	1				1
17.yy				1	1
18.yy				1	1
Taş Devri				1	1
Çanakkale Savaşı			1		1
Osmanlı'nın Kuruluşu				1	1
Lale Devri				1	1
Amerika'nın Keşfi		1			1
Haçlı Seferleri		1			1
İstiklal Marşı'nın kabulü			1		1

Tablo 28'e göre araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin en fazla merak ettiği tarihi dönemler Osmanlı Dönemi ve Ortaçağ olmuştur. Çalışmaya katılan öğrencilerin toplamda 17 farklı tarihi dönemi merak ettiğini söyleyebiliriz. Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde araştırmaya katılan öğrenciler Osmanlı Devleti Tarihi ile ilgili 5 farklı dönem ismi kullanmışlardır. Bunları bir araya getirdiğimizde araştırma örneklemine katılan Arpaçbahşiş MTAL öğrencilerinin Osmanlı Devleti Dönemi toplam verisinin 9 olduğunu söyleyebiliriz. Haçlı Seferleri, Amerika'nın Keşfi ve İstiklal Marşı'nın Kabulü gibi tarihi olay ve durumların tarihi dönem olarak sadece araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri tarafından ifade edilmiştir.

Tablo 29

Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Dönemler

	Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
Ortaçağ		1	4	1	6
FSM Dönemi		2	2		4
Hız. Muhammed Dönemi		1	2		3
Osmanlı Dönemi		1	1		2
İlk Çağ		1	1		2
20.yy	1		1		2
Cahiliye dönemi			1	1	2
Türk İslam Tarihi				2	2
12.yy	1				1
1. Dünya Savaşı Dönemi	1				1
19.yy	1				1
1.Tanzimat Dönemi	1				1
Çanakkale Savaşı	1				1
Osmanlının Kuruluşu	1				1
Dinozor Çağı				1	1
Selçuklu Dönemi				1	1
Fetret Devri	1				1
Sanayi Devrimi		1			1
4 Halife Dönemi		1			1

Tablo 29'a göre araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri en fazla Ortaçağ, FSM Dönemi ve Hız. Muhammed Dönemini merak etmektedirler. Çalışmaya katılan öğrencilerin toplamda 19 farklı tarihi dönemi merak ettiğini söyleyebiliriz. Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde araştırmaya katılan öğrenciler Osmanlı Devleti ile ilgili 5 farklı dönem ismi kullanmışlardır. Bunları bir araya getirdiğimizde araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin Osmanlı Devleti Tarihi toplam verisinin 9 olduğunu görmekteyiz. Selçuklular Dönemi, 4 Halife Dönemi, 12.yy, Türk-İslam Tarihi, Cahiliye Dönemi gibi tarihi dönemler sadece araştırmaya katılan Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri tarafından ifade edilmiştir.

Tablo 30

Erdemli TED Mersin Kolejinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Dönemler

	Erdemli TED Mersin Koleji				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
Rönesans			2	3	5
Osmanlı Dönemi	1			2	3
Atatürk Dönemi			1	2	3
Millî Mücadele Dönemi	1	1			2
İlk Çağ	1		1		2
Osmanlı Yükseliş Dönemi		2			2
Antik Mısır dönemi			1	1	2
Ortaçağ	1				1
M.Ö.	1				1
19.yy		1			1
17.yy		1			1
Dinozor Çağı			1		1
Yeni Çağ		1			1
Sanayi Devrimi		1			1
Fetret Devri	1				1
30 Yıl Savaşları	1				1
Bizans Dönemi				1	1

Tablo 30 incelendiğinde araştırma örneklemine katılan Erdemli TED Mersin Koleji öğrencileri en fazla Rönesans, Osmanlı Dönemi ve Atatürk Dönemi gibi tarihi dönemleri merak etmektedirler. Çalışmaya katılan öğrencilerin toplamda 17 farklı tarihi dönemi merak ettiği görülmektedir. Erdemli TED Mersin Kolejinde araştırmaya katılan öğrenciler Osmanlı Devleti ile ilgili olarak 3 farklı dönem ismi kullanmışlardır. Bunları bir araya getirdiğimizde araştırma örneklemine dahil olan Erdemli TED Mersin Koleji öğrencilerinin Osmanlı Devleti Tarihi ile ilgili tarihi dönem toplam verisinin 6 olduğunu görmekteyiz. 30 Yıl Savaşları ve Bizans Dönemi gibi tarihi olay ve dönemlerin sadece çalışmaya katılan Erdemli TED Mersin Koleji öğrencileri tarafından ifade edildiği görülebilir.

Tablo 31

Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Dönemler

	Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
Osmanlı Dönemi	1	2	1	2	6
Kurtuluş Savaşı Dönemi		2		1	3
Ortaçağ	2				2
16.yy			2		2
17.yy			2		2
İlk buluşların yapıldığı dönem		1	1		2
Aydınlanma Çağı			2		2
Rönesans	1				1
İlk Çağ				1	1
Osmanlı Yükseliş Dönemi				1	1
Antik Mısır dönemi			1		1
Reform Dönemi	1				1
15.yy			1		1
18.yy		1			1
Osmanlının Kuruluşu		1			1
Lale Devri				1	1
İlk yaradılış dönemi			1		1
Osmanlı Yıkılış Dönemi				1	1
Göktürk Devleti	1				1
Asya Hun Dönemi	1				1
İlk insanlık dönemleri	1				1
Fransız Devrimi			1		1
Atilla Dönemi			1		1
Hız. Muhammed Dönemi				1	1
Orta Asya Türk Dönemi				1	1

Tablo 31 incelendiğinde araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi öğrencilerinin en fazla merak ettikleri tarihi dönemler Osmanlı Devleti Tarihi Dönemi, Kurtuluş Savaşı ve Ortaçağ olarak görülmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin toplamda 25 farklı tarihi dönemi merak ettiğini söyleyebiliriz. Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesinde araştırmaya katılan öğrenciler Osmanlı Devleti Tarihi ile ilgili olarak 5 farklı dönem ismi kullanmışlardır. Bunları bir araya getirdiğimizde araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi öğrencilerinin Osmanlı Devleti Tarihi ile ilgili toplam tarihi dönem verisinin 10 olduğunu görmekteyiz. İlk buluşların yapıldığı dönem, 15.yy, Göktürk Devleti, Asya Hun Dönemi, Fransız Devrimi, Atilla Dönemi, Orta Asya Türk Dönemi gibi tarihi olay, zaman ve tarihi dönemler sadece çalışmaya katılan Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi öğrencileri tarafından ifade edilmiştir.

Genel olarak 5 farklı lise türündeki araştırma örneklemine dahil olan bütün öğrenciler değerlendirildiğinde en çok merak edilen tarihi dönemlerle ilgili şu sonuçlara ulaşılmıştır: Osmanlı Devleti Tarihi ile ilgili Dönemler 44, Ortaçağ 19, Atatürk ve Milli Mücadele 13, Rönesans, Reform ve Aydınlanma Çağı 9, İslam Tarihi 7, Yeniçağ 5, 17.yüzyıl 5, İlkçağ 5, 19. Yüzyıl 5, Milattan Önce 5, Dinozor Çağı 4, 16.yüzyıl 3, 1. Dünya Savaşı 3, 20. Yüzyıl 3, 18. Yüzyıl 3, Sanayi Devrimi 3 ve Antik Mısır 3. Bu sonuçlara göre öğrencilerin ağırlıklı olarak Osmanlı Devleti Tarihi ile ilgili dönemler, Ortaçağ ve Cumhuriyetin Kuruluşu ile ilgili olan tarihi dönemleri merak ettiklerini görmekteyiz. Araştırma örneklemine dahil olan bütün öğrencilerin merak ettikleri tarihi dönemlerin yine en çok merak edilen tarihi karakter ve tarihi olaylarla ilişkili olduğunu, tarih programlarının etkisinde olduğunu söyleyebiliriz. Merak edilen tarihi dönemler konusunda bütün öğrencilerin 43 farklı olay, durum, savaş, zaman ve dönem ismi zikrettiği ifade edilebilir. Çalışmaya katılan bütün öğrencilerin Osmanlı Devleti ile ilgili olarak, Osmanlı Dönemi, Osmanlı Yıkılış Dönemi, Osmanlı Kuruluş Dönemi, Lale Devri, Fetret Devri, Osmanlı Yükseliş Dönemi, 1. Tanzimat, Fatih Sultan Mehmet Dönemi, 4. Murat, Kanuni Sultan Süleyman ve Yavuz Sultan Selim gibi ifadeler kullanmışlardır. Çalışmaya katılan bütün öğrencilerin Osmanlı Devleti Tarihi ile ilgili olan verilerinin dağılımı şu şekildedir: Osmanlı Dönemi 15, Fatih Sultan Mehmet Dönemi 7, Osmanlı'nın Kuruluş Dönemi 4, Lale Devri 3, Osmanlı Yükseliş Dönemi 3, 1. Tanzimat Dönemi 3, Fetret Devri 2, Osmanlı Yıkılış Dönemi 2, Yavuz Sultan Selim Dönemi 2, Kanuni Sultan Süleyman Dönemi 1, 4.Murat Dönemi 1. Bu sonuca göre örnekleme oluşturan bütün öğrenciler Osmanlı Devleti Tarihi ile ilgili olarak en çok Osmanlı Dönemi, Fatih Sultan Mehmet Dönemi ve Osmanlı Kuruluş Dönemini ifade etmişlerdir. Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu ile ilgili olarak Atatürk Dönemi, Kurtuluş Savaşı ve Millî Mücadele gibi ifadeler kullanmışlardır. Selçuklular, Göktürkler, Asya Hunları, Orta Asya Türkleri gibi dönemlerin araştırma örneklemine dahil olan öğrenciler tarafından sadece birer kez söylenmesi bu dönemlere ait merakın öğrencilerde son derece az olduğunu göstermektedir. Çalışmanın yapıldığı tüm okullarda en fazla tarihi dönem Erdemli Anadolu Lisesi ve Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesindeki örnekleme dahil olan öğrenciler tarafından, en az tarihi dönem ise Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile Erdemli TED Mersin Kolejindeki öğrenciler tarafından bahsedilmiştir. Aydınlanma Çağı (Rönesans ve Reform) en fazla Ted Mersin Koleji ve Borsa İstanbul Fen Lisesindeki çalışmaya katılan öğrenciler tarafından merak edilmiştir. İslam Tarihi Dönemine yönelik merak en çok Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesindeki çalışmaya katılan öğrencilerde yoğunlaşmıştır.

4.2.5. Tarih İçerikli Dizilerin Tarih Merakına Olan Etkisi

Tarih içerikli dizilerin araştırma örneklemine dahil olan öğrencilerin tarih merakına olan etkilerine ait veriler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 32

Erdemli Anadolu Lisesinde Tarih İçerikli Dizilerin ğrencilerin Tarih Merakına Etkileri

	Erdemli Anadolu Lisesi				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
Merakımı arttırır	2	2	3	4	11
Etkisi yok	3	3	2	2	10
Gereğı yansıtmıyor	1	2	2	1	6
İzlemiyorum	1		1		2
Tarihi pekiştirmeye yardımcı	1				1

Tablo 32 incelendiğinde Tarih içerikli dizilerin tarih merakına etkileri sorusuna araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Anadolu Lisesi ğrencilerinin 11’i merakımı arttırır, 10’u etkisi yok, 6’sı gereğı yansıtmıyor, 2’si izlemiyorum ve 1’i ise tarihi pekiştirmeye yardımcı diye cevap verdikleri görülmektedir. Tarih içerikli dizilerin tarih merakına olan etkisi sorusunda Erdemli Anadolu Lisesinde çalışmaya katılan 30 öğrencinin 12’si olumlu yönde cevap verirken 16’sı olumsuz yönde cevap vermiş ve 2 ğrenci ise tarih içerikli dizi izlemediğini belirtmiştir.

Tablo 33

Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde Tarih İçerikli Dizilerin ğrencilerin Tarih Merakına Etkileri

	Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
Merakımı arttırır	3	3	6	2	14
İzlemiyorum	3	1	1	2	7
Etkisi yok		2	1	3	6
Gereğı yansıtmıyor	1	1	1		3

Tablo 33 incelendiğinde Tarih içerikli dizilerin tarih merakına etkileri sorusuna araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ğrencilerinin 14’ü merakımı arttırır, 7’ si izlemiyorum, 6’sı etkisi yok ve 3’ünün ise gereğı yansıtmıyor diye cevap verdikleri görülmektedir. Tarih içerikli dizilerin tarih merakına olan etkisi sorusunda Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde çalışmaya katılan 30 öğrencinin 14’ü olumlu yönde cevap verirken 9’u olumsuz yönde cevap vermiş ve 7 ğrenci ise tarih içerikli dizi izlemediğini belirtmiştir.

Tablo 34

Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde Tarih İçerikli Dizilerin Öğrencilerin Tarih Merakına Etkileri

	Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
Merakımı arttırır	2	5	4	3	14
Etkisi yok	1	1	3	3	8
Tarihi pekiştirmeye yardımcı	2		2		4
İzlemiyorum	1			1	2
Gerçeği yansıtmıyor		1	1		2

Tablo 34'te Tarih içerikli dizilerin tarih merakına etkileri sorusuna araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin 14'ü merakımı arttırır, 8'i etkisi yok, 4'ü tarihi pekiştirmeye yardımcı, 2'si izlemiyorum ve 2'sinin ise gerçeği yansıtmıyor diye cevap verdikleri görülmektedir. Tarih içerikli dizilerin tarih merakına olan etkisi sorusunda Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde çalışmaya katılan 30 öğrencinin 18'i olumlu yönde cevap verirken 10'u olumsuz yönde cevap vermiş ve 2 öğrenci ise tarih içerikli dizi izlemediğini belirtmiştir.

Tablo 35

Erdemli TED Mersin Kolejinde Tarih İçerikli dizilerin Öğrencilerin Tarih Merakına Etkileri

	Erdemli TED Mersin Koleji				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
Merakımı arttırır	4	4	1	3	12
Etkisi yok	1	1	2	3	7
İzlemiyorum	2	2	2		6
Tarihi pekiştirmeye yardımcı		1	2		3
Gerçeği yansıtmıyor				2	2

Tablo 35'te Tarih içerikli dizilerin tarih merakına etkileri sorusuna araştırma örneklemine dahil olan Erdemli TED Mersin Koleji öğrencilerinin 12'si merakımı arttırır, 7'si etkisi yok, 6'sı izlemiyorum, 3'ü tarihi pekiştirmeye yardımcı ve 2'sinin ise gerçeği yansıtmıyor diye cevap verdikleri görülmektedir. Tarih içerikli dizilerin tarih merakına olan etkisi sorusunda Erdemli TED Mersin Kolejinde çalışmaya katılan 30 öğrencinin 15'i olumlu yönde cevap verirken 9'u olumsuz yönde cevap vermiş ve 6 öğrenci ise tarih içerikli dizi izlemediğini belirtmiştir.

Tablo 36

Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesinde Tarih İçerikli Dizilerin Öğrencilerin Tarih Merakına Etkileri

	Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
Merakımı arttırır	2	3	4	2	11
Gerçeği yansıtmıyor	2	3	2	4	11
Etkisi yok	2		2	1	5
İzlemiyorum	1	1		1	3

Tablo 36’da Tarih içerikli dizilerin tarih merakına etkileri sorusuna araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi öğrencilerinin 11’i merakımı arttırır, 11’i gerçeği yansıtmıyor, 5’i etkisi yok ve 3’ünün ise izlemiyorum diye cevap verdikleri görülmektedir. Tarih içerikli dizilerin tarih merakına olan etkisi sorusunda Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesinde çalışmaya katılan 30 öğrencinin 11’i olumlu yönde cevap verirken 16’sı olumsuz yönde cevap vermiş ve 3 öğrenci ise tarih içerikli dizi izlemediğini belirtmiştir.

Tarih içerikli dizilerin tarih merakına olan etkisi sorunda bütün liseler genel olarak değerlendirildiğinde araştırma örneklemine dahil olan 150 öğrencinin 62 si tarih içerikli diziler tarih merakını artırır derken, 36 öğrenci tarih merakında etkisi yok, 24 öğrenci tarihi diziler gerçeği yansıtmıyor, 20 öğrenci tarihi dizileri izlemiyorum ve 8 öğrenci de tarihi diziler tarihi pekiştirmeye yardımcı olur cevabını vermiştir. Araştırmaya katılan bütün öğrencilerden “Tarih içerikli dizi izlemiyorum” diyen 20 öğrenci olması son dönemdeki tarihi dizilerin lise çağındaki öğrenciler tarafından oldukça yüksek oranda izlendiğini göstermektedir. Çalışmaya katılan ve tarihi dizileri izleyen 130 öğrencinin 70’i tarihi dizilerin tarih merakına etkisi sorusuna “Tarih merakımı arttırır ve pekiştirmeye yardımcı olur.” şeklinde cevap verirken 36’sı ise “Tarih merakında etkisi yok.” şeklinde cevap vermiştir. Tarih içerikli dizilerin tarih merakına etkisi sorusunda en fazla olumlu cevap Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesindeki çalışmaya katılan öğrenciler tarafından en az olumlu cevap ise Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi öğrencileri tarafından verilmiştir. Bu sonuçlara göre tarih içerikli dizilerin öğrencilerin tarih merakında olumlu bir rol oynadığı söylenebilir. Araştırmaya katılan bütün öğrencilerden 24’ü “Tarihi diziler gerçeği yansıtmıyor” demiştir. Tarih içerikli dizilerin daha gerçekçi, tarihi bilginin orijinal içeriğine uygun ve tarihi olayların geçtiği dönemin şartlarına daha yakın bir formatta üretilmesinin tarih merakında ve tarih eğitiminde büyük faydalar sağlayabileceği ifade edilebilir.

4.2.6. Merak Edilen Diğer Şeyler

Araştırma örneklemine dahil olan öğrencilerin tarihle ilgili merak ettikleri diğer şeylere ait veriler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 37

Erdemli Anadolu Lisesinde Tarih Öğrencilerin Merak Ettikleri Diğer Şeyler

	Erdemli Anadolu Lisesi				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
Eski çağ icat ve teknolojileri		1	2		3
Tarih kitaplarında yazılmayan tarih	1	1			2
Roma İmparatorluğu		2			2
Şii Olayı	1				1
Eski insanların yaşamı	1				1
Taş Devri	1				1
Cengiz Han	1				1
Rönesans ve Reform Dönemi		1			1
Bizans İmparatorluğu		1			1
Kuzey-Güney Kore Savaşı		1			1
Amerika'nın Kuruluşu		1			1
Savaşlar			1		1
Tarih din ilişkisi			1		1
Cumhuriyetin ilk dönemleri			1		1
Tarih siyaset ilişkisi			1		1
Liderler				1	1
Kendi kökenlerim				1	1
Gemilerin karadan yürütülmesi				1	1
Saray hayatı				1	1
Yoksulluk dönemleri				1	1

Tablo 37’de araştırma örneklemine dahil olan Erdemli Anadolu Lisesi öğrencilerinin “Tarihle İlgili Başka Neyi Merak Ediyorsunuz” sorusuna verdikleri cevaplar görülmektedir. Öğrenciler bu soruya eski çağ icat ve teknolojileri, tarih kitaplarında yazılmayan tarih ve Roma İmparatorluğunu da ayrıca merak ettiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin toplamda 20 farklı tarihi olay, durum, karakter, dönem ya da yeri merak ettikleri görülmektedir.

Tablo 38

Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Diğer Şeyler

	Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu L.				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
Atatürk Dönemi			3		3
Eski çağ icat ve teknolojileri			1	1	2
Kendi kökenlerim				2	2
Dünyanın kuruluşu	1		1		2
Mehmet Akif Ersoy'un Hayatı			1		1
Osmanlı'da halk yaşamı			1		1
Anadolu'ya giriş		1			1
Cumhuriyetin ilk dönemleri	1				1
Mete Han Dönemi	1				1
Selçuklu Dönemi	1				1
Anıtkabir		1			1
Cahiliye Dönemi	1				1
Piramitler		1			1

Tablo 38 incelendiğinde araştırmaya dahil olan Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri Atatürk Dönemi, eski çağ icat ve teknolojileri, kendi kökenlerini ve dünyanın kuruluşunu da ayrıca merak ettiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin toplamda 13 farklı tarihi olay, durum, karakter, dönem ya da yeri merak ettikleri görülmektedir.

Tablo 39

Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Diğer Şeyler

	Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
Kitapların doğru olup olmadığı			1	2	3
Eski insanların yaşamı		1	1	1	3
Atatürk Dönemi	1	1			2
Eski çağ icat ve teknolojileri	1			1	2
Hız. Muhammed'in Hayatı		1	1		2
Taş Devri		1			1
Türklerin göçleri				1	1
Cengizhan'ın Mezarı			1		1
Saray hayatı	1				1
Osmanlı Dönemi	1				1
Malazgirt Savaşı	1				1
Buzul Çağ		1			1
4 Halife Dönemi			1		1
Gök Tanrı ve Müslümanlık ilişkisi			1		1

Tablo 39' da araştırma örneğine dahil olan Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri kitapların doğru olup olmadığı, eski insanların yaşamı, Atatürk dönemi, eski çağ

icat ve teknolojileri ve Hz. Muhammed'in Hayatı'nı da ayrıca merak ettiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin toplamda 14 farklı tarihi olay, durum, karakter, dönem ya da yeri merak ettikleri görülmektedir.

Tablo 40

Erdemli TED Mersin Kolejinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Diğer Şeyler

	Erdemli TED Mersin Koleji				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
Eski insanların yaşamı	1	1	1		3
Gizemi çözülmemiş olaylar		1		1	2
Kitapların doğru olup olmadığı				1	1
Eski çağ icat ve teknolojileri				1	1
Roma İmparatorluğu			1		1
ABD'nin Kuruluşu	1				1
İnanç Tarihi	1				1
Mitolojik olaylar	1				1
Savaşlar			1		1
Bizans İmparatorluğu				1	1
Çelebi'nin Ölümü		1			1
İnsanlığın başlangıcı	1				1
SSCB'nin Yıkılışı		1			1
FSM' in Öldürülmesi		1			1

Tablo 40 incelendiğinde araştırma örneklemine dahil olan Erdemli TED Mersin Koleji öğrencileri eski insanların yaşamı ve gizemi çözülmemiş olayları da ayrıca merak ettiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin toplamda 14 farklı tarihi olay, durum, karakter, dönem ya da yeri merak ettikleri ifade edilebilir.

Tablo 41

Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesinde Tarih Öğrencilerinin Merak Ettikleri Diğer Şeyler

	Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi				Toplam
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
Kitapların doğru olup olmadığı	3		1	3	7
Savaşlar		2	2		4
Eski çağ icat ve teknolojileri		1	1		2
Çin Seddi				2	2
Önemli kişilerin hayatı		1	1		2
Saray hayatı			1	1	2
Eski insanların yaşamı		1			1
Ders kitaplarında yazılmayan tarih				1	1
Türk Tarihi	1				1
Selçuklu Dönemi	1				1
Osmanlı'da Halk Yaşamı			1		1

Tablo 41'e gelindiğinde araştırmaya katılan Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi öğrencileri, kitapların doğru olup olmadığı ve tarihteki savaşları da ayrıca merak ettiklerini

belirtmişlerdir. Öğrencilerin toplamda 11 farklı tarihi olay, durum, karakter, dönem ya da yeri merak ettiklerini söyleyebiliriz.

“Tarih ile ilgili olarak başka neyi merak ediyorsunuz.” sorusuna araştırmaya katılan 5 farklı lise türündeki bütün öğrenciler 43 farklı tarihi olay, konu, tarihi dönem, savaşlar, tarihi mekân, bilim ve teknik, sosyal hayat ve diğer durumlardan (tarih ders kitaplarının doğru olup olmadığı, tarih kitaplarında yazılmayan tarih, kendi kökenlerim, dünyanın kuruluşu, gizemi çözülmemiş olaylar vb.) bahsetmişlerdir. Çalışmaya katılan tüm okullardaki araştırma örneğine dahil olan bütün öğrencilerin bu konuda verdikleri cevaplar şu şekildedir: Tarih ders kitaplarının doğru olup olmadığı 11, Eski Çağ icat ve teknolojileri 10, Eski insanların yaşamı 10, Savaşlar 9, Atatürk 8, Saray hayatı 4, Roma İmparatorluğu 3, Ders kitaplarında yazılmayan tarih 3, Kendi kökenlerim 3. Bu sonuçlarda görüldüğü gibi araştırma örneğine dahil olan bütün okullardaki öğrencilerin çok farklı şeyleri merak ettikleri ifade edilebilir. Bunun yanı sıra araştırmaya katılan öğrencilerde tarih ders kitaplarının doğru olup olmadığı, eski çağ icat ve teknolojileri, eski insanların yaşamı ve dünya tarihindeki savaşlar gibi konulara yönelik merakın ön planda olduğunu görmekteyiz. Araştırma örneğine dahil olan öğrencilerin tarih ile ilgili başka neyi merak ediyorsunuz sorusuna “tarih ders kitaplarının doğru olup olmadığı” ifadesini kullanması üzerinde durulması gereken bir konu olarak görülebilir. Çalışmaya katılan tüm liselerden “Ders kitaplarının doğru olup olmadığı” merakı en çok Borsa İstanbul Fen Lisesi ve Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesindeki araştırma örneğine dahil olan öğrencilerde görülmüştür. Eskiçağ icatları ve teknolojileri ile Eski insanların yaşamına dair merakın çalışmaya dahil olan farklı liselerdeki öğrenciler tarafından birbirlerine yakın sayıda ifade edildiği söylenebilir. Araştırma örneğine dahil olan bütün liselerdeki öğrenciler arasında tarihle ilgili merak edilen diğer şeyler konusunda Eskiçağ icat ve teknolojileri en fazla Erdemli Anadolu Lisesinde, Savaşlar konusu en fazla Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesinde ve Atatürk ise Erdemli Arpaçbaşı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesindeki çalışmaya katılan öğrencilerde görülmektedir. Saray hayatı, kendi kökenlerim, Roma İmparatorluğu ve ders kitaplarında yazılmayan tarih konuları da merak edilen diğer şeyler arasında görülmektedir. Burada dikkat çeken “ders kitaplarında yazılmayan tarih” ifadesinin tarih ders kitaplarının doğru olup olmadığı ile mi ilgili yoksa tarih ders kitaplarında öğrencilerin beklediği, merak ettiği ya da öğrenmek istediği bazı bilgilerin yer almadığından mı kaynaklandığı çok net anlaşılamamaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada farklı türlerdeki okullarda öğrenim gören lise öğrencilerinin tarihe merakları ve tarih dersine olan tutumları incelenmiştir. Bu konuda yapılan analizler neticesinde elde edilen sonuçlar ve çıkarımlar bu bölümde yer almaktadır.

Genel olarak bakıldığında araştırma örneklemine dahil olan bütün okulların Tarih Dersi Tutum Ölçek puan ortalaması 68,89 olmuştur. Safran (2006) araştırmasında öğrencilerin tarih dersine yönelik tutum ortalamalarını 64,24 (Safran'dan aktaran Elban, 2015, s.112), Elban (2015, s. 112) ise 70,6 şeklinde bulmuştur. Literatürde yer alan bu çalışmalardan elde edilen ortalamalara göre araştırmamızdan elde edilen tutum ortalaması karşılaştırıldığında, elde ettiğimiz ortalama bu iki çalışmanın arasında yer almaktadır. Bu bağlamda benzer sonuçlara erişildiği söylenebilir.

Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesinde araştırma örneklemine dahil olan öğrencilerin Tarih Dersi Tutum Ölçek puanının, Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesindeki çalışmaya katılan öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Diğer liselerde anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Erdemli TED Mersin Kolejinde 12.sınıfta okuyan çalışmaya katılan öğrencilerin Tarih Dersi Tutum Ölçek puanı, aynı okuldaki çalışmaya katılan 9.sınıf, 10.sınıf ve 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksektir. Diğer liselerde anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesinde, Erdemli Anadolu Lisesinde ve Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim gören ve araştırmaya katılan erkek öğrencilerin Tarih Dersi Tutum Ölçek puanları kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bolton (1937), Safran ve Şimşek (2009) ve Elban (2015) araştırmasında bizim sonuçlarımızı destekler nitelikte erkeklerin tarih tutumlarının kızlara göre daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. İskender (2007) ve Kont (2008) ise yapmış oldukları araştırmalarda kızlar

lehine anlamlı fark tespit etmiştir. Yine de erkeklerin lehine bulunan sonuçların daha yoğun olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak tarihin savaşlar, askeri mücadeleler gibi siyasi tarih ve askeri olaylar ve karakterler etrafında yoğunlaşmasının etkisi olduğu düşünülebilir. Tarihi karakterlerin çoğunun erkek olması, savaşlar, askeri olaylar ve erkek karakterlerin müfredatta önemli yer tutması kız öğrencilerin tarih tutumunda olumsuz bir etki yapmış olabilir (Şimşek, 2010). Tarih programları ve müfredatında, Türk Tarihinin her döneminde çok önemli rol oynamış ve en önde yer almış kadınlarımızın toplumdaki yerini anlatan daha fazla bilgi, içerik yer alması ve öne çıkan kadın karakterlerden daha fazla bahsedilmesi kız öğrencilerin tarih tutumunda olumlu bir etki yapabilir.

Analiz sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğrencilerin aylık ortalama hane geliri, anne ve baba eğitim durumu grupları arasında Tarih Dersi Tutum Ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır.

Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde çalışmaya katılan ve çekirdek ailede yaşayan öğrencilerin Tarih Dersi Tutum Ölçek puanı, geniş ailede yaşayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tarih merakına geldiğimizde, araştırma örneklemine dahil olan lise öğrencileri genel olarak lider karakterleri, onların yaşamlarını ve yaşadıkları olayların geçtiği tarihi mekânları özellikle de savaşları merak etmektedir. Bunda en çok tarih müfredatının tarihi karakterler, onların yaşadığı tarihi mekânlar ve yaptığı savaşlar üzerinde durması etkili olmuştur. Özellikle Mustafa Kemal Atatürk'ün çok yoğun bir şekilde merak edilmesinde, Atatürk'ün başarıları, elde ettiği zaferler, yaptığı ilke ve inkılaplar etkili olduğu gibi tarih programlarının da etkisi vardır. Türk Hükümdarları, Osmanlı Padişahları ve özellikle Fatih Sultan Mehmet gibi devlet liderlerinin başarıları, mücadeleleri, savaşları ve hayatları da tarih müfredatında siyasi ve askerî açıdan geniş yer bulduğu için öğrencilerde bu alanda merak konusu olmuştur. Altun (2016)'da araştırmamıza benzer şekilde en çok merak edilen tarihi karakterler olarak Mustafa Kemal Atatürk ve Fatih Sultan Mehmet'in önde geldiğini aktarmıştır. Gerek Osmanlı öncesi gerek Osmanlı ve gerekse Millî Mücadeleden günümüze kadar olan tarihimiz sadece savaşlar, padişahlar ve askeri karakterlerden ibaret değildir. Bu nedenle siyasi ve askeri karakter ve olaylar dışında da bilim, sanat, edebiyat, kültür ve hayatın diğer tüm alanlarındaki önemli tarihi karakter ve olaylarla ilgili konulara da biraz daha fazla yer vermek ve merak uyandırmak son derece önemlidir. En çok merak edilen tarihi kişiler olan Mustafa Kemal Atatürk ve Fatih Sultan Mehmet'ten sonra araştırmaya

katılan öğrenciler en çok Cengiz Han, Timur ve Hitler gibi savaşçı özellikleri ön planda olan tarihi karakterleri merak etmişlerdir. Araştırma örneklemine dahil olan okullardaki bütün öğrenciler 44 farklı tarihi karakter ismi söylemişlerdir. Bu tarihi karakterlerin 27'sinin Türk Tarihinden olduğu 15'inin yabancı milletlerden ve 2'sinin ise dini karakter olduğu görülmüştür. Çalışmaya katılan öğrencilerin merak ettiği tarihi kişilerde, Türk Tarihinin içindeki tarihi karakterler, dünya tarihindeki karakterlerden daha yoğun merak edilmiştir. Araştırmanın yapıldığı tüm liselerde en fazla yabancı tarihi karakter araştırma örneklemine dahil olan Erdemli TED Mersin Koleji öğrencilerinde en az yabancı tarihi karakter ise çalışmaya katılan Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinde görülmüştür. Ayrıca tarihi karakterler konusunda araştırmaya katılan öğrencilerde erkek tarihi karakterler çok yoğun ifade edilmiştir. Sadece 9 kadın tarihi karaktere karşılık 35 erkek tarihi karakter ismi kullanmışlardır. Araştırmaya katılan liseler arasında en fazla kadın tarihi karakter Erdemli TED Mersin Kolejinde en az kadın tarihi karakter ise Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde ifade edilmiştir. Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde araştırma örneklemine dahil olan öğrencilerin hiçbiri kadın tarihi karakter ismi merak etmemiştir. Bu sonuçta tarih müfredat içeriğinde erkek tarihi karakterlerin ağırlıkta olmasının yanında Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde çalışmaya katılan bütün öğrencilerin erkek olmasının da etkisinin olduğu ifade edilebilir.

En çok merak edilen tarihi olaylar yine merak ettikleri tarihi liderler ve tarihi karakterle ilişkilidir. Çalışmaya katılan lise öğrencileri en çok askeri olayları, bu olaylarla ilgili savaşları ve siyasi tarih konularını merak etmektedirler. Altun (2016) araştırmasında en çok İstanbul'un Fethi ve Kurtuluş Savaşı'nın merak edildiğini aktarmıştır. Bu bulgular ile araştırmamız uyum göstermiştir. Araştırma örneklemine dahil olan bütün liselerdeki çalışmaya katılan öğrencilerin tamamının dünya tarihindeki 57 farklı olay, durum, tarihi karakter, sosyal ve kültürel olaylar ve tarihi mekânlardan bahsettiği görülmektedir. Bu durum çalışmaya katılan öğrencilerin tarihi olaylara ilişkin meraklarının herhangi bir tarihi döneme, olaya ya da konuya odaklanmadığını ve çeşitlilik gösterdiğini göstermektedir. Ancak yine de bu 57 farklı ifadenin 37'si savaşlar, lider karakterler, devlet ve imparatorlukların siyasi olayları ile ilgilidir. Araştırmaya katılan lise öğrencileri çoğunlukla kendi tarihimiz ile ilgili tarihi olayları ve savaşları merak ederken, Erdemli TED Mersin Koleji öğrencileri 2. Dünya Savaşı ve 30 Yıl Savaşlarını, Erdemli Anadolu Lisesi öğrencileri de 2. Dünya Savaşını merak ettiklerini söylemişlerdir. Buradaki farklılaşmada öğrencilerin kendi özellikleri etkili olduğu gibi tarih öğretmenlerinin de rolü olabilir. Gerek kendi

tarihimizdeki gerekse başka milletlerin tarihindeki sadece savaşları ve siyasi tarih konularını merak yine tarih programlarının etkisinden kaynaklanmaktadır. Geçmişte yaşanmış bilimsel olaylar, sanat, edebiyat, sosyal ve kültürel içerikli tüm faaliyet, olay, durum, karakter, eser ve ürünlerde tarih müfredatında yeterince yer bulması gereken unsurlardır. Ata (2006) araştırmasında, diğer ülkelerin kültürleri, krallar/padişahlar, sıradan insanların günlük yaşamları ve ulusların oluşumu gibi tarihi durumların merak edildiğini aktarmıştır. Bizim araştırmamızda da sıradan insanların günlük yaşamları dışındaki çıkarımların benzerlik gösterdiği görülmüştür.

Araştırma örneğine dahil olan lise öğrencilerinin en çok merak ettiği tarihi mekânlarda Göbeklitepe cevabı ilk sırada yer almıştır. Ayrıca Ayasofya, Çanakkale, Topkapı Sarayı, Piramitler ve daha birçok tarihi mekân merak konusu olmuştur. Göbeklitepe'nin ilk sırada çok yoğun bir şekilde merak edilmesinde basın ve sosyal medyanın rolü olduğu düşünülebilir. Günümüzde basın, internet ve sosyal medya insanlar üzerinde oldukça etkilidir ve özellikle lise öğrencileri arasında sosyal medya kullanımı çok yaygındır. Bu durum tarih öğretiminde sosyal medya, internet ve diğer uygulamaların çok daha etkin ve geniş bir şekilde kullanılmasının büyük faydalar sağlayabileceğini göstermektedir. Yine Ayasofya merakında da son dönemde her türlü medyada tekrar camiye dönüştürmesi nedeniyle çıkan haber, yorum, paylaşım gibi unsurların etkili olduğu söylenebilir. Araştırma örneğine dahil olan bütün liselerdeki çalışmaya katılan öğrencilerin tamamı dünya üzerindeki 58 farklı tarihi mekânı merak ettiklerini söylemişlerdir. Buradan hareketle çalışmaya katılan bütün lise öğrencilerinin tarihi mekân meraklarının çeşitlilik gösterdiğini ifade edebiliriz. Araştırmaya katılan öğrenciler tarafından ifade edilen 58 tarihi mekânın 34'ünün Türkiye'de 24'ünün ise ülkemiz dışında olduğunu görmekteyiz. Türkiye'de olan 34 tarihi mekânın 13'ünün İstanbul'da olduğunu görüyoruz. Altun (2016) araştırmasında en çok İstanbul ve Piramitler gibi tarihi mekânların merak edildiğini aktarmıştır. Bu sonuç ile çalışmamız büyük ölçüde uyum göstermiştir. Merak edilen tarihi mekânlarda Göktürk Abideleri, Ötüken ve Türklerin ilk yerleştiği yerler gibi tarihimizin en önemli parçalarından olan Orta Asya' da bulunan tarihi mekânların sadece birer kez ifade edilmesi bu tarihi mekânların çalışmaya katılan öğrencilerde çok az merak edildiğini göstermektedir.

Merak edilen tarihi dönemlere geldiğimizde, en çok merak edilen tarihi karakter ve tarihi olaylarla ilişkili olduğunu söyleyebiliriz. Çalışmaya katılan lise öğrencilerinin en çok merak ettikleri tarihi dönemlerin Osmanlı Devleti, Ortaçağ ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu

ile ilgili olan tarihi dönemler olduğu görülmektedir. Lise öğrencileri arasında merak edilen tarihi dönemler genelde kendi tarihimiz ile ilgili tarihi dönemler olmasına rağmen Erdemli TED Mersin Kolejinde Rönesans en çok merak edilen tarihi dönem olmuştur. Erdemli Anadolu Lisesi ve Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesinde ise en çok merak edilen tarihi döneme araştırma örneklemine dahil olan öğrenciler, Ortaçağ demişlerdir. Dönem kavramında araştırma örneklemine dahil olan lise öğrencilerinin Osmanlı Devleti ile ilgili cevapları çok çeşitlilik göstermektedir. Osmanlı Dönemi, Osmanlı Yükseliş Dönemi, Osmanlı'nın Kuruluşu, Lale Devri, Osmanlı Yıkılış Dönemi, 15. Yüzyıl, 16. Yüzyıl, 17.Yüzyıl,18. Yüzyıl, 19. Yüzyıl, Fetret Devri, 1. Tanzimat, Yavuz Sultan Selim Dönemi, Kanuni Sultan Süleyman Dönemi, Fatih Sultan Mehmet Dönemi, 4. Murat Dönemi gibi dönemler söylemişlerdir. Lise öğrencilerinin en çok merak ettikleri dönemler konusunda en etkin unsurun tarih dersi müfredatı olduğu görülmektedir. Daha sonra öğrencilerin kendine has özellikleri ve tarih öğretmenlerinin de bu konuda etkili olduğunu söyleyebiliriz. Altun (2016) ise araştırmasında en çok tarih öncesi dönemlerin ve Ortaçağın merak edildiğini aktarmıştır. Bu sonuç ile elde ettiğim sonuçların uyum gösterdiğini söylemek mümkündür. Ayrıca Türk Tarihinin sadece Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemine merakın yoğunlaştığını, Selçuklular, Göktürkler, Asya Hunları ile ilgili dönemlerde sadece birer öğrencinin merak ifade ettiği görülmektedir. Merak edilen tarihi mekanlarda Göktürk Abideleri, Ötüken ve Türklerin ilk yerleştiği yerler gibi tarihimizin en önemli parçalarından olan Orta Asya' da bulunan tarihi mekânların sadece birer kez ifade edilmesi son derece düşündürücü bir konu olarak görülebilir. Yine aynı şekilde merak edilen tarihi kişiler konusunda sadece Mete Han'ın adının geçmesi, merak edilen tarihi olaylarda sadece bir öğrencinin Ergenekon Destanı demesi tarihimizin ilk başlangıç noktası ve ana vatanımız olan Orta Asya'nın araştırmaya katılan öğrencilerde son derece az merak edildiğini göstermektedir. Gökçe ve Işık (2011, s.563-592) araştırmalarında Orta Asya Türk Tarihi konularının öğretimine ilişkin mekân ve zaman algısı, bilginin güncelliği ilkesi ile ders kitaplarının niteliği gibi hususlarda sorunlar tespit etmişlerdir. Yine aynı çalışmada Orta Asya Türk Devletlerine ilişkin konuların öğretiminde hem müfredatların hem de ders kitaplarının yetersiz olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmada elde ettiğimiz bulgular da, yapılan bu tespitlerin ne kadar yerinde olduğunu göstermektedir. Bu durum üzerinde düşünülmesi gereken çok önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. İlk Müslüman Türk Devletleri ve öncesindeki Türk Tarihi de her açıdan çok önemlidir ve hem merak edilmesi hem de çok iyi bilinmesi gereken dönemlerdir. İslamiyet'ten Önceki Türk Tarihini, Türk Milli Kültürünü, tüm alanlarıyla

(bilim, sanat, edebiyat, mimari, din, inanış, sosyal hayat vb.) iyi bilmeden Osmanlı ve günümüze kadar gelen tarihimizi anlamak büyük bir eksikliğe yol açacaktır.

Tarih içerikli diziler konusuna geldiğimizde, tarihten konu alan, tarihin bir dönemini anlatan dizilerin lise öğrencilerinin tarih merakında önemli bir rolü olduğunu söyleyebiliriz. Lise öğrencilerinin büyük çoğunluğu bu dizileri izlemekte ve önemli bir kısmı tarih içerikli dizilerin tarih meraklarını artırdığını söylemişlerdir. Buradan hareketle tarih içerikli dizilerin daha gerçekçi bir şekilde ve olayların orijinaline en yakın haliyle insanlara sunulmasının tarih merakına ve tarih tutumuna olumlu yönde etki ederek tarih öğretiminde fayda sağlayacağı düşünülebilir.

“Tarih ile ilgili başka neyi merak ediyorsunuz”. sorusuna öğrenciler çok farklı şeyleri yazmışlar ve araştırma örneğine dahil olan 11 öğrenci de ders kitaplarının doğru olup olmadığını merak etmişlerdir. Çalışmaya katılan tüm liselerden “Ders kitaplarının doğru olup olmadığı” merakı en çok Borsa İstanbul Fen Lisesi ve Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesindeki araştırma örneğine dahil olan öğrencilerde görülmüştür. Lise öğrencilerinin tarih ders kitaplarının doğru olup olmadığını merak etmeleri, üzerinde araştırma yapılması ve nedenleri ile ortaya konulması gereken bir durum olabilir. Bu konu öğrencinin okul dışında öğrendiği, okuduğu, duyduğu veya bildiği tarih ile ders kitabında karşılaştığı tarihin çelişmesi ile ilgili bir durumdan mı kaynaklanıyor yoksa ders kitabındaki tarihi bilginin gerçeğinden farklı ya da objektif olmadığını düşündüğünden mi kaynaklanıyor. Lise öğrencilerinin tarih ders kitabına olan güvensizliğinin nedenleri tespit edilip bu konuda daha detaylı bir çalışma yapılması hem tarihin hem de öğrencinin yararına olacaktır. Son olarak yine tarih ders kitaplarıyla ilgili olarak çalışmaya katılan öğrencilerin “Ders kitaplarında yazılmayan tarih” ifadesi de oldukça dikkat çekicidir. Acaba çalışmaya katılan öğrenciler bazı konuların ders kitabında yer bulmasını mı istiyorlar yoksa tarih ders kitabındaki bilgilerin eksik, yanlış ya da objektif olmadığını mı düşünüyorlar. Bu konuda kesin bir sonuca ulaşmak güç olsa da araştırmaya katılan öğrencilerde ders kitaplarına karşı bir güvensizlik ya da beklenti olduğu sonucuna ulaşabiliriz.

Analiz neticesinde elde edilen sonuçlardan yola çıkarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

Tarih derslerinde kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri öğrencinin tarih tutumunda doğrudan etkilidir. Öğretmenlerin dersi işleyiş tarzında ezberden çok beceri ön planda olmalı, öğretmenin aktif olduğu bir ortamdan ziyade öğrencinin aktif olduğu bir sınıf ortamı

kurulmalıdır. Öğrencilere tarih dersinin önemini vurgulayacak etkileşimli ve ilgi çekici materyaller sunulabilir. Ders kitapları ve müfredatla tarihi sınırlamamak ya da öğretmene müfredatın ve kitabın dışına çıkabileceği alanlar oluşturmak, öğretmenlerin tarih dersine yönelik öğrenci tutumlarını yönetme ustalığı ve yeteneğini arttırmak, farklı etkinlik, sınıf içi veya dışı uygulamalarla dersi sıkıcı ve monoton olmaktan çıkarmanın yollarını bulmak öğrencilerin olumlu tutumunu artıracaktır.

Kız öğrencilerin tarih dersine olan ilgilerini artırmaya yönelik önlemler alınması gerekmektedir. Cinsiyet eşitliğini sağlayacak ve kız öğrencilerin tarih dersine daha fazla katılımını teşvik edecek stratejiler geliştirilmelidir. Tarihteki kadın liderlerin az olması bu durumun etkenleri arasında yer alabilir. Bundan dolayı öne çıkan kadın liderlerin (Madam Curie gibi) üzerinde biraz daha fazla durulabilir.

Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi, Erdemli Anadolu Lisesi ve Erdemli TED Mersin Koleji gibi okullarda öğrenim gören ve araştırmaya katılan öğrencilerin tarih dersine olan tutumlarının diğer okullara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu okullardaki iyi uygulama örnekleri diğer okullara da yaygınlaştırılabilir. Tarih dersinin daha interaktif ve öğrenci merkezli olarak işlendiği yöntemler benimsenebilir.

Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde çalışmaya katılan ve çekirdek ailede yaşayan öğrencilerin tarih dersine olan tutum puanlarının geniş ailede yaşayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda, geniş ailede yaşayan öğrencilerin tarih dersine olan ilgilerini artırmak için destekleyici faaliyetler düzenlenebilir. Ailelerin tarih konularına yönelik ilgilerini teşvik edecek etkinliklere katılmaları sağlanabilir. Bunun yanı sıra ev ortamında öğrencilerin sadece kendilerine ait bir odasının olması da son derece önemlidir. Geniş ailedeki öğrencilerin sadece tarih değil, diğer derslerde de diğer öğrencilere göre tutumlarının daha düşük olduğu düşünülmektedir. Bundan dolayı mümkünse aile ortamında öğrencilere izole bir ortam sunulması da son derece önemlidir.

Tarih müfredatında sadece siyasi ve askeri olaylara değil, bilim, sanat, edebiyat, kültür ve diğer tüm alanlardaki önemli karakterler, olaylar ve eserler gibi diğer tarihi unsurlara da daha fazla yer verilmelidir. Öğrencilere tarih dersinde sadece savaşlar ve liderler değil, tarihin farklı yönleriyle ilgili bilgiler sunularak geniş bir perspektif kazandırılmalıdır. İslamiyet'ten önceki Türk Tarihi ve özellikle Türk Milli Kültürü konularına olan merakı artırmak için MEB ile okullar uyum içinde çalışmalar yapabilir ve ders kitaplarında buna yönelik eklemeler yapılabilir.

Öğrencilerin katılımını teşvik etmek için öğretim yöntemleri çeşitlendirilmeli ve öğrenci merkezli yaklaşımlar benimsenmelidir. Sosyal medya, internet ve diğer teknolojik araçlar tarih dersine entegre edilmeli ve öğrencilerin aktif katılımını sağlamak için kullanılmalıdır.

Tarih ders kitaplarına daha fazla önem verilmeli ve güvenilir kaynaklardan oluşturulmalıdır. Öğrencilerin ders kitaplarına olan güvensizliklerinin giderilmesi için tarih bilgilerinin doğruluğunu sağlamak adına kaynak kontrolleri yapılmalı ve bilimsel doğruluklarına özen gösterilmelidir. Ayrıca, ders kitapları daha objektif bir şekilde farklı perspektifleri sunmalı ve öğrencilere eleştirel düşünme becerilerini geliştirebilecek materyaller içermelidir. Ders kitapları yazılırken ve tarih müfredatı oluşturulurken öğrencilerin hem tarih merakı hem de beklentileri daha fazla göz önünde bulundurulmalıdır.

Öğretmenlerin tarih derslerinde öğrencilerin ilgi alanlarını ve meraklarını göz önünde bulundurması önemlidir. Öğrencilerin özel ilgi duydukları konulara daha fazla zaman ayırmak ve bu konularla ilgili derinlemesine çalışmalar yapmak, tarih meraklarını ve tutumlarını daha da artırabilir.

Öğrencilerin tarihi mekânlar konusundaki meraklarını gidermek adına bu bölgelere geziler düzenlenebilir. Bu sayede öğrencilerin tarih tutumlarının da artacağı düşünülmektedir.

Öğrencilerin tarih kitaplarının dışındaki bazı olayları ve mekânları da merak ettikleri sonuçlarına erişilmiştir. Bu bağlamda tarih öğretmenleri öğrencilerin bu meraklarını gidermek adına derslerde merak edilen konulara yer vermeleri önerilmektedir. Ayrıca merak edilen mekânlara da imkanlar elverdikçe geziler düzenlenmesi öğrencilerin tarihe olan ilgilerini de arttıracakı düşünülmektedir.

Son olarak tarih merakı konusunda Türkçe alan yazının yetersiz olduğu söylenebilir. Merak konusunda, merak kavramının ilgi, yönelim, dikkat, tutum ve motivasyon gibi kavramlarla ilişkisinin inceleneceği çalışmalar faydalı olabilir. Çocukların doğumdan itibaren başlayan merakı okul çağına kadar ebeveynler tarafından sürekli geliştirilmeli ve desteklenmelidir. Ebeveynler, büyük anneler ve büyük babalar çok küçük yaştan itibaren ninniler, maniler, hikayeler, masallar, destanlar, oyunlar ve değişik etkinliklerle çocuğun tarih merakını beslemeli ve güçlendirmelidir. Okul çağına geldiğinde sınıf öğretmenleri, sosyal bilgiler ve tarih öğretmenleri bu merakı doğru okuyup doğru yönlendirerek tarih eğitiminde istenen başarı ve kazanımlara öğrencileri ulaştırabilirler.

KAYNAKLAR

- Acun, N., Kapıkıran, Ş. & Kabasakal, Z. (2013). Merak ve keşfetme ölçeği II: Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 16(31), 74-85.
- Akça, N. & Ata, B. (2009). Lise tarih derslerinde otantik etkinliklerin uygulanması ve sorunları: Eğitimde yeni yönelimler-5. *Öğrenmenin Doğası ve Değerlendirme*, 1-13.
- Alıcı, D. (2013). Okula Yönelik Tutum Ölçeği'nin geliştirilmesi: Güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 38(168), 318-331.
- Altun, A. (2016). Tarih merakına yönelik bir inceleme: Fen-Edebiyat fakültesi (AİBÜ) tarih bölümü öğrencilerinin tarihe dair merakları. *Turkish History Education Journal*, 5(2), 390-436.
- Aslan, E. (2015). Türkiye'de tarih öğretiminin sorunları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 106-114.
- Ata, B. (2006). Üniversite öncesi tarih öğretiminde siyasi tarihin yeri. *Türkiye'de Siyasi Tarihin Gelişimi ve Sorunları Sempozyumu*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi.
- Ata, B. (2007). Kıdemli ve aday tarih öğretmenlerinin tarih dersini sevmeyen lise öğrencisine yönelik yaklaşımları. *TSA*, 11(2), 29-42.
- Ata, B. & Keçe, M. (2014). Öğrencilerin tarih okuryazarlığı düzeylerini etkileyen faktörler: öğretmen görüşlerine dayalı nitel bir çalışma. *Turkish History Education Journal*, 3(2), 1-23.
- Ataunal A. (2000). *Öğretmenlik mesleğine giriş veya nasıl bir insan?* Ankara: 20 Mayıs Eğitim Kültür ve Sosyal Dayanışma Vakfı.
- Atkinson, R. L., Atkinson, R. C., Smith, E. E., Bem, D. J. & Nolen-Hoeksema, S. (2010). *Psikolojiye giriş* (Y. Alogan, Çev.). İstanbul: Arkadaş.
- Barton, C. K. (2005). Tarihte birinci elden kaynaklar: Efsaneleri / mitleri aşmak (Y. Doğan, Çev.). *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(5), 1407-1426.

- Barton, K.C. (2001). You'd be waiting about the past: Social context of children's historical understanding in Northern Ireland and the USA. *Comparative Education*, 37(1), 89–106.
- Barton, K.C. (2008). *Research on students' ideas about history*. (Eds. Levstik, L.S. & Tyson, C.A.). In *The Handbook of Research in Social Studies Education*, New York: Routledge.
- Bayraktar, B. (2002). Sosyal bilimler öğretmenliği bağlamında içerik açısından tarih dersleri ve bu konuda öğrenci yaklaşımlarının bir değerlendirmesi, *Buca Sempozyumu*, İzmir.
- Berlyne, D. E. (1954). A theory of human curiosity. *British Journal of Psychology*, 45(3), 180-191.
- Bolton, F.B. (1937). The attitude of high school pupils toward history. *The Social Studies*, 28(5), 217-218.
- Bruno, J.R & Schiralli, M. (2002). Teaching history: a discussion of contemporary challenges. *Encounters on Education* 3, 117-127.
- Chapman, E. N. (2002). *Tutum*. İstanbul: Alfa.
- Cole, L. & Morgan, J. J. B. (2001). *Çocukluk ve gençlik psikolojisi* (B. H. Vassaf, Çev.). İstanbul: MEB.
- Collier, D., Brady, H. E. & Seawright, J. (2004). *Introduction to the second edition: a sea change in political methodology*. 2. Baskı, Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield.
- Collins, R. P., Litman, J. A. & Spielberger, C. D. (2004). The measurement of perceptual curiosity. *Personality And Individual Differences* 36, 1127–1141.
- Creswell, J. W. & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and conducting mixed method research*. 3. Baskı, CA: Sage.
- Demircioğlu, İ. H. & Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: Amaç, işlev ve içerik. *Değerler Eğitimi*, 6(15), 69-88.
- Demircioğlu, İ. H. (2007). Tarih öğretiminde filmlerin yeri ve önemi. *Bilig*, 42, 77-95.
- Demircioğlu, İ. H. (2013). Tarih ders kitabı yazımında yeni yaklaşımlar. *Karadeniz Araştırmaları*, 38, 119-133.
- Demirel, M. & Coşkun, Y.D. (2009). Üniversite öğrencilerinin meraklılık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(18), 111-134.

- Demirel, M. & Coşkun, Y. D. (2009). Üniversite öğrencilerinin meraklılık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(18), 111-134.
- Derelioğlu, Y. & Şar, E. (2010). The use of films on history education in primary schools: Problems and suggestions. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 9(2010), 2017–2020.
- Dewey, J. (1913). *Interest and effort in education*. New York: Houghton Mifflin.
- Dinç, (2006). Tarih öğretmen adayı, öğretmen ve eğitimcilerinin mevcut lise tarih müfredat programı ve tarih öğretiminin amaçları hakkındaki görüşleri. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 263-276.
- Dönmez, C. & Yazıcı, K. (2013). Türkiye Cumhuriyeti inkılâp tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarında tarihi karakterlerin kullanımını etkileyen faktörler. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(3), 243-265.
- Egan, K. (2010). *Eğitimli zihin: Bilişsel araçlar anlama süreçlerimizi nasıl şekillendirir?* (F. Keser, Çev.) Ankara: Pegem.
- Elban, M. (2015). Ortaöğretim öğrencilerinin tarih dersine ilişkin tutumları: Ankara ili Kazan ilçesi örneği. *Turkish Journal of Educational Studies*, 2(2), 103-118.
- Er Tuna, Y. (2014). *Ortaöğretim öğrencilerinin bazı tarihsel olaylardan hareketle tarihsel önem kavramına ilişkin algı ve görüşleri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erden, M. (1995). Öğretmen adaylarının öğretmenlik sertifikası derslerine yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(11), 99-104.
- Erdener, (2018). *Öğrencilerin matematik dersinde etkileşimli tahta kullanımına yönelik tutumlarının nedenlerinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Erdoğan, N. (2007). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi tarih konularının öğretiminde resimlendirilmiş öykülerin tarihsel düşünme becerilerinin gelişimine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Eren, A. (2009). Examining the relationship between epistemic curiosity and achievement goals. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal Of Educational Research*, 36, 129-144.

- Fulcher, K. H. (2004). *Towards measuring lifelong learning: The curiosity index*. Doktoral Dissertation, James Madison University Department Of Graduate Psychology, United States.
- Gökalp, Z. (1989). *Limni'ye Malta mektupları*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Gökçe, M. & Işık, H. (2011). Orta Asya Türk tarihi konularının öğretiminde karşılaşılan sorunlar üzerine bir değerlendirme. *Turkish Studies International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(4), 563–592.
- Grant, S. G. (2001). It's just the facts, or is it? Teachers' practices and students' understandings of history. *Theory and Research in Social Education*, 29(1), 65–108.
- Günel, H. (2016). Tarih öğretmenlerinin tartışmalı ve hassas konuların öğretim sırasında yaşadıkları çekince ve sorunlar (Erzurum örneği). *Turkish History Education Journal*, 5(1), 44-73.
- Güngör, E. (1993). *Sosyal meseleler ve aydınlar*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Güven, B. & Uzman E. (2016). Ortaöğretim Coğrafya dersi tutum ölçeği geliştirme çalışması, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 527–536.
- İnan K.G. (2016). Eğitimde merak ve ilgi. *Hayef Journal of Education*, 13(2), 103- 114.
- İskender, P. (2007). Öğretmen Adaylarının Tarih Dersine İlişkin Tutumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 631-638.
- İskender, P. & Kuş, A. (2008). On Dokuz Mayıs Üniversitesi sınıf öğretmenliği bölüm öğrencilerinin tarih dersine olan tutumlarının gelişmesinde beyin temelli öğretimin etkisi. *Milli Eğitim*, (179), 93-100.
- James, W. (1890). *The principles of psychology*. New York: MacMillan.
- Jensen, B. E. (2003). *Okullarda ve genel olarak toplumda tarih: tarih öğretiminde tarihsellik üzerine düşünceler: Tarihin kötüye kullanımı*, (N. Elhüseyni, Çev.), Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.
- Jirout, J. & Klahr, D. (2012). Children's scientific curiosity: in search of an operational definition of an elusive concept. *Developmental Review*, 32, 125-160.
- K.C. (2008). *Research on students' ideas about history*. (Eds. Levstik, L.S. & Tyson, C.A.). In *The Handbook of Research in Social Studies Education*, New York: Routledge.
- Kabapınar, Y. (2012). Uygulama ve değerlendirme ölçütleriyle hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretiminde kullanılabilecek bir öğretim yöntemi olarak empati. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3(9), 119-142.

- Kağıtçıbaşı, Ç. & Cemalcılar Z. (2016). *İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş*. 22.Baskı. İstanbul: Evrim.
- Kahraman, E. (2021). 8. Sınıf İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretiminde öğrencilerin tarihsel meraklarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, T. C. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Kang, M., J.H. Ming., Krajchich, I. M., Loewenstein, G., McClure, M., Wang, J.T. & Camerer, C.F. (2006). *The hunger for knowledge: Neural correlates of curiosity*. The Southern California Innovation Project.
- Karabağ, G. (2013). *Öğretilebilir ve Bilişsel bir beceri olarak tarihi empati*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kashdan, T. B. & Silvia, P. J. (2009). Curiosity and interest: the benefits of thriving on novelty and challenge. C. R. Snyder ve S. J. Lopez (Ed.), *Handbook of positive psychology* içinde (2. Bs. s. 367-375). New York: Oxford University.
- Kashdan, T. B., Gallaghet, M. W., Silvia, P. J., Winterstein, B. P., Breen, W. E., Terhar, D. & Steger, M. F. (2009). The curiosity and exploration inventory-11: development, factor structure, and psychometrics. *Journal of Research in Personality*, 43, 987–998.
- Kashdan, T. B., Rose, P. & Fincham, F. D. (2004). Curiosity and exploration: facilitating positive subjective experiences and personal growth opportunities. *Journal of Personality Assessment*, 82, 291-305.
- Kaya, G. İ. (2016). Eğitimde merak ve ilgi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 103-114.
- Kaya, R. & Demirel, M. (2008). Lise 3. sınıf öğrencilerinin tarih derslerindeki ilgi alanları (Erzurum örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 163-177.
- Keçe, M. (2015). Türkiye’de tarih öğretim programlarında tarih okuryazarlığı becerileri. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi (ODÜSOBİAD)*, 5(13), 94-121.
- Kılıç, E. (2004). Durumlu öğrenme kuramının eğitimdeki yeri ve önemi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 307-320.
- Kont, A. (2008). 11. sınıf öğrencilerinin Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersine karşı ilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

- Köstüklü, N. (2004). İlk ve orta öğretimde tarih öğretimi problemler ve öneriler. *Erdem*, 14(41), 1-28
- Kuşbaşı, E. (2008). *Meslek liselerinde tarih öğretiminin öğretmen görüşlerine göre problemleri ve çözüm önerileri (Konya örneğinde)*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Küçükahmet, L. (2008). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Ankara: Nobel.
- Leslie, I. (2014). *Merak* (C. E. Topakbaş, Çev.). İstanbul: NTV.
- Levstik, L.S. (2011). *Learning history*. (Eds. Mayeris, R.E. & Alexander, P. A.) In Handbook of research on learning and instruction, New York: Routledge.
- Litman, J. A. (2005). Curiosity and the pleasures of learning: Wanting and liking new informations. *Cognition And Emotion*, 19(6), 793-814.
- Litman, J. A. (2008). Interest and deprivation factors of epistemic curiosity. *Personality and Individual Differences*, 44, 1585–1595.
- Litman, J. A. & Jimerson, T. L. (2004). The measurement of curiosity as a feelingcu riosityı taoms aan feaenldınjıgm oefr sdofenprivation deprivation. *Journal of Personality Assessment*, 82(2), 147–157.
- Litman, J. A. & Silvia, P. J. (2006). The latent structure of trait curiosity: evidence for interest and deprivation curiosity dimensions. *Journal of Personality Assessment*, 86, 318-328.
- Litman, J. A. & Spielberg, C. D. (2003). Measuring epistemic curiosity and its diversive and specificİtempıasnt e amnıdc scpuicerliobseirtgyer omponents. *Journal of Personality Assessment*, 80(1), 75–86.
- Loewenstein, G. (1994). The psychology of curiosity: A review and reinterpretation. *Psychological Bulletin*, 116(1), 75-98.
- Maw, W. H. & Maw, E. W. (1961). Information recognition by children with high and low curiosity. *Educational Research Bulletin*, 40(8), 197-201, 223-224.
- Maw, W. H. & Magoon, A. J. (1971). The curiosity dimension of fifth-grade children: A factorial discriminant analysis. *Child Development*, 42(6), 2023-2031.
- MEB, (2023). 2023 eğitim vizyonu. Milli Eğitim Bakanlığı. http://2023vizyonu.Meb.Gov.Tr/Doc/2023_Egitim_Vizyonu.Pdf sayfasından erişilmiştir.
- Miščević, N. (2016). *Moral and intellectual virtues in Western and Chinese philosophy: The turn toward virtue*. London: Routledge.

- Mussel, P. (2010). Epistemic curiosity and related constructs: Lacking evidence of discriminant validity. *Personality And Individual Differences*, 49, 506–510.
- Ocak, G. & Selimoğlu, S. (2016). Tarih öğretiminde tarih dizilerinin kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri-nitel bir analiz. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(1), 431-452.
- Özçelik, F. T., Günseren, F., Atakan, P. & Mamıkoğlu, L. (1998). *Hemşirelerin hepatit b enfeksiyonu, korunma, aşılanma konusunda bilgi, tutum ve davranışları*. V. Ulusal Hemşirelik Kongresi'nde sunulan sözlü bildiri, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Özdemir, K. (2014). *Ortaöğretim tarih derslerinde kullanılan görsel materyallerin öğrenci akademik başarı ve tutumuna etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztaş, S. & Turan, R. (2009). İlköğretim altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde öğretmenlerin kullandıkları öğretim yöntemleri. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 903-932.
- Öztürk, C. & Otoğlu, R. (2014). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller*. 6.Baskı. Ankara: Pegem.
- Paykoç, F. (1998). *Tarih öğretimimizde temel paradigma sorunu*. İzmir: Dokuz Eylül.
- Pehlivan, H. (1994). Eğitim bilimleri öğrencilerinin öğrenim gördükleri bölüme yönelik tutumları, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 49-53.
- Perricelli, D. (2008). *Social studies and motivating factors: Views of fourth grade elementary students*. Master's Research, Ohio University The Faculty of the College of Education
- Phillips, R. (2007). *Reflective teaching of history 11-18*. London: Continuum.
- Reio, T. G. (1997). *Effects of curiosity on socialization-related learning and job performance in adults*. Doctoral Dissertation, Virginia Polytechnic Institute And State University, USA.
- Renninger, K. A. & Hidi, S. (2011). Revisiting the conceptualization, measurement, and generation of interest. *Educational Psychologist*, 46(3), 168-184.
- Safran M. (2006). *Tarih eğitimi, makale ve bildiriler*. Ankara: Gazi.
- Safran, M. (1993). Değişik öğrenim basamaklarında tarih becerisine ilişkin tutumlar üzerine bir araştırma. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(4), 35-40.
- Safran, M. (2012). Orta öğretim kurumlarında tarih öğretiminin yapı ve sorunlarına ilişkin bir araştırma. *Türk Yurdu Dergisi*, 22(175), 73-79.
- Safran, M. & Şimşek, A. (2009). Farklı sosyo-ekonomik çevrelerin ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin tarih, tarih öğretimi ve tarihsel zamana ilişkin görüşleri. IV.

- Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi*, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, İstanbul.
- Sansone, C. & Thoman, D. B. (2005). Interest as the missing motivator in self-regulation. *European Psychologist*, 10(3), 175-186.
- Serin, G. (2010). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin fene karşı meraklarının incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(13), 237-252.
- Sevilmiş, F. D. (2006). *Lise birinci sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik akademik benlik ve tutumları ile başarıları arasındaki ilişki (İzmir/Konak ilçesi örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Silverman, S. & Subramaniam, P. R. (2000). Student attitude toward physical education and physical activity: A review of measurement issues and outcomes. *Journal of teaching in physical education*, 19(1), 97-125.
- Silvia, P. J. (2006). *Exploring the psychology of interest*. Oxford University.
- Sönmez, V. (1998). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Anı.
- Söyler, M. (2020). Nitel ve nicel yöntem farkına çoğulcu yaklaşım: KKV-sonrası dönemde nitel yöntem ve kazanımları. *Amme İdaresi*, 53(2), 99-127.
- Subaşı, A. (2009). *Cognitive dynamics of scientific curiosity*. Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, Ç. (2014). Farklı kültürdeki öğrencilerin eğitimi için eleştirel davranışlar ve yöntemler, *Milli Eğitim*, 162, 7-15.
- Şengül B.T. & Safran, M. (2013). Tarih öğretiminde haritaların önemi ve kullanımı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 14(2), 461-476.
- Şimşek, A. (2010). Sınıf ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tarih öğretimine ilişkin tutumları. *International Online Journal of Education Science*, 2(1), 181-203.
- Tekeli, İ. (1998). *Tarih bilinci ve gençlik, karşılaştırmalı Avrupa ve Türkiye araştırması*. İstanbul: Tarih Vakfı.
- Turgut, M. F. & Baykul, Y. (2010). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2023). <https://sozluk.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Türkaslan, D. (2019). *Ortaöğretim 8İngilizce dersine yönelik öğrenci tutumlarının ve öğretmen görüşlerinin belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

- U.S. Department of Education. (2004). *Helping your child learn history with activities for children in preschool through grade 5*. Washington: U.S. Department of Education, Office of Intergovernmental and Interagency Affair.
- Vardi, Ö. & Demiriz, S. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin çocukların meraklarına yönelik görüşleri. *E-Kafkas Journal of Educational Research*, 6. *Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi Özel Sayısı*, 44-56.
- Wohlwill, J.F. (1987). *Introduction*. (Eds. Görlitz, D. & Wohlwill, J.F.). *Curiosity, imagination and play in*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Yıldız, Ö. (2003). Türkiye’de tarih öğretiminin sorunları ve çağdaş çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 181-190.
- Yıldız, S. (2006). *Üniversite sınavına hazırlanan dersane öğrencilerinin matematik dersine karşı tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, H.S. & Avcı, H.E. (2018). Türkiye’de tarih öğretiminde karşılaşılan problemler üzerine bir araştırma. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(1), 320-344.
- Yiğit, S. (2011). *Curiosity as an intellectual and ethical virtue*. Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

EK 1. Anket Formu

1. Okulunuz: ☐ Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi

☐ Erdemli Anadolu Lisesi

☐ Erdemli TED Mersin Koleji

☐ Erdemli Arpaçbahşiş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

☐ Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi

2. Sınıfınız: ☐ 9.sınıf ☐ 10.sınıf ☐ 11.sınıf ☐ 12.sınıf

3. Cinsiyet: ☐ Kız ☐ Erkek

4. Ailenizin aylık ortalama hane geliri: 0-10 Bin TL

☐ 10 Bin-20 Bin TL

☐ 20 Bin-30 Bin TL

☐ 30 Bin-40 Bin TL

☐ 40 Bin- Ve Üzeri

5. Anne eğitim durumu: ☐ Okuryazar değil ☐ ilkokul mezunu

☐ Ortaokul Mezunu ☐ Lise mezunu

☐ Üniversite ve üstü mezunu

6. Baba eğitim durumu: ☐ Okuryazar değil ☐ ilkokul mezunu

☐ Ortaokul Mezunu ☐ Lise mezunu

☐ Üniversite ve üstü mezunu

7. Aile Tipi: ☐ Çekirdek aile ☐ Geniş aile ☐ Anne-Baba ayrı

8. Aşağıda tarih dersi ile ilgili bazı ifadelere yer verilmiştir. Bu ifadelere katılma derecenizi ifadelerin altındaki kutucuğa tıklayarak belirtiniz.

Tarih Dersi Tutum Ölçeği

	Kesinlikle katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Emin değilim (3)	Katılıyorum (4)	Tamamen Katılıyorum (5)
1-Tarih ilginç bir konudur.					
2-Tarih çok hoşlandığım bir derstir.					
3-Tarihte hiç yaratıcılık yoktur. Bütün yapılan isim, tarih vb. ezberlemektir.					
4-Tarih benim için kolaydır.					
5-Tarih çoğunlukla geçmişle ilgilendiği için yararlı olamaz.					
6-Tarih dersinde elimden gelenin en iyisini yapmaya gayret ediyorum.					
7-Tarihten hoşlanmıyorum.					
8-Tarih günlük hayata önemi yoktur.					
9-Dünyadaki olayları anlamak için tarih gereklidir.					
10-Tarih sıkıcı ve monoton bir konudur.					
11-Ders kitapları dışında tarih kitabı okumam.					
12-Zorunlu olmasam tarih çalışmazdım.					
13-Tarihin bir yararı da günlük problemleri çözmekte kullanılmasıdır.					
14-Kültürlü bir insan olmak için tarih bilmek gerekmez.					
15-Tarih çalışmak hoşuma gider.					
16-Tarih ödevlerini yapmak dışında tarihle ilgilenmem.					
17-Düzeyime uygun bir tarih yayını (dergi, gazete vb.) sürekli okurum.					
18-Tarih dersindeki çalışmalarım ve testlerdeki başarılarımdan gurur duyuyorum.					
19-Tarih dersinde, derse kaldırılıp “önemli meseleler” üzerinde konuşmamın istenmesi hoşuma gitmez.					
20-Modern toplumda tarihin önemli bir yeri vardır.					

EK 2. Görüşme Formu

Sorular

1. Tarihte en çok merak ettiğiniz kişiler kimlerdir?
2. En çok merak ettiğiniz tarihi olaylar hangileridir?
3. Merak ettiğiniz tarihi mekanlar hangileridir?
4. Merak ettiğiniz tarihi dönemler hangileridir?
5. Tarih içerikli dizilerin tarih merakınızda nasıl bir etkisi var?
6. Tarihle ilgili olarak başka neyi merak ediyorsunuz?

EK 3. Etik Kurul Komisyon Raporu

SYRAK Tarih ve Sayısı: 06.03.2023-E.596115

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Komisyonu

Sayı : E-77082166-302.08.01-596115
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

06.03.2023

Dağıtım Yerlerine

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı **Yüksek Lisans Öğrencisi Hakan KARAKÖSE'nin, Prof.Dr.Mustafa SAFRAN'ın** danışmanlığında yürüttüğü *"Farklı Türdeki Okullarda Öğrenim Gören Lise Öğrencilerinin Tarihe Merakları ve Tarih Dersine Olan Tutumlarının İncelenmesi"* adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun **21.02.2023** tarih ve **03** sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Araştırma Kod No: 2023 - 204

Prof. Dr. İsmail KARAKAYA
Komisyon Başkanı

Ek:1 Liste

DAĞITIM

Gereği:

Sayın Prof. Dr. Mustafa SAFRAN

Bilgi:

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

EK 4. Anket İzin Yazısı

Evrak Tarih ve Sayısı: 21.03.2023-E.615687

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı**

Sayı : E-17311665-044-615687
Konu : Anketler (Hakan KARAKÖSE)

21.03.2023

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 16.03.2023 tarihli ve E-34776202-605.01-72473575 sayılı yazı.

Mersin Valiliği, İl Millî Eğitim Müdürlüğünün ilgi yazısı ve ekleri konusuna istinaden ilişikte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ
Rektör Yardımcısı

Ek:İlgi yazı ve ekleri (8 sayfa)

Evrak Tarih ve Sayısı: 21.03.2023-E.615687

Evrak Tarih ve Sayısı: 17.03.2023-E.615600

T.C.
MERSİN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-34776202-605.01-72473575
Konu : Hakan KARAKÖSE' nin
Araştırma İzin Talebi

16.03.2023

DAĞITIM YERLERİNE

- İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 21.01.2020 tarihli ve 1563890 sayılı " Araştırma Uygulama İzinleri " Konulu (2020/2 No.lu) Genelgesi.
b) Gazi Üniversitesi Rektörlüğü'nün 11.03.2023 tarih ve 608684 sayılı yazısı.
c) 16.03.2023 tarihli ve 72420757 sayılı Valilik Oluru.

Gazi Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Tarih Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Hakan KARAKÖSE' nin " Farklı Türdeki Okullarda Öğrenim Gören Lise Öğrencilerinin Tarihe Merakları ve Tarih Dersine Olan Tutumlarının İncelenmesi " konulu araştırma izin talebi komisyonumuz tarafından incelenmiştir.

Araştırmanın, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Mersin İli Erdemli ilçesinde bulunan Erdemli Borsa İstanbul Fen Lisesi, Erdemli Anadolu Lisesi, Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi, Erdemli Arpaçbaşı Mesleki ve Teknik And. Lisesi ve Erdemli Çeşmeli Ted Mersin Kolejinde öğrenim gören öğrencilere eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre ve uygulama sırasında mühürlü ve imzalı örnekten çoğatılan veri toplama araçlarının kullanılarak çalışmaya konu kişilerden, aile üyelerinden ad ve soyad, telefon, adres ile din, mezhep, etnik gruba mensubiyet gibi hassas bilgilerin istenmemesi ve uygulama sonucunda hazırlanacak raporun basılı ve dijital ortamda İl Millî Eğitim Müdürlüğü'müze vermek şartı ile uygulanmasına ilgi (a) Genelge doğrultusunda ilgi (c) Valilik Oluru ile izin verilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Adem KOCA
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:
1-Valilik Oluru (1 Sayfa)
2-Veri Toplama Araçları (7 Sayfa)

Dağıtım:
Erdemli İlçe Kaymakamlığına
(İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)
Gazi Üniversitesi Rektörlüğüne

EK 5. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

GAZİ ÜNİVERSİTESİ ETİK KOMİSYONU FORM-2

Rev-2
25.01.2022

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
ETİK KOMİSYONU

KATILIMCILAR İÇİN BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

Sizi, Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan tarih / sayı ile izin alınan* ve Hakan KARAKÖSE tarafından yürütülen "Farklı Türdeki Okullarda Öğrenim Gören Lise Öğrencilerinin Tarihe Merakları ve Tarih Dersine Tutumlarının" başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan çıkma hakkına sahipsiniz. Bu çalışmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Çalışmaya katıldığınız için size bir ödeme yapılmayacaktır. Çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır.

*Gazi Üniversitesi Etik Komisyon izni alındıktan sonra doldurularak kullanılacaktır.

Araştırmanın Amacı	Farklı Türdeki Okullarda Öğrenim Gören Lise Öğrencilerinin Tarihe Merakı ve Tutumlarının İncelenmesi
Araştırmanın Yöntemi	Karma Yöntem (Anket Linki ve Görüşme Formu)
Araştırmanın Öngörülen Süresi (Başlama ve Bitiş Tarihi Başvurudaki Başlangıç ve Bitiş Tarihi ile Uyumlu Olmalıdır.)	20.01.2023-02.05.2023
Araştırmaya Katılması Beklenen Katılımcı/Gönüllü Sayısı	1200 (Lise Öğrencisi)
Araştırmanın Yapılacağı Yerler	Erdemli Fen Lisesi, Erdemli Anadolu Lisesi, TED Koleji, Erdemli Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi, Erdemli Anadolu İmam Hatip Lisesi
Görüntü ve/veya ses kaydı alınacak mı?	Evet ☐ Hayır ☒

Tablo katılımcıların anlayabileceği biçimde, akademik dil kullanılmadan yazılacaktır.

KATILIMCI BEYANI

Yukarıda amacı ve içeriği belirtilen bu araştırma ile ilgili bilgiler tarafıma aktarıldı. Bu bilgilerden sonra araştırmaya katılımcı olarak davet edildim. Bu çalışmaya katılmayı kabul ettiğim takdirde gerek araştırma yürütülürken gerekse yayımlandığında kimliğimin gizli tutulacağı konusunda güvence aldım. Bana ait verilerin kullanımına izin veriyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin dikkatle korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Araştırmanın yürütülmesi sırasında herhangi bir sebep göstermeden çekilebilirim. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum. Bana herhangi bir ödeme yapılamayacaktır. Araştırma ile ilgili bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Bu çalışmaya hiçbir baskı altında kalmadan kendi bireysel onayım ile katılıyorum. İmzalı bu form kağıdının bir kopyası bana verilecektir.

Araştırma yürütücüsü(Tez çalışmalarında Danışman tarafından imzalanacaktır.)

Adı ve Soyadı	Prof. Dr. Mustafa SAFRAN	Tarih ve İmza
Adres ve telefonu	Gazi Eğitim Fakültesi, Tarih Eğitimi ANKARA	
Katılımcı		
Adı ve Soyadı		Tarih ve İmza
Adres ve telefonu		
Velayet veya Vesayet Altındaki Katılımcılar için Veli/Vasi		
Adı ve Soyadı		Tarih ve İmza
Adres ve telefonu		

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı	Hakan Karaköse
Uyruğu	Türkiye Cumhuriyeti

Eğitim Derecesi	Okul/Program	Mezuniyet Yılı
Lise	Kayseri Lisesi	1995
Üniversite	Gazi Üniv. Tarih Eğitimi	1999
Yüksek Lisans	Gazi Eğitim Bil. Enstitüsü	
Doktora		

İş Deneyimi, Yıl	Çalıştığı Yer	Görev
24	MEB, Mersin, Erdemli	Uzman Öğretmen

Yabancı Dil	Hollandaca
-------------	------------

Yayınlar

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..